

Pakotteiden vaikutus venäläismatkailijoihin Kaakkois-Suomessa

Jatta Nieminen

Tekijä Jatta Nieminen	
Koulutusohjelma Matkailun koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Pakotteiden vaikutus venäläismatkailijoihin Kaakkois-Suomessa	Sivu- ja liitesivumäärä 85 + 8
<p>Pakotteiden myötä ruplan arvon heikentyminen sekä Krimin poliittinen tilanne alkoivat purra myös eri teollisuudenalojen lisäksi venäläisten tulevaisuuden matkasuunnitelmiin syksyllä 2014. Epävarmuus johti ulkomaanmatkojen kysynnän vähenemiseen Venäjällä ja ruplan arvon yhä heikentyessä myös Venäjän kotimaankohteet nostivat suosiotaan. Suomalaisten kohteiden ja palveluntarjoajien on syytä tarkkaan arvioida hinnoitteluaan ja sitä miten Suomi pystyy pitämään asemansa venäläismatkailijoiden suosittuna matkakohteena jatkossakin.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, kuinka pakotteet vaikuttavat venäläismatkailijoihin Kaakkois-Suomessa. Pakotteiden vaikutuksia tarkasteltiin mm. yöpymisten, matkan keston sekä matkustusmäärien kautta. Tutkimuksessa perehdyttiin myös siihen kasvattavatko taluspakotteet venäläisten innokkuutta matkustamaan Kaakkois-Suomeen hakemaan esimerkiksi elintarvikkeita sekä muita hyödykkeitä. Tutkimuksen avulla esitettiin myös kehittämehdotuksia siitä, miten Kaakkois-Suomeen saapuvien venäläismatkailijoiden matkan kestoa voitaisiin kasvattaa sekä heidän tyytyväisyyttä lisätä. Aihe on hyvin ajankohtainen kun vuonna 2014 Venäjän taloudellisen ja poliittisen ilmapiirin tila alkoi vaikuttaa myös Suomen matkailuelinkeinon.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvantitatiiviseen tutkimuksen kyselylomakkeeseen vastasi 93 venäläismatkailijaa Kaakkois-Suomessa marras-joulukuussa 2014. Tutkimuksen taustoittamisosuuden kirjoittamisessa hyödynnettiin kahden kaakkoissuomalaisen matkailunasiantuntijan tuoreita asiantuntijankemeyksiä mm. Kaakkois-Suomesta, alueen venäläismatkailijoista sekä tulevaisuudesta.</p> <p>Tutkimus osoitti, että pakotteiden vaikutukset venäläismatkailijoihin jäivät oletettua vähäisemmiksi. Ruplan kurssin heikentyminen vaikutti enemmän venäläismatkailijoiden ostovoiman heikkenemiseen, kuin matkustamisen vähenemiseen. Kaakkois-Suomeen saavuttiin useimmiten ostosmatkalle, jolloin alueella myös yövyttiin harvoin. Rahaa matkalla käytettiin vähemmän kuin ennen pakotteita. Venäläismatkailijat eivät alkaneet suosia venäläisiä tuotteita. Vaikka Venäjä asettikin vastapakotteena tuontikieltoon useat elintarvikkeet, eivät Kaakkois-Suomeen saapuneet venäläismatkailijat aiheuttaneet venäläisryntäystä paikallisiin kauppoihin. Suurin osa venäläismatkailijoista ei edes hankkinut elintarvikkeita matkansa aikana. Venäläisten matkanjärjestäjien mennessä konkurssiin, tekivät venäläismatkailijat yhä enemmän omatoimimatkoja auton kanssa.</p>	
Asiasanat Pakote, Kaakkois-Suomi, venäläismatkailija	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Pakotteet.....	3
2.1	Venäjä-pakotteiden taustaa.....	4
2.2	Venäjä-pakotteet	5
2.3	Pakotteiden vaikutus Suomen talouteen	7
2.4	Venäläisryntäys Suomessa?	9
3	Kaakkois-Suomen matkailun vetovoimatekijät	10
3.1	Attraktiot	12
3.2	Palvelut.....	15
3.3	Saavutettavuus.....	16
3.4	Kaakkois-Suomen kilpailukykyisyys, venäläismatkailijat ja tulevaisuus	19
4	Venäläismatkailijat	22
4.1	Venäläinen kuluttaja	23
4.2	Venäläismatkailijat Suomessa.....	26
4.3	Miksi venäläinen matkailija valitsee Suomen matkakohteekseen?	32
4.4	Venäläisten matkailutottumukset.....	34
5	Tutkimuksen toteutus.....	37
5.1	Kvantitatiivinen tutkimus	37
5.2	Kyselytutkimuksen järjestäminen	39
5.3	Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti	41
6	Tutkimustulokset.....	43
6.1	Venäläismatkailijoiden taustatiedot	43
6.2	Kaakkois-Suomen palvelut	48
6.3	Pakotteiden vaikutus venäläismatkailijoihin.....	52
6.3.1	Venäläismatkailijoiden rahankäyttö	52
6.3.2	Ruplan kurssin heikentyminen	55
6.3.3	Pakotteet	57
7	Johtopäätökset ja kehittämissuositukset.....	64
8	Pohdinta.....	71
	Lähteet	75
	Liitteet.....	86
	Liite 1. Haastattelurunko Kaakkois-Suomen matkailun asiantuntijoille	86
	Liite 2. Suomenkielinen kyselylomake venäläismatkailijoille.....	88
	Liite 3. Venäjänkielinen kyselylomake venäläismatkailijoille.....	91

1 Johdanto

Venäjän ja Euroopan välisessä suhteessa on aina ilmennyt vanhoja tapoja sekä uusia ulottuvuuksia. Viimeisen kolmensadan vuoden aikana Venäjällä on ollut useimmiten epäselvä lähestymistapa Eurooppaan: toisaalta Venäjä on etsinyt keinoa olla lähempänä Eurooppaa, kun taas samalla maan vahva tunne itsenäisyydestä on vetänyt sitä yhä kauemmas Euroopasta. (Smith 2006, 7.) Helsingin Sanomat (2014) pitää Ukrainan kriisiä pahimpana välienselvittelynä Venäjän ja länsimaiden välillä sitten kylmän sodan päättymisen. Pohjimmiltaan kriisissä on kyse Venäjän yrityksestä pitää 45 miljoonan asukkaan Ukraina omassa vaikutuspiirissään, pois Euroopan unionin ja varsinkin Naton ulottuvilta. (Helsingin Sanomat 2014a.) Vuonna 2014 pakotteiden myötä ruplan arvon heikentyminen sekä Krimin poliittinen tilanne alkoivat purra eri teollisuudenalojen lisäksi myös venäläisten tulevaisuuden matkasuunnitelmiin. MEK:n (2014) mukaan epävarmuus on johtanut Venäjällä ulkomaanmatkojen kysynnän vähenemiseen. Kysyntää silti on vielä maihin, jotka pystyvät tarjoamaan edullisia lomavaihtoehtoja. Näyttäisi siltä, että ruplan arvon yhä heikentyessä myös Venäjän kotimaankohteet nostavat suosiotaan. Suomalaisten matkakohteiden ja palveluntarjoajien on syytä arvioida tarkkaan hinnoitteluaan ja miettiä keinoja miten Suomi pystyy säilyttämään asemansa venäläismatkailijoiden suosittuna matkakohteenä tulevaisuudessakin. (MEK 2014a.)

Kaleva (2014) kertoo, että Venäjän talouden muutokset näkyvät aina ensimmäisenä kaakonkulmalla, jossa vähittäiskaupan kasvu on ollut Suomen nopeinta venäläismatkailijoiden ansiosta. (Kaleva 2014a.) Yrittäjät (2014) toteaa venäläismatkailijoiden määrän laskeneen reippaasti vuoden 2014 aikana Lappeenrannan seudulla ja muualla Kaakkois-Suomessa. Ruplan kurssin heikkeneminen ja Venäjän taloustilanne ovat ravistelleet matkailualaa jo ennen pakotteita, kun Suomea edullisemmat kohteet alkoivat houkutella venäläisiä turisteja. Odotettavissa on kuitenkin, että talouspakotteiden jatkuessa luoteisvenäläisten innokkuutta hakea elintarvikkeita ja muita hyödykkeitä Suomesta lisääntyy. (Yrittäjät 2014.)

Opinnäytetyön aiheena on pakotteiden vaikutus venäläismatkailijoihin Kaakkois-Suomessa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kuinka EU:n vuonna 2014 asettamat Venäjä-pakotteet näkyivät venäläismatkailussa Kaakkois-Suomessa mm. yöpymisissä, tyytyväisyydessä, matkan kestossa sekä matkustusmäärissä. Tutkimuksen avulla selvitetiin, ovatko talouspakotteet kasvattaneet venäläisten innokkuutta matkustamaan Kaakkois-Suomeen hakemaan esimerkiksi elintarvikkeita sekä muita hyödykkeitä. Opinnäytetyön toivottiin antavan vastauksia siihen, miten pakotteet vaikuttavat matkailuun ja etenkin venäläismatkailijoiden matkailutottumuksiin. Työn tavoitteena oli laatia myös kehittämissuhteita siitä, miten venäläismatkailijoiden määrää, tyytyväisyyttä sekä matkan

kestoa voitaisiin kasvattaa. Työssä tarkastellaan Kaakkois-Suomen aluetta lähinnä raja-
vyöhykkeiden läheisyydestä (Lappeenranta, Imatra, Virolahti, Hamina, Kotka).

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Haminan kaupungin matkailu- ja tapahtumapalveluiden
kanssa. Opinnäytetyö oli erittäin ajankohtainen ja tarpeellinen, sillä se toi tarpeellista tie-
toa matkailuvuoden 2015 alussa pakotteista ja niiden vaikutuksista alueen venäläismat-
kailuun. Opinnäytetyön tulokset antoivat toimeksiantajalle lisätietoa pakotteiden vaikutuk-
sista venäläismatkailijoihin. Tulosten pohjalta tehtiin myös toimeksiantajalle kehittämiseh-
dotuksia siitä, miten venäläismatkailijat voitaisiin ottaa paremmin huomioon, jotta Kaak-
kois-Suomi pysyisi kilpailukykyisenä matkakohteena. Opinnäytetyön tuloksista toivotaan
olevan hyötyä myös muille alueen matkailuneuvonnoille sekä palveluntarjoajille. Tutki-
muksen tuloksia olisi hyvä käyttää yhä edelleen hyödyksi tehdessä lisätutkimuksia.

Tutkimuksen taustoituksessa käytettiin monipuolisesti hyödyksi ajankohtaisia artikkeleita,
internetlähteitä ja asiantuntijahaastatteluita. Tutkimuksen taustoittamisosuuden kirjoittami-
ssa hyödynnettiin kahden kaakkoissuomalaisen matkailunasiantuntijan tuoreita asian-
tuntijänäkemyksiä mm. Kaakkois-Suomesta, alueen venäläismatkailijoista sekä tulevai-
suudesta.

Kvantitatiivisen tutkimuksen kohderyhmänä olivat Kaakkois-Suomessa vierailevat venä-
läismatkailijat. Tarkoituksena oli haastatella noin 100 venäläismatkailijaa Kaakkois-
Suomessa. Haastattelu toteutettiin kyselylomakkeella, jossa kysymykset ja vastausvaihto-
ehdot olivat tarkoin rajattuja. Kyselylomake toteutettiin venäjäksi, jolla varmistettiin vastaa-
jien ymmärtävän kysymykset halutunlaisesti. Kysymykset olivat tarkkaan harkittuja ja ne
testattiin venäläisillä koehaastateltavilla. Kvantitatiivisen tutkimuksen rooli opinnäytetyössä
oli antaa laaja tutkimusaineisto sekä tuoda ajankohtaista tietoa tutkimusongelman ratkai-
semiseksi.

Opinnäytetyö alkaa kontekstilla, jossa kerrotaan EU:n asettamista Venäjä-pakotteista se-
kä niiden taustoista että vaikutuksista Suomeen. Kontekstissa esitellään myös Kaakkois-
Suomea, seudun matkailun vetovoimatekijöitä, saavutettavuutta sekä kilpailukykyä. Tä-
män jälkeen keskitytään kuluttajakäyttäytymiseen ja venäläismatkailijoiden matkailutottu-
uksiin sekä syihin miksi venäläiset matkustavat Suomeen. Luvussa viisi esitellään tutki-
muksessa käytettyä kvantitatiivista tutkimusmenetelmää ja tutkimuksen kulkua sekä luo-
tettavuutta. Seuraavassa luvussa analysoidaan tutkimuksen tuloksia, jonka jälkeen kerro-
taan johtopäätöksistä sekä kehittämisehdotuksista. Lopuksi luvussa kahdeksan pohditaan
millainen opinnäytetyöprosessi on ollut, mikä on ollut haastavaa ja mikä onnistunut.

2 Pakotteet

Tässä opinnäytetyössä keskitytään Euroopan unionin Venäjälle asettamiin pakotteisiin, pakotteiden taustoihin, Venäjä-pakotteisiin ja niiden vaikutuksiin Suomen taloudelle sekä matkailualalle, että venäläismatkailijoihin. Kansainvälisillä pakotteilla tarkoitetaan toimia, joilla rajoitetaan tietyn valtion tai tiettyjen ryhmien välisiä taloudellista tai kaupallista yhteistyötä sekä esimerkiksi liikenne- ja viestintäyhteyksiä tai diplomaattisia suhteita. Pakotteiden tarkoituksena on vaikuttaa toisen valtion tai ihmisryhmän harjoittamaan politiikkaan tai toimintaan, jonka koetaan uhkaavan kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. Esimerkkinä tällaisesta toiminnasta voivat olla joukkotuhoaseiden levittäminen, kansainvälinen terrorismi sekä merkittävät ihmisoikeusloukkaukset. (Ulkoasiainministeriö 2014a.)

Yhdistyneiden kansakuntien eli YK:n turvallisuusneuvostolla on oikeus määrätä taloudellisia sekä muita pakotteita ylläpitääkseen kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. Turvallisuusneuvoston tehtävänä on ehkäistä ja selvittää kansainvälistä rauhaa uhkaavia tilanteita, arvioida uhkia ja päättää miten niihin reagoidaan sekä kuinka voidaan rauhanomaisesti ratkaista paikalliset kiistat. Turvallisuusneuvoston tulee saada kiistojen osapuolet noudattamaan päätöksiä, joilla vältetään konfliktien laajeneminen. Neuvoston pyrkimyksenä on saada vastaanhangoittelevat jäsenvaltiot tukemaan päätöksiään ensiarvoisesti ei-sotilaallisten toimien, kuten pakotteiden avulla. (Yhdistyneet kansakunnat 2013.) Kaikki YK:n turvallisuusneuvoston määräämät pakotteet asetetaan täytäntöön Euroopan unionissa EU-tason lainsäädännöllä. Euroopan unioni voi myös säätää omia niin sanottuja autonomisesti rajoittavia toimenpiteitä eli pakotteita, jotka eivät ole turvallisuusneuvoston päättämiä. (Ulkoasiainministeriö 2013.)

Venäjä-pakotteilla tarkoitetaan Euroopan unionin säätämiä rajoittavia toimenpiteitä etenkin talouspakotteita Venäjää vastaan Ukrainan kriisin johdosta. EU:n Venäjälle asettamien pakotteiden tarkoituksena on asettaa maan jo vaikeuksissa oleva talous vielä suuremman paineen alle saadakseen Ukrainan kriisi päätökseen. Aikaisemmat pakotteet ovat iskeneet vain Venäjän yksityishenkilöihin ja heidän liiketoimintaansa, kun taas kriisin edetessä EU on asettanut myös yleisempiä pakotteita, jotka koskevat tiettyjä elinkeinonaloja sekä tuotteita. Pakotteet ovat kohdistuneet Venäjän presidentti Vladimir Putinin lähipiiriin kuuluviin ihmisiin ja tahoihin, jotka ovat tukeneet Venäjän toimia Ukrainassa tai ovat hyötynet niistä. (Helsingin Sanomat 2014b.) EU on kuitenkin lisännyt ja koventanut Venäjä-pakotteita, koska Venäjä ei ole muuttanut omaa Ukrainaan kohdistuvaa politiikkaansa niin kuin EU-maat ovat vaatineet. Lisäpakotteet ovat koskettaneet Venäjän taloutta tuntuvasti laajemmin kuin aikaisemmin, sillä uudet pakotteet ovat vaikuttaneet kokonaisuun teollisuuden toi-

mialoihin, kun taas aiemmat pakotteet ovat kohdistuneet vain lähinnä Putinin lähipiiriin ja maan rikkaimpiin liikemiehiin. (Taloussanomat 2014.)

2.1 Venäjä-pakotteiden taustaa

Jotta voidaan ymmärtää Venäjä-pakotteita, tulee ensiksi tietää niiden taustoista. Venäjä-pakotteiden taustana pidetään marraskuussa 2013 alkanutta Ukrainan kriisiä. Ukrainan kriisi myös Krimin kriisinä tunnettu, on sotilaallinen konflikti, joka käynnistyi Ukrainan Krimillä ja levisi myöhemmin muualle Itä-Ukrainaan. Kriisi alkoi sopimuksesta, jonka tarkoituksena oli lähentää Ukrainaa ja Euroopan unionia. Ukrainan Venäjä-mielinen presidentti Viktor Janukovyč ja Ukrainan hallitus päättivät kuitenkin luopua vuosia EU:n kanssa neuvotellusta kauppaja yhteistyösopimuksesta. (Yle 2014a.) Poliittiset asiantuntijat pitävät vetäytymisen syynä Venäjää. Heidän mukaansa Ukraina alkoi vahvistaa siteitään Venäjään mahdollisten Venäjän painostuskeinojen vuoksi. Ukrainan tärkein kauppakumppani Venäjä näytti selkeästi mielipiteensä Ukrainan presidentti Viktor Janukovyčille siitä, miten valtio suhtautuu tulevaisuudessa Ukrainan ja Euroopan unionin lähentymiseen. (Yle 2014b.)

Kauppaja yhteistyösopimuksen purkaantumisen johdosta Ukrainan pääkaupungissa Kiovassa alkoivat mielenosoitukset marraskuussa 2013, jotka laajenivat maan suurimmaksi mielenosoitukseksi. Joulukuussa 2013 mielenosoittajia oli Kiovassa jopa 800 000 ihmistä, joista valtaosa oli tavallisia ukrainalaisia. Mielenosoittajat kannattivat EU-yhteistyötä ja vastustivat Ukrainan korruptoitunutta hallitusta. (BBC 2014a.) Helmikuussa 2014 kymmenet mielenosoittajat saivat surmansa luodeista, jotka opposition mukaan olivat Janukovyčin joukkojen ampumia. Näiden tapahtumien johdosta mielenosoitukset Kiovassa laajenivat entisestään, jolloin maan presidentti Janukovyč koki parhaimmaksi paeta maasta. (Helsingin Sanomat 2014a.)

Ukrainalle muodostettiin nopeasti uusi länsimyoenteinen Jatsenjukiin hallitus, jota Janukovyčin tukijat ja Venäjä pitivät laittomana vallankaappauksena. Venäjä ei tyytynyt Janukovyčin vaihtumiseen länsimieliseen hallintoon, vaan Venäjä päätti ottaa haltuunsa Ukrainan venäläismielisimmän alueen eli Krimin niemimaan. Alueen väestöstä valtaosa on venäjänkielisiä. Venäjä lähetti Krimille sotilaitaan, joiden avulla varmistettiin Krimille syntyvä venäjämielinen hallitus. (Helsingin Sanomat 2014a.) Krimillä järjestettiin kansanäänestys Krimin niemimaan liittymisestä Venäjää, jossa äänestyskomission johtajan mukaan 96,6 prosenttia kannatti liittymistä Venäjään. Äänestyksen johdosta venäjämielinen hallitus liitti Krimin osaksi Venäjää. Ukraina ja länsimaat pitävät kansanäänestystä laittomana ja ovat tuominneet äänestyksen vedoten sen rikkovan Ukrainan perustuslakia, kun taas Venäjä

ilmoitti kunnioittavansa äänestystulosta. Venäjä oli siis käytännössä vallannut osan suve-reenista naapurimaastaan. (Yle 2014c.) Euroopan unioni asetti Venäjälle pakotteita vastatoimena Venäjän sotilaalliselle puuttumiselle Krimin tilanteeseen. Euroopan unioni päätti asettaa pakotteita yhteensä 21 venäläiselle ja ukrainalaiselle, mitkä sisälsivät matkustuskieltoja sekä varojen jäädytyksiä. Pakotteet kohdistettiin ihmisiin, joilla uskotaan olevan yhteyksiä Krimin kansanäänestykseen. (Kaleva 2014b.)

Euroopan unioni on asettanut kesän ja syksyn aikana lisää pakotteita Venäjää kohtaan, koska Itä-Ukrainan kriisiin ei ole löydetty ratkaisua. Venäjältä edellytettiin kriittisiä toimenpiteitä Ukrainan-tilanteen vakauttamiseksi, mutta lisäpakotteista huolimatta Venäjä ei edesauttanut tilannetta kehittymään positiiviseen suuntaan. (Uusi Suomi 2014a.) Yhtenä käännekohdistista pidetään Malaysian Airlinesin lennon MH17 Amsterdamista Kuala Lumpuriin ampumista alas torstai-iltana 17.7.2014 Itä-Ukrainan yllä Donetskissa, jossa kuoli 298 ihmistä. Mediassa on tuotu esiin epäilyksiä siitä, että kone ammuttiin alas Venäjän toimittamilla ilmatorjuntaohjuksilla. MH17 lennon ampumisen jälkeen paine Venäjää kohtaan kasvoi enemmän. (Helsingin Sanomat 2014a.) Venäjää vaadittiin lopettamaan kaikki rajavihamielisyydet sekä separatistien aseistamisen, mutta Venäjä ei muuttanut strategiaansa, vaan jatkoi levottomuuden lietsomista Itä-Ukrainassa. Euroopan unioni vetosi pakotteillaan pahenevaan Itä-Ukrainan kriisiin ja sen humanitaariseen vaikutukseen siviiliväestöön. (Bloomberg 2014.)

2.2 Venäjä-pakotteet

Venäjä-pakotteet ovat Euroopan unionin asettamia rajoittavia toimenpiteitä esimerkiksi talouspakotteita, joilla pyritään painostaa Venäjän jo muutenkin vaikeuksissa olevaa taloutta. Venäjä-pakotteiden tärkein tavoite on saada Ukrainan kriisi lientymään ja tuoda ratkaisu konfliktiin. Ukrainan kriisiin liittyen Venäjä ei ole saavuttanut merkittävää edistymistä, jonka seurauksena Euroopan unioni ja kansainvälinen yhteisö päätyivät tilanteeseen, jossa oli pakko toimia. (Alex Stubb 2014.) Maaliskuussa 2014 EU:n asettamat Venäjä-pakotteet kohdistuivat pitkälti henkilöihin matkustusrajoitteilla sekä varojen jäädytyksillä. Näitä henkilöitä ovat ihmiset, joita pidetään vastuussa toimista, jotka heikensivät sekä uhkasivat Ukrainan alueellista koskemattomuutta ja itsenäisyyttä. Pakotteiden kohteena oli maaliskuussa 2014 yhteensä 119 henkilöä ja 23 yhteisöä, joiden varat jäädytettiin ja joiden varojen luovuttaminen oli kiellettyä. Näiden henkilöiden maahantulo ja kauttakulku tuli estää. (Ulkoasiainministeriö 2014b.)

Kun merkittävää edistymistä Itä-Ukrainan kriisissä ei nähty, oli seurauksena lisäpakotteiden asettaminen Venäjälle. Näitä lisäpakotteita olivat Venäjän valtion omistamien pankki-

en pääsyn rajoittaminen EU:n pääomamarkkinoille, aseiden tuonti- ja vientikielto, kaksi-käyttötuotteiden eli sotilas- ja siviilikäyttöön soveltuvien tuotteiden viennin rajoittaminen sekä arkaluonteisen teknologian viennin rajoittaminen. (Euroopan unionin neuvosto 2014.) Krimin ja Sevastopolin laittoman liittämisen johdosta EU otti käyttöön rajoittavia toimenpiteitä, joilla asetettiin tuontikieltoon Krimistä ja Sevastopolista peräisin olevat tuotteet. Uudet rajoitukset koskevat kuljetus-, telekommunikaatio- ja energiateollisuutta sekä luonnonvaroja ja niiden hyödyntämiseen liittyviä vientejä sekä investointeja Krimille tai Sevastopoliin. (Ulkoasiainministeriö 2014b.)

Venäjä on vastannut pakotteisiin asettamalla vastapakotteita, joita ovat tuontikieltoon laitettut EU:sta, Yhdysvalloista, Kanadasta, Australiasta sekä Norjasta tuotavat lihatuotteet, maitotuotteet, juurekset, vihannekset, hedelmät ja pähkinät, kasvirasvapohjaiset ruoka- tuotteet sekä kalat että äyriäiset. (Valtiovarainministeriö 2014, 8.) Tuontikiellolla tarkoitetaan tuotteita, joita ei saa tuoda Venäjälle. Syy miksi Venäjä on valinnut tuontikieltoon juuri elintarvikkeet eikä esimerkiksi vientikieltoon polttoaineita on se, että Venäjä aiheuttaa elintarvikkeiden tuontikiellolla enemmän ongelmia muille valtioille kuin esimerkiksi kaasun tai öljyn viennin kiellolla. Molemmissa tapauksissa ulkomaat kärsivät taloudellisesti, mutta polttoaineiden viennin lopettamisella Venäjä menettäisi itse paljon tuloja. (Talouselämä 2014a.)

Pakotteet ovat vaikuttaneet Venäjällä myös matkailuun, kun venäläiset matkanjärjestäjät ajautuivat konkurssiin. Monet tuhannet venäläismatkailijat jäivät ulkomaille, kun matkanjärjestäjä Labirint ajautui konkurssiin. Konkurssin syyksi yritys sanoi huonon taloudellisen tilanteen sekä pakotteet. Matkanjärjestäjien lisäksi pakotteet ovat myös vaikuttaneet Venäjän halpalentoyhtiö Dobroletiin, joka päättyi pakotelistalle tarjotessaan suoria lentoja Moskovasta Krimille. (Liljas 2014.)

Euroopan unionin asettamat pakotteet ovat myös tuoneet negatiivisten puolten lisäksi esiin positiivisia asioita. Pakotteet ovat auttaneet Venäjää nostamaan oman maatalouden tehoja ja elintarvikkeiden tuotantoa. Venäjä on hyödyntänyt pakotesotaa ottamalla esimerkiksi suomalaisesta Hyvää Suomesta -merkistä, luoden oman valtiollisen laatumerkin. Laatumerkillä pyritään lisäämään venäläisten elintarvikkeiden suosiota kotimarkkinoilla, Venäjän kiellettyä monien ulkomaalaisten elintarvikkeiden tuonnin. (Itar Tass 2014.) Pakotteita vastaan Venäjä voi myös taistella vuonna 2010 perustetun tulliliiton Kazakstanin ja Valko-Venäjän kanssa, mikä mahdollistaa näiden kolmen jäsenvaltion välillä vapaasti liikkuvan tavaroita, palveluita, pääomaa ja työvoimaa. (Helsingin Sanomat 2014c.) Venäjä-pakotteet ovat ajaneet Venäjän etsimään kauppakumppaneita muualta kuin lännestä.

Venäjä on osoittanut haluavansa viedä energiaa Kiinaan ja tuoda elintarvikkeita erityisesti Etelä-Amerikasta. (Helsingin Sanomat 2014d.)

2.3 Pakotteiden vaikutus Suomen talouteen

Ukrainan kriisi on vaikuttanut Suomeen monella eri tavalla, ja sen suomalaiset ovat voineet huomata seuraamalla kiihtynyttä keskustelua Suomen liittymisestä Natoon tai lukemalla lehdestä Valion yhteistoiminta - eli yt-neuvotteluista syksyllä 2014. Suomalaiset yritykset kuten Valio, Stockmann ja monet kuljetusalan toimijat ovat kärsineet Venäjän vastapakotteista. Vastaavasti matkailuala sai jännittää, kun Venäjä uhkasi sulkea ilmatilansa länsimaisilta lentoyhtiöiltä. Finnair on kuitenkin toistaiseksi saanut käyttää Venäjän ilmatilaa Aasian-lennoillaan. (Helsingin Sanomat 2014e.) Kriisin myötä Suomen on täytynt alkaa myös miettimään uudelleen turvallisuuspolitiikkaansa, jonka seurauksena Nato-keskustelu on nostettu pöydälle. Mutta miten pakotteet vaikuttavat Suomen talouteen?

Pakotteiden vaikutuksesta Suomen talouteen ei osata vielä kertoa tarkasti, sillä tulokset tullaan näkemään vasta ajan kuluessa. Asiantuntijoiden mukaan Venäjän talouden hidastuminen ei vaikuttaisi ratkaisevasti Suomen talouteen, mutta eniten sillä on vaikutusta maataloustuotantoon sekä elintarviketeollisuuteen. Venäjän asettamien vastapakotteiden eli tuontikiellon vaikutuksesta arvioidaan, että Suomesta Venäjälle suuntautunut elintarvikewienti laskee alle neljänneksen normaalitilanteesta ja suurimmat vaikutukset tullaan näkemään maitotuotteissa. Tuontikiellosta ovat kärsineet maitotuotteiden ohella myös liha- ja kala-ala. Suomen elintarvikewiennin maitotuotteiden osuus Venäjälle vuonna 2013 oli yli 80 prosenttia. (Ulkoasiainministeriö 2014, 7.) Muun muassa meijeriyhtiö Valio on ilmoittanut tuontikiellolla olevan merkittäviä haittavaikutuksia yhtiön toimintaan, jonka seurauksena yhtiö on joutunut pitämään kahdet yt-neuvottelut. Sopeutumistoimenpiteitä jouduttiin tekemään niin Suomessa kuin Venäjällä, kuitenkin eniten vastapakotteilla oli vaikutusta Valion Haapaveden ja Seinäjoen tehtaisiin. Valio koki kovan iskun viennin pysähtyessä, kun aiemmin yhtiön liikevaihdosta noin 20 prosenttia tuli Venäjältä. (Aamulehti 2014.)

Venäjä on itse tunnustanut, ettei maa ole meijerialalla omavarainen, jonka seurauksena Venäjä lievensikin elokuussa 2014 maataloustuotteiden tuontipakotteitaan, poistamalla listalta laktoosittomat maitotuotteet. Tällä päätöksellä oli taloudellisesti merkittävä vaikutus Valiolle, sillä laktoosittomien tuoremaidotuotteiden osuus Valion kaikesta Venäjänviennistä on noin 10 prosenttia. Tuontipakotteiden lieventämiseen vaikutti se, että venäläiset kuluttajat tarvitsevat laktoosittomia tuotteita ja he myös vaativat sitä valtiolta. (Kaleva 2014c.)

Venäjän tuontipakotteet vaikuttavat erityisesti maitosektoriin, jonka takia menekki laskee koko Euroopassa ja näin ollen hinnat laskevat sekä kannattavuus heikkenee. Maidontuotanto on Suomen maatalouden tärkein tuotannonala. Jatkossa elintarvikkeet, jotka on asetettu tuontikieltoon, voidaan suunnata EU:n sisämarkkinoille tai muille EU:n ulkopuolisille markkinakanaville. (Ulkoasiainministeriö 2014, 7.) Suomalaiset ovatkin saaneet nauttia Venäjälle tarkoitetuista alennetuista maitotuotteista. Yksi tunnetuimmista tuotteista onkin niin sanottu Putin-juusto, jossa on venäjänkieliset pakkausmerkinnät. (BBC 2014b.)

Venäjän heikentynyt taloustilanne sekä Ukrainan kriisin tuoma yleinen epävarmuus ovat vaikuttaneet myös muihin yrityksiin negatiivisesti. Euroopan unionin asettamat pakotteet, erityisesti rahoitussektoriin yhdessä Venäjän heikon talouskehityksen kanssa, vaikuttavat suomalaisen teknologiateollisuuden investointitavaroiden myyntiin Venäjällä rahoitustilanteen tiukentuessa. Tammi-toukokuussa 2014 Suomen tavaravienti Venäjälle putosi 14 prosenttia. (Ulkoasiainministeriö 2014, 9.) Vuonna 2014 ruplan arvo laski pahimmillaan jopa 41 prosenttia Yhdysvaltain dollaria nähden, kun vuoden 2015 alussa ruplan arvo on laskenut dollariin verrattuna noin 16 prosenttia. Erilaisten hyödykkeiden ja etenkin tuontitavaroiden hintoja nostavat niin öljyn alhainen hinta, kuin myös Ukrainan kriisi ja siitä seuranneet Euroopan unionin asettamat pakotteet. (Talouselämä 2015.) Verrattaessa euroa Venäjän ruplaan (Kuvio 1.) huomataan, että vuoden 2014 alussa yksi euro oli noin 47 ruplaa, kun taas vuoden 2014 lopussa se kohosi jopa yli 90 ruplan. (Kauppalehti 2015.)

Kuvio 1. Venäjän ruplan kurssikehitys vuonna 2014, jossa kuvattuna yhden euron arvo ruplassa. (Kauppalehti 2015.)

2.4 Venäläisryntäys Suomessa?

TAK Oyn (2014) mukaan vuonna 2013 venäläiset kuluttivat Suomessa yhteensä noin 1,210 miljardia euroa, josta ostosten osuus oli 908 miljoonaa ja palveluiden 301 miljoonaa euroa. Kun taas Matkailun edistämiskeskuksen (2014) mukaan luku oli jopa 1,3 miljardia euroa. Palveluiden kysyntä on kohdistunut erityisesti Helsinkiin ja ostokset Etelä-Karjalaan. Venäläisten kulutus henkilöä kohden alkoi kuitenkin laskea jo viime vuonna, toisinkuin taas matkustajamäärät ja kokonaiskulutus kasvoivat. Kesällä 2013 tapahtui käänne venäläismatkailijoiden kulutuksen pienenemisessä. Pakotteet voivat lisätä venäläisten ostosmatkailua Suomeen, mutta kokonaisuuteen sen ei uskota vaikuttavan. (Tutkimus- ja Analysointikeskus 2014a, 22; MEK 2014b)

Syksyllä 2014 pakotteiden vaikutukset näkyivät Lappeenrannassa, jossa bussilastillinen venäläisiä turisteja hyökkäsi supermarketin valikoiman kimppuun. Venäläiset vierailevat Suomen kaupoissa, koska sieltä he löytävät eurooppalaisia elintarvikkeita, mitkä Kreml on kieltänyt. Venäjän ja Suomen rajalla näkyi myös paljon ihmisiä, joiden autot olivat täytetty erilaisilla tuotteilla. Viipurilainen Alexander Pozhidaev sanoi käyvänsä Lappeenrannassa kaksi kertaa viikossa ostamassa ruokaa, koska se on selvästi halvempaa kuin Venäjällä. Myös pietarilainen perhe käy ostoksilla Suomessa, koska he eivät halua ostaa ruokaa Venäjältä, kun Suomessa se on halvempaa ja laatukin on parempaa. Lappeenrannan kaupungin johtaja Kimmo Jarva kiittelee venäläisten rahankäyttöä ja sanoo sen olevan todella tärkeää kaupoille kuin myös koko kaupungille. (BBC 2014b.)

Kun elokuussa 2014 Venäjä asetti elintarvikkeiden tuontikiellon, lisääntyi venäläismatkailijoiden määrä Kaakkois-Suomen suurilla rajanylityspaikoilla selvästi. Kuitenkaan ostosmatkailun lisääntyminen ei ole kääntänyt koko vuoden jatkunutta vähenevää kehitystä. Ruplan heikentyminen voi vaikuttaa venäläismatkailuun taas vähentävästi. (Rusgate 2014a.) Vaikka Kaakkois-Suomessa näkyykin positiivisia vaikutuksia, ei voida puhua mistään venäläisryntäyksestä. Rajalla sijaitsevissa marketeissa ei näy hamstraavia venäläisiä sen enempää kuin aikaisemminkaan, vaikka lehdet ennustivatkin venäläisryntäystä kaakkoissuomalaisiin kauppoihin. Kauppiaat kuitenkin uskovat, että Venäjän vastapakotteet tuovat lisää ostosmatkaajia tulevaisuudessa, mutta vielä vastapakotteiden vaikutukset eivät näy venäläisryntäyksenä. (Uusi Suomi 2014b.)

3 Kaakkois-Suomen matkailun vetovoimatekijät

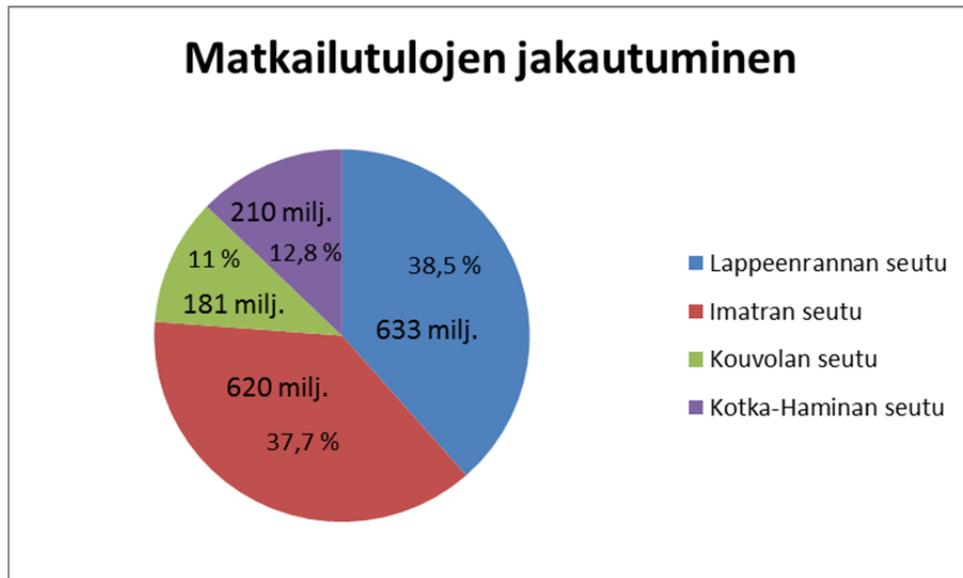
Kaakkois-Suomen alue koostuu Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakuntien alueista. Vehmasluontoinen Etelä-Karjala on noin 132 000 asukkaan maakunta ja merellinen Kymenlaakso 182 000 asukkaan maakunta. (Kuvio 2.) Kaakkois-Suomen asukasmäärältään suurimmat kaupungit ovat Kouvola, Lappeenranta ja Kotka. Muita seudun matkailullisesti tärkeitä kaupunkeja ovat Hamina ja Imatra. (Etelä-Karjalan liitto 2014a; Kymenlaakson liitto 2014.)

Kuvio 2. Kaakkois-Suomen kartta (Ely-keskus 2013)

Matkailun edellytyksenä pidetään matkailijoiden lähtövalmiutta, kohdealueen ominaisuuksia ja vastaanottovalmiutta. Matkailijoiden lähtövalmiuteen vaikuttavat muun muassa ikä, sukupuoli, ammatti, varallisuus, koulutus, vapaa-aika sekä erilaiset motivaatiotekijät. Merkittävä kehitys teknologiassa, sosiaalisessa, poliittisessa sekä taloudellisessa ympäristössä ovat mahdollistaneet vapaa-ajan lisääntymisen, minkä seurauksena ihmisten mahdollisuudet matkustaa ovat kasvaneet. (Wall & Mathieson 2006, 11.) Ihmisten halukkuus matkustaa sekä todelliset mahdollisuudet matkustaa ulkomaille syntyvät työntövoimatekijöiden, elintasotekijöiden ja poliittisten olosuhteiden synenergiasta. Matkailijoiden motivaatioihin vaikuttavat paljon työntövoimatekijät, etenkin matkailijan elintaso ratkaisee onko hänellä mahdollisuus toteuttaa lähtömotivaatioitaan. (Vuoristo 2003, 33.)

Vuonna 2012 Kaakkois-Suomessa vieraili 4,1 miljoonaa matkailijaa, joista puolet koostui ulkomaalaisista. Kaakkois-Suomen kokonaismatkailutulo 1 644 miljoonaa euroa jakautuu alueen seutukuntien kesken, joista Lappeenrantaan jäi 38,5 %, Imatran seudulle 37,7 %, Kotka-Haminan seudulle 12,8 % ja Kouvolaan 11 %. (Kuvio 3.) Ostosten osuus matkailutuloista oli suurinta Lappeenrannassa ja Imatralla, kun taas nähtävyyksiin käytettiin enemmän rahaa Kymenlaaksossa. Eniten matkaa kohden rahaa kulutettiin Imatran seudulla. (E-pressi.com 2014a.)

Kuvio 3. Kaakkois-Suomen matkailutulojen jakautuminen seutukuntien kesken vuonna 2012

Kaakkois-Suomen taloudellisesti ja liikenteellisesti erinomainen sijainti ovat luoneet Saimaan rannoille voimatalouden ja teollisuuden keskittymän, kun taas Kymenlaakson meren rannat ovat saaneet nauttia pitkästä merenkulun historiasta ja Kuninkaantien tuomista kauppamahdollisuuksista. Kaakkois-Suomen maantieteellinen sijainti on luonut alueesta merkittävän asutuskeskuksen. Jo 1800-luvulla Kaakkois-Suomen sijaintietu huomattiin seudun ollessa tärkeä osa Pietarin talousaluetta. Talous- ja sotahistorialliset kaudet ovat luoneet Kaakkois-Suomelle omia attraktioitaan alkuperäisten luonnonarvojen tilalle. (Vuoristo & Vesterinen 2009, 244.)

Kaakkois-Suomen tärkein matkailualue Lappeenranta pitää asemaa tärkeänä järvimatkailun keskuksena, joka tunnetaan myös kirjavasta kulttuuritarjonnasta. Lappeenranta täydentää lähinaapuri Imatra, joka on myös luokiteltu ylimmän luokan matkailualueeksi. Kun Lappeenranta tunnetaan luonnostaan ja ostosmahdollisuuksistaan, Imatra taas houkuttelee matkailijoita sotahistoriallisilla nähtävyyksillä sekä jo Kalevalassa mainitulla Imatrankoskella. (Vuoristo & Vesterinen 2009, 244–245.) Itäisen Suomenlahden rannikolla sijait-

seva Kotka on yksi Suomen teollisuuden syntypaikoista. Kotkan imagoa kuvastavat sen tärkeä sijainti ja asema perinteikkäänä kauppamerenkulun keskuksena. Itäisen Suomenlahden rannikolta itään päin kuljettaessa taas löytyy idyllinen Hamina, jolla on harvinainen renessanssityylinen ympyräasemakaava. (Vuoristo & Vesterinen 2009, 194.) Hamina on yksi Suomen vanhimmista kaupungeista, jolla on ollut myös merkittävä rooli sodankäynnissä. (Kaakko 135°, 36.) Salpausselällä sijaitseva Kouvola on risteyspaikka, joka tunnetaan yhtenä Suomen viikkaimpana rautatieristeyksenä. Kouvollalla on valtavasti potentiaalia suureksi matkailualueeksi sen sijainnin vuoksi, valtateiden solmukohtana sekä monipuolisen tarjonnan vuoksi. (Vuoristo & Vesterinen 2009, 199.)

Tärkein tekijä Kaakkois-Suomen matkailukehityksessä on alueen läheisyys Venäjään ja etenkin Pietariin. Pietarista on etäisyyttä Kaakkois-Suomen itäisimpään kuntaan Virolahdelle vain 188 kilometriä. (Kaakko135°, 36.) Pohjois-Euroopan suurimman metropolin läheisyydellä on merkittävä vaikutus alueen ostos- sekä virkistysmatkailulle. Vaikka Kaakkois-Suomen matkailu on pitkälti kesäpainotteista, riittää matkailijoita myös talvikauden juhlapyhien aikana. (Vuoristo & Vesterinen 2009, 245–246.) Kaakkois-Suomen kauttakulkeva ja yhä kasvavin määrin jäävä matkailuliikenne on myös vilkasta talvikaudella, jolloin perinteinen matkailu on lähes pysähdyksissä muualla Suomessa. Kaakkois-Suomen haasteena onkin läpikulkeva matkailijavirran huomion saaminen sekä tavaraliikenteen hyödyntäminen. (Vuoristo & Vesterinen 2009, 193.)

Venäläismatkailijoiden määrä Kaakkois-Suomessa on suuri, mutta seudun sijainti lähellä itänaapuria luo myös negatiivisia puolia. Useimmiten venäläismatkailijat eivät yövy alueella lainkaan, vaan pistäytyvät päivämatkoilla. Päivämatkailijoista suurin osa koostuu ostosmatkailijoista tai läpikulkumatkailijoista, joille Kaakkois-Suomi on vain kauttakulkureitti ja sen palveluita käytetään ohimennen. (Vuoristo & Vesterinen 2009, 198.) Mikä on Kaakkois-Suomen matkailupotentiaali ja millä attraktioilla venäläiset matkailijat pysäytetään Kaakkois-Suomen alueelle? Seuraavassa osiossa kerrotaan Kaakkois-Suomen vetovoimatekijöistä.

3.1 Attraktiot

Kohdealueen vastaanottovalmius koostuu monista tekijöistä, joista tärkein on alueen vetovoimaisuus. Matkailualueet itsessään muodostuvat vetovoimaisista luonnon- ja kulttuuriympäristöistä, jotka sisältävät tuotteistettuja majoitus-, ravitsemis- ja ohjelmapalveluita. Matkailualueen palveluiden kirjo voi jo siis itsessään olla attraktio. Perusedellytykset matkailukohteen kehittymisessä vetovoimaiseksi ovat luonnon ja kulttuurin vetovoima, riittävän hyvä talous, vakaa poliittinen tilanne ja turvallisuus, turvalliset terveysolot sekä luon-

nonkatastrofien puuttuminen tai niiden pieni todennäköisyys. Matkailualueen vetovoima muotoutuu attraktioista, joilla tarkoitetaan tuotteistettuja vetovoimatekijöitä, syitä miksi matkailija matkustaa juuri tiettyyn kohteeseen. Matkailija hakee matkakohteeltaan näitä attraktioita, jotka ovat esimerkiksi yksittäiset tapahtumat ja nähtävyydet sekä kiinnostavat alueelliset piirteet, jotka yleensä liittyvät luontoon tai kulttuuriin. (Vuoristo & Vesterinen 2009, 15–16.)

Kaakkois-Suomen attraktioiden kirjo on runsasta. Seudulla on erilaisia kohteita ja nähtävyyksiä, joissa on runsaasti koettavaa niin isoille kuin pienille, perheille, kaveriporukoille tai yksinmatkaaville. Kaakkois-Suomen monipuolisuus ei rajoitu vain yhteen tiettyyn kuntaan, vaan erilaisia attraktioita löytyy missä päin vain seutua. Kaakkois-Suomen nähtävyyksiin kuuluvat museot, kirkot, historialliset kohteet sekä galleriat. (Kaakko135° 2014a.) Kaakkois-Suomi on täynnä historiaa, joka näkyykin alueen monipuolisessa tarjonnassa. Lappeenrannan ja Haminan kaupungit ovat perustettu linnoituksen alueelle, joiden nykyiset linnoitukset ovat osa elävää kulttuurikaupunkia. Linnoitusten vallit pitävät sisällänsä mm. museoita, käsityöläisten ja taiteilijoiden myyntipisteitä sekä kesäteattereita että ravintoloita. (GoSaimaa Oy 2014, 43.) Lappeenrannassa linnoituksen kolmessa eri museossa voi tutustua Suomen ja Etelä-Karjalan historiaan. Myös Haminassa linnoituksen muurien sisällä on kolme eri museota, joissa esitellään muun muassa linnoituskaupungin värikästä historiaa, suomalais-venäläistä kauppiasperinnettä sekä Reserviupseerikoulun perinnettä. (Haminan matkailu 2014, 24.) Seudun muita suosittuja museoita ovat Virolahden Bunkkerimuseo ja Miehikkälän Salpalinja museo, jotka kertovat alueen historiasta ja etenkin sotahistoriasta. Kotkan Maretariumissa ja merikeskus Vellamossa esitellään suomalaisten kalojen maailmaan ja merenkulun historiaa. (Kaakko 135°, 7-8.) Kouvolassa on UNESCO:n maailmanperintökohde - Verlan ruukkikylä ja tehdasmuseo. Verla on keskittynyt Suomen historiallisen metsäteollisuuden varhaisvuosiin. (Visit Kouvola 2014a.)

Opastetut kierrokset esittelevät Kaakkois-Suomen historiallisia kohteita, jonka voi järjestää joko itse tai liittyä yleiseen opastukseen. Lappeenrannan linnoitukseen on mahdollista tutustua itsenäisesti kuin myös opastetuilla kierroksilla sekä kesällä katujunan kyydissä. (GoSaimaa Oy 2014, 43.) Haminassa puolestaan Haminan Hyvät Aasukkaat ry elävöittävät kaupungin historiaa pukeutuen keisariajan mukaisiin empire- tai krinoliinipukuihin. (Haminan Hyvät Aasukkaat ry 2014.) Hengellistä historiaa kuvastavat Kaakkois-Suomen eri aikakausien kirkot. Kaakkois-Suomesta löytyvät esimerkiksi vasta kunnostettu Marian kirkko Haminassa sekä upeat urut omaava Kotkan kirkko. Marian kirkko on keskiaikainen kivikirkko vuodelta 1396, ja näin ollen Kymenlaakson vanhin rakennus. (Kaakko 135°, 10–11.) Kaakkois-Suomen alueella sijaitsee myös useita ortodoksisia kirkkoja, joista koko Suomen vanhin on Lappeenrannan ortodoksinen kirkko. (GoSaimaa.com 2014a.)

Kulttuurin ja historiallisten nähtävyyksien lisäksi Kaakkois-Suomessa on runsaasti taide- ja tapahtumaelämyksiä. Kaakkois-Suomen museoissa on vuosittain useita vaihtuvia näyttelyitä, joista useimmat toimivat museoiden yhteydessä. Etelä-Karjalan taidemuseossa järjestetään vuoden aikana 3-4 näyttelyä, joissa esitellään vanhempaa taidetta kuin myös taidemaailman uusimpia suuntauksia. Imatran taidemuseo on keskittynyt erityisesti 1900-luvun kaakkoissuomalaiseen kuvataiteeseen. (GoSaimaa.com 2014b.) Gallerioita alueelta löytyy erikoisemmistakin paikoista, kuten Haminassa vuonna 1785 rakennetussa Ruutikellarissa, joka jo itsessään on tutustumisenarvoinen nähtävyys. (Haminan matkailu 2014, 25.)

Kaakkois-Suomen luonto on myös monipuolinen, sillä se on ympäröity niin merellä, joella kuin metsillä. Vesistöreittien varrella on paljon tekemistä ja koettavaa niin perusretkeilijöille, kokeneille kalastajille kuin lintuharrastajillekin. Luonnosta voi nauttia erilaisten aktiviteettien avulla ja vaihtoehtoja on runsaasti aina vauhdikkaasta koskenlaskusta leppoisaan patikointiin ja hiljaiseen luonnontarkkailuun. Nauttiakseen luonnosta ei tarvitse välttämättä lähteä kauas keskustasta, sillä Kaakkois-Suomen kaupungit pitävät sisällänsä myös puistoja ja muita viheralueita. (Kaakko 135°, 18.) Itäisellä Suomenlahdella matkailijalla on mahdollisuus nauttia raikkaasta meri-ilmasta saaristossa, joista löytyy idyllisiä luonnonsatamia, rauhaa sekä väljyyttä. Itäisen Suomenlahden kansallispuisto on tullut tunnetuksi monipuolisesta linnustosta ja sotahistoriasta. Kansallispuiston pääsaari on Haminaan kuuluva Ulko-Tammio, jonka luontopolut tutustuttavat saaren luontoon. Veneilijöille löytyy sekä luonnonsatamia että palvelevia vierasvenesatamia. Venettä ei kuitenkaan tarvita päästäkseen saaristoon, sillä vuoroveneet kyyditsevät maksusta matkailijoita. (Haminan matkailu 2014, 8.) Myös Saimaan seudulta löytyy erilaisia luontopolkuja ja reittejä. Salpausselän luonnosta löytyy niin tasaisia kankaita, kuin myös korkeampia vuoria, josta avautuvat näkymät metsämaisemaan sekä järven selille. Etelä-Karjalan läpi kulkee myös Euroopan kaukovaellusreitti E10, jonka tunnettu reittiosuus on yli 100 kilometrin taivalta Imatralla Parikkalaan. (GoSaimaa Oy 2014, 77.)

Talvisin Kaakkois-Suomessa on tarjolla erilaisia aktiviteetteja kuten moottorikelkkasafareita, lumikenkäretkiä, avantoja sekä hiihtolenkkejä. Kaakkois-Suomessa on myös hiihtokeskuksia Lappeenrannassa ja Imatralla sekä laskettelukeskus Haminassa. Seudulla on mahdollisuus myös porovaljakkoajeluun, retkiluisteluun sekä avantouintiin järvessä tai meressä. (GoSaimaa Oy 2014, 81.) Kaakkois-Suomen lukuisat vesistöt ja monipuolinen luonto tarjoavat kesäisin erilaisia virkistysmahdollisuuksia veneilyn, kalastuksen, mökkeilyn sekä patikoinnin muodossa. Kaakkois-Suomesta löytyy Itäisen Suomenlahden lisäksi kaksi kansallispuistoa - Valkmusan kansallispuisto Pyhtäällä ja Repoveden kansallispuisto Kouvolassa. Valkmusan kansallispuisto on eteläisen rannikkoseudun suurin suoalue, jos-

sa on mahdollista ihailla runsasta lintu- ja perhoslajistoa. Kesäisin kansallispuistossa on helppo liikkua lyhyellä pitkospuupolulla ja talvisin hiihtämällä pääsee tutustumaan koko alueeseen. (Luontoon.fi 2014.) Repoveden kansallispuisto on yksi Suomen suosituimmista vaelluskohteista, joka on tunnettu vesireiteistään. Kansallispuisto muodostuu laajoista metsistä, jylhistä kallioista sekä useista kirkkaista järvistä ja lammista. Vuonna 2012 Repoveden kansallispuisto valittiin Suomen parhaaksi perheiden retkikohteeksi. (Visit Kouvola 2014b.)

Kaakkois-Suomessa järjestetään tapahtumia ympäri vuoden, niin pieniä kuin suuria ja kansainvälisiäkin. (Haminan matkailu 2014, 10.) Tapahtumat koostuvat mm. teatterista, laulusta, musiikista, historiasta sekä kuvataiteesta. Seudun kulttuurielämällä on pitkä ja kansainvälinen menneisyys. Eniten kulttuuri- ja tapahtumatarjontaa on kesällä, jolloin seudulla järjestetään useita kansainvälisiä tapahtumia kuten Hamina Tattoo, Kotkan Meripäivät ja Imatra Big Band Festival. Talvella taas Kaakkois-Suomessa on pienempiä tapahtumia kuten markkinoita ja museoiden erilaisia näyttelyitä. (Kaakko 135°, 24.)

3.2 Palvelut

Kaakkois-Suomella on monipuolinen tarjonta majoituspalveluita, etenkin Lappeenrannassa ja Imatralla, missä hotellihuoneiden käyttöaste on maan korkeimpia. Monipuolisista vetovoimatekijöistä huolimatta Kymenlaakso ei yllä majoitustilastoissa vilkkaimpiin matkailualueisiin. Syynä voidaan pitää alueen sijaintia Pietariin johtavan E18-tien varrella, joka tuo alueelle lähinnä vain kauttakulkureitillä olevia matkailijoita. Kouvola, Pohjoisessa Kymenlaaksossa, taas työmatkailijat tuovat suuren määrän yöpymistilastoihin. (Vuoristo & Vesterinen 2009, 198–199.) Kouvola Innovationin (2013) tutkimuksen mukaan vuonna 2012 työhön liittyvien yöpymisten osuus Kouvolaossa oli 38,1 prosenttia. (Kinno 2013.) Vuonna 2013 Kymenlaaksossa majoittui 236 424 ihmistä, jolloin kasvua edellisvuoteen syntyi 34,3 prosenttia. Vuonna 2013 Etelä-Karjalassa yöpyi 361 516 ihmistä ja kasvua edellisvuoteen oli 17,3 prosenttia. (MEK 2014c.)

Kaakkois-Suomessa voidaan majoittua hyvinkin erilaisissa miljöissä. Alueelta löytyy niin tavallisia hotelleja kuin kylpylähotellejakin, leirintäalueita, kartanoita, lomakyliä sekä mökkejä. (GoSaimaa Oy 2014, 52.) Majoitusta löytyy myös läheltä palveluita, joiden keskeinen sijainti keskustassa mahdollistaa nopean siirtymisen paikasta toiseen. (Kaakko 135°, 30.) Kaakkois-Suomessa on tarjolla ympärivuotisia asuttavia mökkejä sekä huviloita, jotka ovat lyhyen matkan päässä kaupunkien keskustasta. Myös luonnon läheisyydestä löytyy lukuisia mökkejä, joista suosittu kesämökkipaikkakunta on Kouvola. Kouvolaossa matkailijalla on vaihtoehtonaan useita eri mökkejä ja huviloita, joita voi vuokrata esimerkiksi Repove-

den kansallispuiston läheisyydestä. (Visit Kouvola 2014c.) Etelä-Suomen ainoa viiden tähden leirintäalue Lomakylä Santalahti sijaitsee Kotkassa, jossa on tarjolla sekä mökkejä että luksushuoneistoja merenrannalla. Kaakkois-Suomessa sijaitsee viisi eri kylpylää, joista neljä löytyy Saimaalta ja yksi Haminasta. Saimaan kylpylät sijaitsevat todella lähekkäin, suurin etäisyys on vain 40 kilometriä. (GoSaimaa Oy 2014, 52–53; Kaakko 135°, 29.)

Kaakkois-Suomen ravintola- ja kahvilapalvelut tarjoavat paikallisia erikoisuuksia. Imatran ja Lappeenrannan alueella vety, atomi ja kuuluisa särä ovat saimaalaisia antimia, jotka ovat osa seudun brändiä. Vety ja atomi ovat paikallisia lihapiirakoita, jotka ovat täytetty kinkulla tai munalla. Näitä erikoisuuksia pääsee syömään Saimaan toreilla. Särä on taas tuhtia haudutettua lampaanpaistia, joka valmistuu parhaiten perinteisessä leivinuunissa. (GoSaimaa Oy 2014, 34.) Itäiselle Suomenlahdelle on ominaista aromikas Virolahden hapanvelli ja kotkalaiselta torilta löytyvältä possot. Possot ovat omenamarmeladilla täytetyjä munkkeja. (Kaakko 135°, 28.)

Kaakkois-Suomen alueeseen on mahdollista tutustua itsenäisesti, mutta helpoiten se onnistuu paikallisten elämys- ja ohjelmapalveluiden kautta. Talvella palveluita hyödynnetään moottorikelkkaillessa tai mönkijäsafarilla vieraillessa. Vieraampia lajeja ovat crosscarting, nousuvarjoilu sekä Vuoksi-kellunta, jossa kellutaan erikoispuvussa hyytävän kylmässä vedessä. Taas kesällä vapaa-aikaa vietetään veden äärellä, niin sisällä kuin ulkonakin. Kuumalla kesäpäivällä voi viilentää oloa vesisafarilla kokeillen vesihiihtoa tai vesilautailua. (GoSaimaa.com 2014c.)

3.3 Saavutettavuus

Saavutettavuudella tarkoitetaan matkustajien kykyä liikkua paikasta A, paikkaan B. Saavutettavuutta tarkastellaan tässä opinnäytetyössä kulkuvälineiden näkökulmasta ja niiden tuomasta nopeasta liikkuvuudesta. Päätekijä matkailun kasvussa ja suunnan antamisessa kehitykselle on kuljetus. Massaturismi edellyttää riittäviä, turvallisia, nopeita, käteviä ja halpoja kulkuneuvoja. Matkailukohteen saavutettavuus on lopputulos kahdesta tekijästä: hinnasta ja ajasta. Mitä halvempaa matkustaminen kohteeseen on ja mitä vähemmän aikaa matkustaminen kohteeseen vie, sitä enemmän se houkuttelee matkailijoita. (Holloway 2009, 349.) Saavutettavuuden taso on riittävä silloin, kun eri liikennemuodot ja niiden liikenneyhteydet toimivat sujuvasti matkailijan koko matkan ajan. Tämä vaatii eri liikennemuotojen välistä saumatonta yhteistyötä, sillä itse matkantekoa pidetään keskeisenä osana matkustamista, ja näin ollen liikenneyhteyksien toimivuus on osa matkailijan matkastaan luomaa laatumielikuvaa. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2006.)

Kaakkois-Suomen sijainti Venäjän rajan tuntumassa on luonut nopeat yhteydet seudulle. Kaakkois-Suomeen on mahdollista matkustaa ilma-, raide-, vesi- tai maanteitse. Etäisyys Helsingistä Lappeenrantaan on 221 kilometriä ja Imatralle 256 kilometriä. Etäisyys Pietarista Lappeenrantaan on 213 kilometriä ja Imatralle 210 kilometriä. Saimaaseen voi lentää Ryanairilla yli 60 kohteesta Euroopasta. Lappeenrannan lentokenttä sijaitsee vain kahden kilometrin päässä keskustasta, jolloin siirtyminen attraktioiden ja palveluiden luo vie vain vähän aikaa. Lentokentälle pääsee helpoiten taksilla tai paikallisbussilla. Saimaalle pääsee myös junalla. Matka pääkaupunkiseudulta junalla Saimaalle kestää vain pari tuntia, ja siitä voi jatkaa yhä eteenpäin aina Pietariin ja Moskovaan saakka Allegro-junan kyydissä. (GoSaimaa.com 2014d.)

Kaakkois-Suomeen on hyvät yhteydet vesiteitse kesäisin. Vesiteitse matkustamisen etuina pidetään rentoutumista ja hintaa, joka pitää sisällään majoituksen, ruoan ja viihteen. Risteilyt mahdollistavat matkustajien kuljettamisen yhdestä määränpäästä toiseen mukavasti sekä turvallisesti tutussa ympäristössä, ilman tarvetta pakata ja purkaa laukkuja. (Holloway 2009, 402.) Kesällä Kaakkois-Suomeen voi matkustaa myös risteilyalus m/s Brahen reittiliikenteellä Helsingin, Haminan, Lappeenrannan sekä Savonlinnan ja Puumalan kautta. Risteilyllä Helsingistä Saimaalle matkustetaan Saimaan kanavan kautta sekä ohi Viipurin. Aluksessa on myös mahdollista yöpyä. (GoSaimaa.com 2014e.)

Saimaalle voi myös matkustaa maanteitse niin omalla autolla kuin linja-autollakin. Kauko- ja pikavuoroliikenteen linja-autot operoivat päivittäin. Linja-autoliikenteellä on kattava reitti- ja aikatauluvalikoima, josta löytyy varmasti jokaiselle sopiva vaihtoehto, tultiinpa sitten läheltä tai kaukaa. Imatralle ja Lappeenrantaan on myös päivittäinen linja-autoyhteys Viipurista ja Pietarista, jota liikennöivät vuoropäivin Kymen Charterline Oy ja venäläinen Ltd MashServis. (GoSaimaa.com 2014f.)

Kaakkois-Suomen eteläosaan Kotkaan ja Haminaan matkustaminen sujuu kätevimmin maanteitse Pietariin johtavaa E18-tietä pitkin. Nykyisin Pietariin johtava valtatie onkin maan tärkeimpiä läpikulkumatkailun väyliä. Etäisyys Helsingistä eteläiseen Kymenlaaksoon on 115 kilometriä ja Pietarista Kaakkois-Suomen itäisimpään kuntaan Virolahdelle etäisyyttä on vain 188 kilometriä. (Kuvio 4.) Varsinainen matkailutie on Kymenlaakson läpi kulkeva historiallinen Kuninkaantie, jonka kiehtovin osuus on Haminan ja Virolahden välinen moottoripyöräilijöiden suosiossa oleva museotie. (Vuoristo & Vesterinen 2009, 193.) Seudulle on valmistumassa vuonna 2015 myös uudistettu E18-tie, joka nopeuttaa huomattavasti eteläiseen Kymenlaaksoon saapumista ja siellä liikkumista. Uusi tie on saanut osakseen myös kritiikkiä. Valtatie 7 rakentaminen Haminan kohdalla moottoritieksi, joka kantaa nimeä Haminan ohikulkutie, poistaa nykyisin käytössä olevan kaupungin läpime-

non ja pullonkaulana pidetyn tieosuuden. (Liikennevirasto 2014.) Nimensä mukaisesti Haminan ohikulkutie voidaan nähdä joko uhkana tai mahdollisuutena. Pahimmassa tapauksessa ohitustie vie venäläismatkailijat suoraan pääkaupunkiseudulle ilman pysähtymistä seudulla, kun taas parhaimmassa tapauksessa uusi moottoritie tuo lisää matkailijoita ja luo uusia mahdollisuuksia alueen asuntomarkkinoilla. (Kymen Sanomat 2014.)

Kuvio 4. Etäisyydet Kymenlaakso (Kaakko 135° 2014)

Kymenlaaksoon on helppo saapua Venäjältä julkisilla liikennevälineillä kuten linja-autolla tai junalla. Kymenlaaksoon on päivittäin vuoroja aamuvarhaisesta iltamyöhään. Kotkan, Kouvolan ja Haminan linja-autoasemat ovat aivan kaupunkien keskustoissa, jolloin kuluminen hotelliin tai katsomaan nähtävyyksiä sujuu vaivattomasti kävellen. Kotkaan pääsee myös lähijunayhteydellä Kouvolaan kuusi kertaa päivässä. (Kaakko 135° 2014b.) Kouvolan rautatieasema tunnetaan yhtenä Suomen vilkkaimpana rautatieristeyksenä ja kaikki rautateitse saapuva henkilöliikenne kulkee Kouvolan kautta. Kouvolaan pääsee myös kätevästi ja nopeasti Venäjältä niin Viipurista, Pietarista kuin Moskovastakin. (Kouvolan Matkailu 2014, 44.)

3.4 Kaakkois-Suomen kilpailukykyisyys, venäläismatkailijat ja tulevaisuus

Tutkimuksen taustoittamista varten haastateltiin kahta kaakkoissuomalaista matkailunasi-
antuntijaa. Haastateltavina toimivat Haminan kaupungin matkailusihteeri Tiina Koivuranta
sekä Kaakko 135° matkailun matkailujohtaja Birthe Suni. Esitetyt kysymykset (Liite 1.)
liittyivät Kaakkois-Suomen kilpailukykyyn, alueen venäläismatkailijoihin sekä tulevaisuu-
teen. Matkailuasiantuntijoiden tuoreet näkemykset edellä mainituista teemoista esitellään
tässä luvussa.

Matkakohteen kilpailukyvyllä tarkoitetaan tietyn alueen kykyä kilpailla tehokkaasti sekä
kannattavasti matkailumarkkinoilla. Jotta matkailualue olisi kilpailukykyinen, on olennai-
sen tärkeää että alueen palvelut ovat parempia kuin muiden potentiaalisten matkailualuei-
den. (Cooper, Fletcher, Fyall, Gilbert & Stephen 2008, 480–481.) Kaikille matkakohteille
on välttämätöntä olla kilpailukykyisiä, jotta ne selviytyvät kilpailusta ja pysyvät monimuo-
toisina. Itse asiassa eri matkakohteet kilpailevat keskenään, eivätkä niinkään alueen yksit-
täiset yritykset. Tämän takia matkakohteessa tulisikin tehdä yhteistyötä. (Cooper 2012,
43.) Pysyäkseen kilpailukykyisenä, kohteiden täytyy olla tietoisia sekä kysynnän että tar-
jonnan tekijöistä. Matkailualueiden tulee ottaa huomioon kysynnän piirteet, ajoitus sekä
suuruus. Samaan aikaan on oltava tietoisia myös tuotteista, palveluista sekä vetovoimate-
kijöistä, jotka ovat välttämättömiä tyytyväisille matkailijoille. Vaikka matkailukohteen veto-
voimaisuus voi pysyä suhteellisen samana pitkään, on silti tarpeellista arvioida aika ajoin
matkakohteen vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia sekä uhkia. (Cooper, Fletcher,
Fyall, Gilbert & Stephen 2008, 480–481.)

Venäläismatkailijat valitsevat matkakohteeseen Kaakkois-Suomen sen sijainnin ja saavu-
tettavuuden takia. Rajanylityspaikkojen läheisyys lisää venäläismatkailijoiden määrää alu-
eella merkittävästi, mutta sijainti ei pelkästään riitä seudulle saapuville venäläismatkailijoil-
le. Seudulta löytyvät myös hyvät ostosmahdollisuudet sekä monipuolinen luonto, jonka
vuoksi venäläismatkailijat valitsevat Kaakkois-Suomen matkakohteeseen. Ostosmatkai-
lussa venäläismatkailijat arvostavat tuotteiden laatua ja valikoimaa. Venäläismatkailijoita
kohtaan Kaakkois-Suomessa on myös myönteinen ilmapiiri ja osittain hyvinkin kattava
venäjänkielinen palvelutaso. Kaakkois-Suomella on hyvät valmiudet vastaanottaa venä-
läismatkailijoita, jos verrataan esimerkiksi viiden vuoden takaiseen. Silloin ilmapiiri ei ollut
niin myönteinen, vaan osa yrityksistä ei halunnut vastaanottaa venäläismatkailijoita. Kil-
pailukykyä edistäviä tekijöitä ovat edellä mainittu sijainti sekä saavutettavuus, joiden avul-
la Kaakkois-Suomella on hyvä etulyöntiasema kilpailussa venäläismatkailijoista. Seudulla
on myös otettu huomioon venäläismatkailijoiden kulutustottumukset palveluita suunnitel-
taessa ja kehittäessä. Kaakkois-Suomi eroaa muista matkailualueista monipuolisuudel-

laan ja venäjän kielen palvelutasolla. Kaakkois-Suomesta löytyy niin maaseutua, luontoa, metsää, vesistöä sekä historiaa että kulttuuria, jotka varmasti houkuttelevat venäläisiä. Pelkästään sijainti ja saavutettavuus eivät riitä kilpailussa, vaan seutua tulee aina kehittää eteenpäin ja keksiä uusia innovatiivisia, kilpailukykyä edistäviä tekijöitä. Kaakkois-Suomen kehityskohteita ovat laadukkaiden matkailupalveluiden lisääminen ja palveluiden paketoiminta, sillä alueelta ei löydy tarpeeksi matkailuyrittäjiä. Houkutellakseen venäläismatkailijoita palveluiden tulisi olla helpommin ostettavissa ja saavutettavissa, etenkin yritysten palveluita tulisi voida ostaa helpommin verkossa. Vaikka seudulta saakin venäjänkielistä palvelua, on silti vielä monilla yrityksillä parantamisen varaa. (Koivuranta 13.11.2014; Suni 1.12.2014.)

Kaakkois-Suomessa vierailevat venäläismatkailijat saapuvat Viipurin ja Pietarin alueelta, kun taas Moskovon alueelta matkailijoita tulee hyvin vähän, jos ollenkaan. Viipurin alueelta saapuvien matkustajien määrä on viimeaikoina ollut kasvussa. Venäläismatkailija saapuu Kaakkois-Suomeen useimmiten ostosmatkalle oman auton kanssa, mutta myös linjautolla saapuvia ryhmän kanssa matkustavia riittää. Seudulla liikkuvat venäläismatkailijat ovat useimmiten 40–60-vuotiaita keskiluokkaan kuuluvia. Vuodenaikojen välillä matkailija-profiileissa on eroja, kun kesällä näkyy enemmän perheiden kanssa matkustavia venäläisiä. Kaakkois-Suomeen matkustavista venäläisistä erottuu selkeästi kolme eri ryhmää: perhematkailijat ja kumppaneiden kanssa autolla matkustavat sekä busseilla saapuvat ostosmatkailijat. (Koivuranta 13.11.2014; Suni 1.12.2014.)

Kaakkois-Suomen vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia kuvataan SWOT-analyysissä. (Kuvio 5.) Seudun matkailuvaltteina toimivat saavutettavuus, laadukkaat palvelut, myönteinen ilmapiiri sekä hyvä kielitaito. Kaakkois-Suomen vahvuutena on myös se, että alueella panostetaan venäläismatkailijoihin strategisesti. Vaikka Kaakkois-Suomi houkutteleekin paljon venäläismatkailijoita, on vielä varaa kehittyä. Heikkouksia ovat vähäinen mökkimajoituksen ja ostosmahdollisuuksien tarjonta. Seudulla on myös ns. matkailupalveluiden harrastelijamaisuutta, jolloin yritykset eivät ole liiketoiminnallisesti tehtyjä. Palveluiden ostettavuudessa sähköisesti on vielä kehittämistä. Asiaan on kylläkin tulevaisuudessa tulossa muutos, kun käyttöön otetaan sähköinen myyntijärjestelmä. Mahdollisuuksia ovat seudun erilaiset kehittämishankkeet. Viisumivapaus ja uudistettu E18-tie voivat olla niin mahdollisuuksia kuin myös uhkia riippuen miltä kannalta katsotaan. Viisumivapauden hyödyllisyys riippuu täysin sen ehdoista sekä laajuudesta. E18-tiessä on paljon pelissä markkinoinnin kanssa, jossa tärkeää on saada venäläismatkailijat pysähtymään alueelle. Tietä pidetään kuitenkin enemmän mahdollisuutena sekä isona etuna, vaikka riskinä onkin, että venäläismatkailijat voivat ajaa entistä nopeammin seudun ohitse. Kaakkois-Suomen uhkia ovat taloudellinen tilanne, Venäjän poliittinen tilanne, ruplan

heikkeneminen sekä se, että seutu keskittyy liikaa vain yhteen kohderyhmään. Tällöin alueen matkailu on vain yhden kohderyhmän varassa. (Koivuranta 13.11.2014; Suni 1.12.2014.)

<p>Vahvuudet</p> <p>saavutettavuus kohderyhmään panostus laadukkaat palvelut kielitaito myönteinen ilmapiiri</p>	<p>Heikkoudet</p> <p>palveluiden ostettavuus sähköisesti matkailupalveluiden harrastelijamaisuus ostosmahdollisuudet majoitus</p>
<p>Mahdollisuudet</p> <p>erilaiset kehittämishankkeet viisumivapaus E18-tie</p>	<p>Uhat</p> <p>taloudellinen tilanne Venäjän poliittinen tilanne liika keskittyminen yhteen kohderyhmään ruplan heikkeneminen viisumivapaus E18-tie</p>

Kuvio 5. SWOT-analyysi Kaakkois-Suomesta (Koivuranta 13.11.2014; Suni 1.12.2014.)

Jotta venäläismatkailijoita saadaan Kaakkois-Suomeen, käytetään markkinoinnissa niin kuntien omia keinoja kuin myös matkailuorganisaatioiden kanssa yhteisiä. Yleisiä markkinointikeinoja ovat venäjänkieliset internetsivut ja esitteet, erilaiset workshopit sekä sosiaalinen media. Seudun markkinointia voitaisiin lisätä jos se olisi taloudellisesti mahdollista. Seudullinen matkailuyhteistyö etsii koko ajan uusia keinoja markkinointiin sekä kokeilee uhkarohkeasti varsinkin median puolella olevia markkinointikeinoja. Venäläismatkailijoille sopisi matkailupaketti, jossa yhdistettäisiin luonto yhteen historian ja kulttuurin kanssa, unohtamatta ostosmatkailua. Luonto-osuus pitäisi sisällään etenkin kalastusta, mökkeilyä ja kansallispuistoissa vierailua. (Koivuranta 13.11.2014; Suni 1.12.2014.)

Kaakkois-Suomen tulevaisuus näyttää valoisalta, vaikka haasteita tuovat uudistettu E18-tie ja mahdollinen viisumivapaus. E18-tie ja viisumivapaus voidaan kuitenkin kääntää eduksi seudun markkinoinnissa. Viisumivapaus ei kuitenkaan ole alueelle tärkeintä, vaan se, että venäläiset saisivat viisumeita nopeammin ja monikertaviisumeita helpommin. Pakotteet ovat vaikuttaneet negatiivisesti alueen matkailuun matkailijamäärien ja yöpymisten laskuna, mutta tilanne on kaikkialla Suomessa sama. Pakotteista tulee oppia, että matkailuala ei saa jättää kaikkea vain yhden kohderyhmän varaan. Venäläismatkailijoita seudulla riittää, kunhan ruplan kurssi lähtee nousuun ja poliittiset tilanteet rauhoittuvat. (Koivuranta 13.11.2014; Suni 1.12.2014.)

4 Venäläismatkailijat

Venäläiset usein käyttävät matkustamista tapana parantaa statustaan omassa yhteisössä. Lähes jokaisessa maailman tunnetuimmissa ostoskohteissa, kuten Dubaissa, Pariisissa, Lontoossa ja Hongkongissa, löytyy massoittain venäläisiä turisteja kuluttamassa valtavia summia ostoksiin. Eikä ihmekään, kun shoppailusta on tullut yksi venäläisten suosituimmista lomalla nautituista aktiviteeteista, se on jopa monissa tapauksissa merkittävin motiivi matkustaa tiettyyn matkakohteeseen. Maassa, jossa on noin 150 miljoonaa ihmistä ja joista vain murto-osa on koskaan matkustanut ulkomaille, on selvästikin potentiaalia matkailulle. (Swarbrooke & Horner 2008, 209; Dallen 2005, 42.)

Venäläiset suosivat matkakohteissaan lähinaapurimaita kuten Suomea, Viroa ja Ukrainaa sekä tunnettuja Euroopan maita kuten Saksaa, Italiaa ja Espanjaa. Lomakohteilta venäläiset odottavat aurinkoa sekä rantoja että halpaa hintatasoa, mikä selittääkin Turkin ja Egyptin suosion venäläisten keskuudessa. Venäläiset kuluttajat ovat spontaaneja, sillä jopa 75 prosenttia varatuista matkoista on varattu vain kaksi viikkoa ennen matkan alkamista tai jopa myöhemmin. (UNWTO 2009, 12–13.) Venäjän nopeasti kasvava talous tarjoaa valtavan kasvupotentiaalin matkustamisessa. Venäläisten kulutus on silti samalla tasolla länsimaisen tason kanssa. Erona on kuitenkin se, että venäläisten kulutushaluja ei ole tyydytetty. Yksi venäläisten suurin tunnuspiirre kuluttamisessa onkin kuluttajien halu käyttää suuri osa tuloistaan ylellisyystuotteisiin. Heidän ajattelutapaansa kuuluu, että mieluummin näytetään tänään hyvältä, kuin säästetään rahaa tulevaisuuden ostoksiin. Venäläiselle kulttuurille on ominaista vahva tunne yhteenkuuluvuudesta, minkä johdosta lähimpiin ystäviin luotetaan enemmän kuin paikallisiin palveluntarjoajiin. Näin ollen ystävien ja perheen suositukset ovat tärkeitä tehdessä ostopäätöstä, ja niillä on pysyvä vaikutus kuluttajakäyttäytymiseen. Venäläiskuluttajilla suusta suuhun -markkinointi on menestyksenkäämpää kuin tavalliset markkinointikeinot. (Glubokovskaya 2008.)

Vain 20 vuotta sitten venäläiset eivät saaneet matkustaa ulkomaille. He viettivät lomansa Neuvostoliiton määräysvallassa olleissa maissa, kuten Krimillä ja Puolassa. Vuonna 1995 vain 2,6 miljoonaa venäläistä matkusti Neuvostoliiton ulkopuolelle, kun vuonna 2008 luku oli jo 11,3 miljoonaa. Kuitenkin vuonna 2009 ulkomaanmatkat vähenivät 15,5 prosentilla 9,5 miljoonaan. Vuoden 2009 matkailun väheneminen johtui talouskriisistä, jolloin palkkoja pienennettiin, ihmisiä irtisanottiin sekä ruplan kurssi heikentyi. (Eventica Communications 2014, 5.) Viime vuosina Venäjä on ollut yksi tärkeimmistä ja kasvavammista lähtevistä Euroopan maista. World Tourism Organisationin UNWTO (2014) mukaan Venäjä oli vuonna 2013 neljänneksi suurin lähtevien matkojen maa maailmassa. Vuonna 2013 venäläismatkustajat käyttivät ulkomailta reilu 47 miljardia euroa, 25 prosenttia enemmän edel-

lisvuoteen verrattuna. (UNWTO 2014.) IPK Internationalin World Travel Monitor (2014) - tutkimuksen mukaan vuosien 2005 ja 2013 välillä venäläisten ulkomaanmatkat kaksinkertaistuivat, nousten 118 prosenttia ja saavuttaen 31,5 miljoonaa matkaa vuonna 2013. Vertailun vuoksi yleisesti Euroopan lähtevien matkojen osuus kasvoi vain 15 prosenttia samana ajanjaksona. (ITB Berlin 2014, 15.)

Tässä luvussa käsitellään venäläisten kuluttajakäyttäytymistä. Luvussa syvennyttään venäläisen kuluttajan peruspiirteisiin, jonka jälkeen siirrytään Suomeen saapuviin venäläismatkailijoihin ja niiden taustoihin sekä lukuihin. Lopuksi kerrotaan miksi venäläinen saapuu juuri Suomeen ja minkälaisia matkailutottumuksia venäläisillä on.

4.1 Venäläinen kuluttaja

Markkinointitoimisto GfK jakaa venäläiset kuluttajat seitsemään ryhmään, joita ovat kehittäjät, ymmärtävät, vakaat, spontaanit, kunnianhimoiset, perinteiset sekä säästäväiset kuluttajat. (Tevlina 2009, 24.) Kuviossa 6 esitellään GfK:n venäläiset kuluttajatyypit. Matkailun ja elämystuotannon osaamiskeskus on vuonna 2012 RUCOLA -tutkimuksen avulla laatinut venäläisasiakkaiden segmentoinnin sen mukaan, mikä heitä kiinnostaa. Tutkimus antaa lisää tietoa pietarilaisten matkailijoiden ostokäyttäytymisestä, jotka on jaettu neljään eri matkailijaryhmään: kohdebongariin, löytöretkeilijään, viihdytettävään ja kesäasukkaaseen. (Experience Business 2014, 4.)

Markkinointitoimisto GfK:n mukaan venäläisistä kuluttajista 13 prosenttia on kehittäjiä, jotka keskittyvät erityisesti tuotteiden laatuun ja luotettavuuteen. Heitä kiinnostavat uudet tuotteet, jonka takia he ovat jatkuvasti matkoilla saamassa uusia kokemuksia. Matkat ovat aktiivilomia, joilla voidaan vaikuttaa muut. Kehittäjät ovat optimisia ja luotettavia ihmisiä, joille sosiaalinen status on tärkeää. Statuksen tärkeyden takia he suosivat kuuluisia merkkejä. Ymmärteviin kuluttajiin kuuluu 14 prosenttia venäläisistä, jotka keskittyvät palvelun tai tuotteen luotettavuuteen ja kestävyYTEEN. He valitsevat usein tunnettuja brändejä, jotka ovat hinnaltaan keskiluokkaisia. Etsiessään tiettyä tuotetta tai palvelua ymmärtävät kuluttajat ovat valmiina seikkailemaan useassa kaupassa löytääkseen parhaan tarjouksen. Kuluttajilla, joilla on hieman keskivertoa parempi kulutuksen potentiaali ja perinteinen ostokäyttäytyminen, kutsutaan vakaiksi kuluttajiksi (17 %). He eivät ole kiinnostuneita ostamaan uusia tuotteita, vaan yrittävät suunnitella ostokset etukäteen ja käyvät kauppoissa vain tarvittaessa. Ankarasti suunnitellut ostokset ja vapaa-ajan aktiviteetit ovat tapa pitää yllä tasoa, johon he ovat tottuneet. Vakaat kuluttajat ottavat huomioon tuotteen laadun, mutta valitsevat yleensä halvimman vaihtoehdon. Spontaanit kuluttajat (12 %) edustavat keskivertokuluttajia, joilla ei ole selkeitä kulutustottumuksia. Heidän ostokäyttäytyminen on

impulsiivista ja arvaamatonta. Heille tärkeintä ostopäätöksessä on aika. Spontaanit huomioivat erilaiset mainoskampanjat ja erikoistarjoukset. (Tevlina 2009, 25–28.)

Kunnianhimoisilla kuluttajilla (18 %) on vähäinen mahdollisuus kuluttaa. Palvelun tai tuotteen maine on tärkeämpää kuin kestävyys tai laatu. He ovat enimmäkseen halukkaita tekemään ostoksia internetin kautta, mutta vierailevat myös paikan päällä etsimässä alennuksia. Suurin osa kuluttajista on naimattomia nuoria aikuisia, joilla on keskimääräiset tulot. Perinteisillä kuluttajilla (19 %) on alhainen kuluttamisen mahdollisuus. He keskittyvät perinteisiin arvoihin, eivätkä kiinnitä huomiota laatuun. He eivät suosi uusia mainostettuja tuotteita, vaan ostavat kerralla enemmän perinteisiä hyväksi todettuja tuotteita. Tähän ryhmään kuuluvat ovat yleensä eläkeläisiä tai pienituloisia kuluttajia. Ryhmän alhaisin kulutuspotentiaali ja pienimmät tulot löytyvät säästäväsiltä kuluttajilta (7 %). He ostavat tuotteet alhaisin hinnoin, minkä vuoksi uutuudella, laadulla tai brändillä ole merkitystä ostopäätöstä tehdessä. Tämän segmentin kuluttajat asuvat yleensä maaseudulla ja heillä ei ole korkeaa koulutusta (Tevlina 2009, 29–31.)

Kuvio 6. Venäläiset kuluttajatyypit. (mukaillen Tevlina 2009)

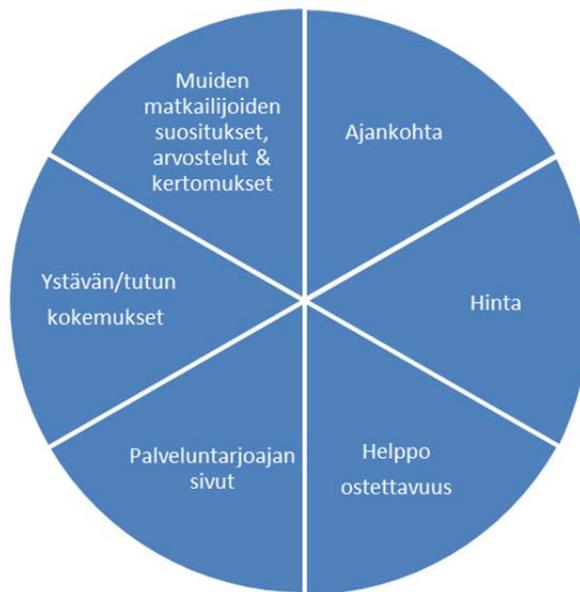
RUCOLA -tutkimuksen (2012) mukaan kohdebongari on tehokas lomailija, joka haluaa matkallansa nähdä kaikki tunnetuimmat perusnähtävyydet. Kohdebongarin tyypillinen vierailu Suomessa on lyhyt ostosmatka tai viikonmittainen laskettelureissu. Kohdebongari arvostaa monipuolista tarjontaa sekä palvelun laatua. Löytöretkeilijä on kiinnostunut kulttuurista ja paikallisten arjesta, joka kokeilee mielellään paikallisia herkkuja ja elämyksiä. Viihdytettävä on taas spontaani matkailija, jolle on tärkeää olla yhdessä ja kokeilla erilaisia

aktiviteetteja. Viihdyttävä viettää lomaansa Suomessa yleensä tuttavien kanssa mökillä, joka ei ole hänen järjestämänsä. Luokittelun viimeinen ryhmä kesäasukas arvostaa rauhallisuutta, puhtautta sekä lepoa, joka saavutetaan yhdessä lasten kanssa mökkilomalla tututussa ympäristössä. (Experience Business 2014, 6-17.)

Venäläismatkailijoille on ominaista tehdä spontaanisti päätöksiä, kun palvelut ovat helposti ostettavissa. Jopa 75 prosenttia matkoista varataan vain kaksi viikkoa ennen matkan alkamista. Spontaanien päätösten vuoksi venäläismatkailijat suosivat usein matkakohteita, joissa ei tarvita viisumia tai se hankitaan saavuttaessa. Näitä maita ovat mm. Turkki, Egypti, Dubai ja Thaimaa. (UNWTO 2009, 12–13; ETC 2010, 12.) Kuitenkin IPK Internationalin (2014) uusimpien tutkimusten mukaan venäläismatkailijat varaavat lomia etukäteen paljon enemmän kuin aikaisemmin. Kuten monessa muussakin maassa, internetin kautta tehtyjen varausten määrä on Venäjällä noussut noin 50 prosenttiin. Taas matkatoimistojen kautta tehtyjen varausten määrä (noin 40 %) on pysynyt vakaana. (ITB Berlin 2014, 16.) European Travel Commissionin (2014) mukaan venäläiset luottavat internetiin etsiessään tietoa matkasta, vertaillessaan lentojen ja majoitusten hintoja, mutta silti online-varausten määrä on vielä vähäinen. Yksi syy tähän on se, että venäläiset pelkäävät maksaa verkossa. (ETC 2014, 24; 27.) Matkaa ostaessa venäläinen kuluttaja kiinnittää huomionsa ajankohtaan sekä hintaan. Myös muiden matkailijoiden suositukset ovat tärkeitä niin matkaa suunniteltaessakin kuin ostopäätöstä tehdessä. Venäläiset voivat valita etukäteen majoituksen ja mahdolliset kuljetukset, mutta itse palvelut ostetaan vasta paikalla lomakohteessa. Matkailualan haasteena onkin venäläismatkailijoiden ostokäyttäytymisen huomiointi. Matkailutoimijoiden on tärkeää ymmärtää venäläisten kuluttajakäyttäytymistä ja miten heille voidaan tarjota helposti vertailtavia ja kiinnostavia aktiviteettien vaihtoehtoja venäjänkielellä. (Malankin 2012, 24–25.)

Suunniteltaessa matkaa venäläiset kysyvät mielipiteitä ja kokemuksia tuttavilta, ystävilta sekä sukulaisilta. Ostopäätös tehdään, kun arvostettu ystävä tai tuttava kertoo positiivisista kokemuksistaan. Matkailupalveluita tulisikin kehittää niin, että keskustelun ja suosittelemisen voimaa voitaisiin lisätä sekä tukea. Seuraavaksi eniten venäläiset luottavat matkailusivustojen kirjoituksiin arvosteluista sekä matkakertomuksista, jotka ovat toisen venäläisen mielipiteitä. Kolmanneksi suositaan matkanjärjestäjän tai hotellin omia sivuja, jolloin saadaan ajankohtaisempaa ja rehellisempää tietoa kuin mitä matkatoimistot tai mainokset antavat olettaa. Venäläiset arvostavat pieniäkin eleitä ja tekoja palvelussa. Se voi olla yksinkertainen tervehdys venäjäksi, tärkeää kuitenkin on, että asiakas kokee itsensä tärkeäksi, jolloin hän saattaa palata takaisin ja suositella palvelua yhä eteenpäin ystäville. Matkailuyrittäjille on eduksi tuntee venäläistä kulttuuria kuten juhlapäiviä ja perinteitä, koska se auttaa pa-

rantamaan asiakaskokemusta sekä palveluiden suunnittelussa. (Malankin 2012, 26; 83.)
Kuviossa 7 esitellään venäläismatkailijoiden ostopäätökseen vaikuttavia tekijöitä.

Kuvio 7. Venäläismatkailijoiden ostopäätökseen vaikuttavat tekijät

4.2 Venäläismatkailijat Suomessa

Vuonna 2013 venäläismatkailijoiden matkat Suomeen jatkoivat kasvuaan. Ostosmatkoja kuitenkin tehtiin Suomeen edellisvuotta vähemmän, kun taas lomamatkoja tehtiin aiempaa enemmän. Vuonna 2013 Suomessa venäläismatkailijoista noin kaksi kolmasosaa oli ostosmatkalla ja 38 prosenttia lomamatkalla. Ostosmatkailijoista 73 prosenttia ja lomamatkailaisista 80 prosenttia saapui Pietarin alueelta. Lomamatkojen lisääntyminen näkyi venäläismatkailijoiden yöpymisten kasvussa, joka vuonna 2013 oli 8 prosentin luokkaa. Hotelliyöpymiset kasvoivat reilu 7 prosenttia ja vuokramökkien yöpymiset vielä enemmän. Vuonna 2012 venäläismatkailijoista runsaat 7 prosenttia yöpyi vuokramökeissä, kun seuraavana vuonna osuus kasvoi 14 prosenttiin. (E-pressi.com 2014b.)

Tilastokeskuksen Rajahaastattelututkimuksen mukaan vuosina 2008–2012 venäläismatkailijat muodostivat suurimman matkailijaryhmän. Suomeen tulleista kansainvälisistä matkailijoista vuonna 2012 Venäjältä saapui yhteensä noin 3,6 miljoonaa matkailijaa, mikä on 47 prosenttia kaikista kansainvälisistä matkustajista. Kasvua edellisvuoteen syntyi noin 10 prosenttia. (Taulukko 1.)

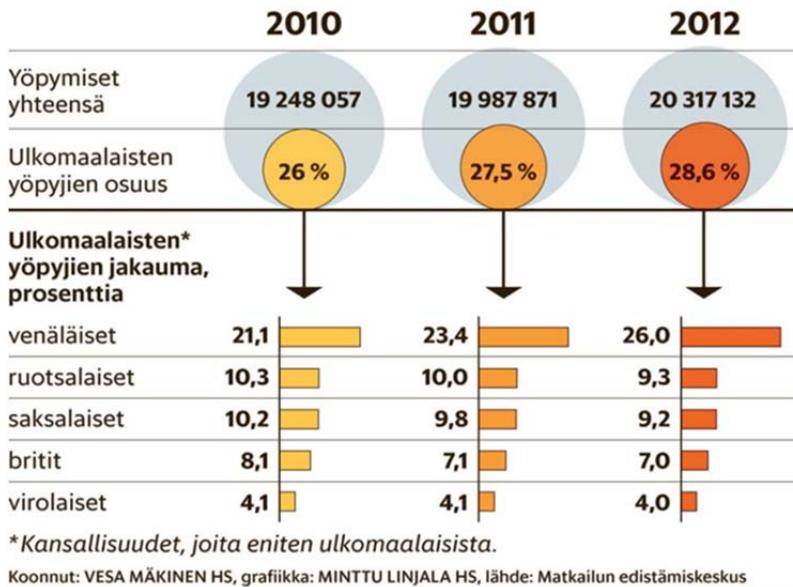
Taulukko 1. Suomessa käyneet ulkomaiset matkustajat vuosina 2008–2012 (Tilastokeskus 2013)

Asuinmaa	Vuosi					
	2008 (1000 matk.)	2009 (1000 matk.)	2010 (1000 matk.)	2011 (1000 matk.)	2012 (1000 matk.)	Muutos 2011- 2012, prosenttia (%)
Kaikki kävijät	6 072	5 695	6 182	7 260	7 636	5
Venäjä	2 331	2 192	2 561	3 261	3 578	10
Viro	522	583	561	708	758	7
Ruotsi	765	753	712	681	702	3
Saksa	376	332	363	399	342	-14
Britannia	316	267	263	278	273	-2
Norja	187	160	195	216	235	9
Yhdysvallat	114	104	89	121	174	44
Japani	105	142	109	150	143	-5
Ranska	120	94	132	145	127	-12

Vuonna 2012 ulkomaiset turistit yöpyivät Suomessa keskimäärin 4,1 yötä, kun taas venäläismatkailijat yöpyivät Suomessa vain keskimäärin 1,1 yötä. Venäläismatkailijoiden alhainen oleskelun kesto selittyy venäläisten päivämatkojen määrällä - yli 70 prosenttia venäjällä asuvista matkailijoista ei yöpynyt Suomessa lainkaan. (MEK 2013, 24.) Kuitenkin Suomessa useampi kuin joka neljäs yöpyvä turisti oli venäläinen. Venäläismatkailijoita vieraili Suomessa yhtä paljon kuin ruotsalaisia ja saksalaisia yhteensä. Yöpyvien venäläismatkailijoiden kasvu on ollut vuosittain noin kahden prosenttiyksikön luokkaa. (Kuvio 8.) Viisumivapaus lisäisi entisestään turistien määrää Suomessa, arvioiden mukaan jopa 30 prosenttia. (Helsingin Sanomat 2013.)

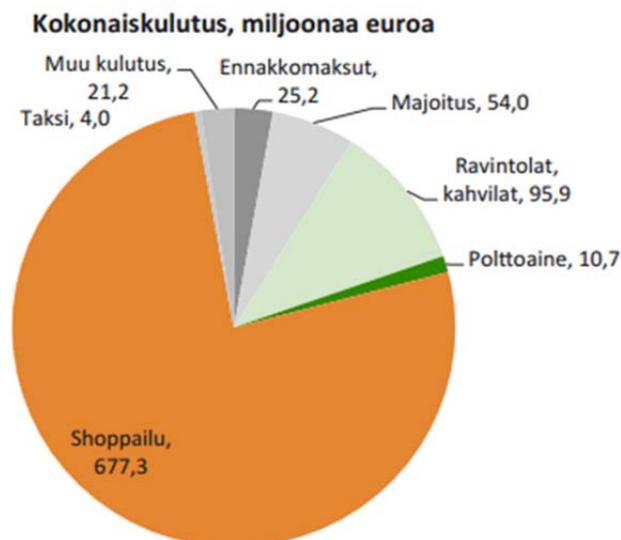

Turistien yöpymiset Suomessa

Kuvio 8. Turistien yöpymiset Suomessa (Helsingin Sanomat 2013)

Vuonna 2012 Venäjältä saapuneet matkustajat kuluttivat Suomessa 888 miljoonaa euroa, kun vuonna 2013 kulutus nousi 1,3 miljardiin euroon. Venäläiset käyttivät selkeästi eniten rahaa ostoksiin (76 %), kun ravintoloihin ja kahviloihin rahaa meni vain 11 % kulutuksesta. (Kuvio 9.) Vuonna 2012 venäläismatkailijoiden päiväkohtainen kulutus oli 120 euroa ja vierailukohtainen kulutus 248 euroa. (Tilastokeskus 2013; MEK 2014c.) Matkailun edistämiskeskuksen tekemän Rajahaastattelututkimuksen mukaan Suomessa vuonna 2012 ulkomaisten matkustajien matkoista vapaa-ajan matkoja oli 55 prosenttia, 21 prosenttia työmatkoja ja 10 prosenttia tuttavien, sukulaisten sekä ystävien luona vierailua. (MEK 2013, 53.)

Kuvio 9. Venäläisten kokonaiskulutus Suomessa (MEK 2013)

Venäjän tilastokeskuksen Rosstatin mukaan venäläisten matkojen määrä Suomeen kasvoi vuonna 2013 kahdeksan prosenttia. Venäjän ykköskohteen Ukrainan jälkeen tuleva Suomi on pitänyt pintansa suosittuna matkakohteena, kun vuonna 2013 Suomeen tehtiin 5,52 miljoonaa matkaa. Pohjoismaisessa vertailussa Suomi taas on ylivoimaisesti ykköskohde, kun Ruotsiin tehtiin 83 300 ja Norjaankin vain 178 000 matkaa. Venäläisten yöpymiset säilyivät tammikuussa 2014 lähes ennallaan edellisvuoteen verrattuna, kun yöpymisiä oli yhteensä lähes 312 000 ja laskua edellisvuoteen oli vain 0,1 prosenttia. Vuonna 2014 venäläisten yöpymiset laskivat edellisvuoteen verrattuna 13,6 prosenttia koko Suomessa. Eniten kriisi tuntui juuri Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa, jossa yöpymiset laskivat jopa yli 20 prosenttia. (MEK 2014c.)

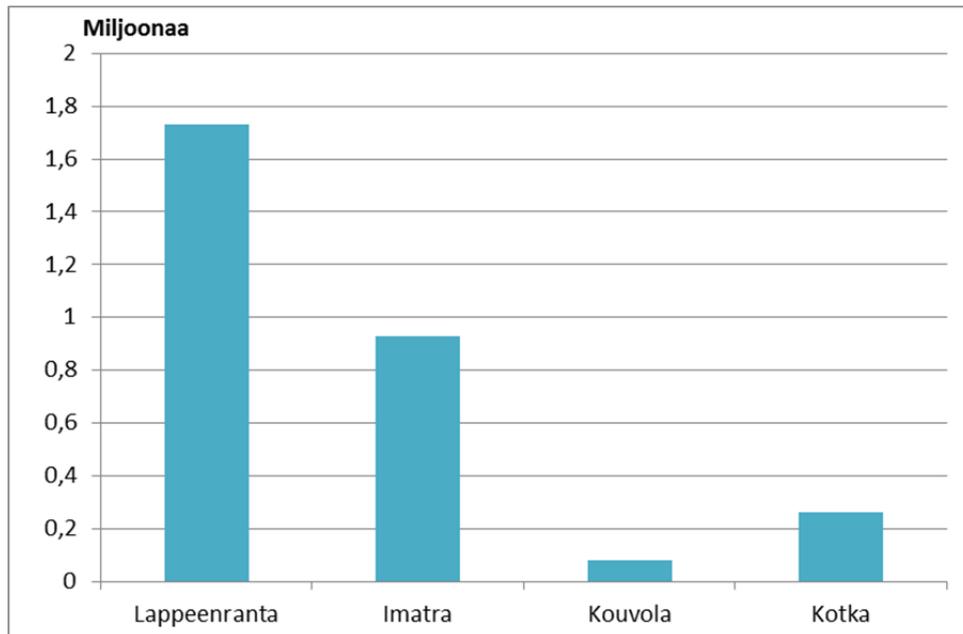
Tutkimus- ja Analysointikeskus TAK Oy:n ja Itä-Suomen yliopiston tekemän tutkimuksen mukaan venäläismatkailijoiden määrä kaksinkertaistuisi, jos Suomen ja Venäjän välillä toteutettaisiin viisumivapaus. Varovaisen arvion mukaan matkailijamäärä kasvaisi vähintään 7,1 miljoonaan nykyisestä 3,5 miljoonasta. Matkailijamäärien kasvu näkyisi etenkin Kaakkois-Suomessa ja Uudellamaalla. Viisumivapaus toisi Suomelle myös rahaa kolme kertaa nykyistä enemmän, vähintään reilut kolme miljardia euroa. Euroopan unioni ja Venäjä neuvottelevat mahdollisesta viisumivapaudesta, joka voisi aikaisintaan toteutua vuonna 2018. (Kauppa.fi 2013.)

Ukrainan kriisin ja ruplan heikentymisen myötä venäläismatkailijoita käy Suomessa kuitenkin aiempia vuosia vähemmän. He myös viettävät lyhyemmän aikaa ja käyttävät entistä vähemmän rahaa. (Helsingin Sanomat 2014f.) Työmarkkinajärjestö Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa arvioi, että venäläismatkailijat tuovat vuonna 2014 vähintään 100 miljoonaa euroa vähemmän rahaa Suomeen, kun vuoden ensimmäisellä puoliskolla venäläisten yöpymiset laskivat 10 prosenttia. Tilanne ei näytä paranevan vuoden 2014 loppua kohti mentäessä. Venäläismatkailijoiden määrää vähentävät Venäjän taloustilanne, ruplan heikentyminen sekä Ukrainan kriisi. (Helsingin Sanomat 2014g.) Helmikuussa 2014 ruplan heikko kurssi sekä Ukrainan kriisi alkoivat vaikuttaa Suomeen, kun venäläisten rajanylitykset kääntyivät ensi kertaa miinukselle. Venäjän hidastunut talouskasvu on näkynyt esimerkiksi viisumihakemuksissa, kun alkuvuonna 2014 Suomen Pietarin konsulaattiin tuli 20 prosenttia vähemmän hakemuksia verrattuna edellisvuoden alkuun. Ostovoiman heikentyminen lisää todennäköisesti venäläisten kotimaanmatkailua ja edullisten naapurimaiden suosiota, joita ovat Ukraina, Viro ja Puola. Matkailun edistämiskeskuksen Venäjän aluepäällikkö Arto Asikainen on positiivisen toiveikas, sillä hän uskoo, että Suomi voi lähimatkakohteena selviytyä suhteellisen hyvin, vaikka heikentynyt rupla leikkaisikin ostosmatkailua. (MEK 2014c.)

Matkailun edistämiskeskuksen Venäjän aluepäällikön Arto Asikaisen mukaan (MEK 2013) matkailualan ammattilaisten tulisi huomioida uudet jakelukanavat, online-kanavat, kilpailijoiden toimenpiteet sekä hinnoittelu. Suomen tulee myös lisätä tunnettavuuttaan terveysmatkakohteena, sillä venäläisten arvioidaan käyttävän yli 11 miljardia euroa ulkomaisiin terveyspalveluihin ja sen suosio Venäjällä on nousussa. Terveysturismilla olisi Suomen talouteen laajat vaikutukset, kun venäläispotilaiden mukana matkustavat omaiset käyttäisivät muun muassa majoitus-, ruokailu sekä aktiviteettipalveluita. (Finlandcare 2014.)

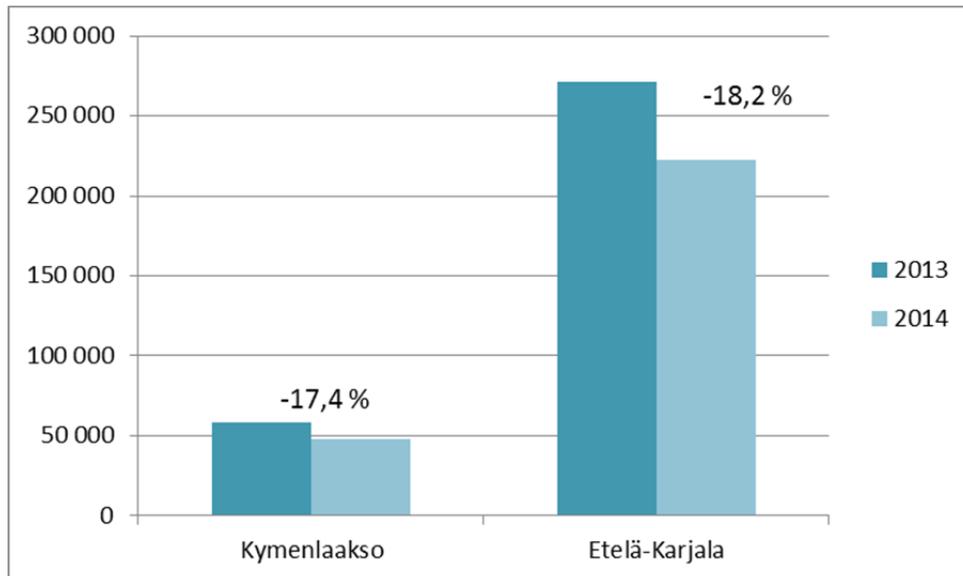
Paras tapa varmistaa venäläismatkailijoiden virtojen saapumisen Suomeen on syventää asiakassuhteita jo olemassa olevien toimijoiden kanssa. Suomi jää muiden Pohjoismaiden kanssa isojen venäläismatkailijavirtojen ulkopuolelle, kun venäläisiä houkuttavat rantalomat. Muutama maa on ottanut kamppailuun avuksi viisumipolitiikan, kun esimerkiksi Bulgariaan ja Kreikkaan luvataan viisumit vain parissa päivässä. Suomen viranomaiset ovatkin aloittaneet keskustelun siitä, miten pystyttäisiin vastaamaan viisumikilpailuun. Jotta Suomi pysyisi houkuttelevana matkakohteena, tulisi hintojen olla kohdallaan. Suomi oli vuonna 2014 20 prosenttia kalliimpi matkakohde edellisvuoteen verrattuna. Epävarmana aikana Suomen tulisiikin lisätä uuden vuoden tarjouksia ja niiden kestoa, jotka ovat maassamme hyvin harvinaisia ja parhaimmillaan voimassa vain elokuun loppuun asti. Koska venäläiset tekevät pikaisia ostopäätöksiä, tulisi tarjousten olla voimassa lähes uuteen vuoteen asti. Terveysmatkailu on kasvava trendi ja Suomi voisi markkinoinnissaan käyttää vahvuuksiaan kuten puhtautta, luontoa, rauhaa, saunatuotteita sekä lähiruokaa. (Asikainen 2014, 5-6.)

Vuonna 2013 venäläiset tekivät 1,73 miljoonaa matkaa Lappeenrannan seudulle, 930 000 Imatran seudulle, Kouvolaan 80 000 ja Kotkaan noin 260 000 matkaa. (Kuvio 10.) Lappeenranta on selkeästi pietarilaisten suosima matkakohde, kun vierailijoista 90 prosenttia tulee Pietarin seudulta, kun taas Imatralle, Kouvolaan ja Kotkaan saapuvista venäläisistä alle 80 prosenttia asuu Pietarissa. (Etelä-Karjalan liitto 2014b.)

Kuvio 10. Venäläisten matkat paikkakunnittain vuonna 2013 (mukaillen Etelä-Karjalan liitto 2014b)

Vuonna 2013 tammikuusta syyskuuhun venäläismatkailijoita yöpyi Kymenlaaksossa 58 171 henkilöä, kun samaan aikaan vuonna 2014 luku oli 48 035. Tammikuussa 2014 yöpymiset laskivat 17,4 prosenttiyksikköä edellisvuodesta. Etelä-Karjalan seudulla vuonna 2013 venäläisyöpyjiä oli 271 529 henkilöä ja vuonna 2014 taas 222 071 henkilöä, jolloin laskua tuli 18,2 prosenttiyksikköä. (Kuvio 11.) (MEK 2014b.) Venäläismatkailijoita Kaakkois-Suomeen houkuttelee useimmiten ostosten tekeminen sekä luonto. Kaakkois-Suomi sijaitsee aivan Venäjän rajalla ja sen tarjonta venäläismatkailijoille on laadukasta ja hyvää. Läheisyyden ja palveluiden vuoksi Kaakkois-Suomi onkin venäläismatkailijoiden suosima ostos- sekä lomakohde. Kaakkois-Suomen kaupungeista Lappeenranta on lähimpänä Pietaria, jonka vuoksi se tavoittaakin eniten venäläismatkailijoita. Etäisyyden ja kaupallisen tarjonnan vuoksi Kouvolla ja Kotkalla on myös hyvät mahdollisuudet saavuttaa suurempaa osaa venäläismatkailijoista, mutta koska näihin kaupunkeihin matkustetaan muiden ostosmatkakohteiden kautta, jää osuus saavuttamatta. Jopa 99 prosenttia venäläismatkailijoista koki Kaakkois-Suomen alueen hinta-laatusuhteen hyväksi. (E-pressi.com 2014b.)

Kuvio 11. Venäläisyöpymisten lasku Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa (mukaillen MEK 2014b)

4.3 Miksi venäläinen matkailija valitsee Suomen matkakohteeseen?

Matkailussa rajojen ylittämisestä on tullut myös suosittua, kun ihmiset haluavat kerätä mahdollisimman paljon leimoja passeihinsa tai vierailla matkailukohteissa, joissa aikaisemmin on mennyt raja valtioiden välillä. Rajamaiden välillä myös ostosmatkailusta on tullut yksi suosituimmista lomamatkailun muodoista, jolloin yleensä matkailijoita naapurimaahan houkuttelevat halvemmat tuotteet, alemmat verot, parempi tuotevalikoima sekä kauppojen paremmat aukioloajat. Rajanaapurina Suomella on erinomainen etulyöntiasema venäläismatkailijoiden houkuttelemisessa, kun maiden välillä matkustus on sekä nopeaa että helppoa. (Wachowiak 2006, 11.)

Vaikka Suomi ei olekaan venäläisten mielestä kaikkein houkuttelevin matkakohde verrattessa eteläisempiin rantakohteisiin, tekevät he kuitenkin eniten matkoja Suomeen. Suomen etuna ovat muun muassa maan läheisyys ja suhteellisen helppo saavutettavuus sekä viisumin saannin helppous. Tutkimus- ja Analysointikeskuksen teettämän Rajatutkimuksen (2013) mukaan, puhdas luonto on venäläismatkailijoilla tärkein lomakohteen valintaan vaikuttava tekijä. (Tutkimus- ja Analysointikeskus 2014a, 15.) Venäläismatkailijat suosivat Suomea myös gateway-matkailussa. Gateway-matkailulla tarkoitetaan kahden eri alueen välillä sijaitsevan läpikulkukohteen kautta tapahtuvaa matkailua. Venäläiset hyödyntävät naapurimaata Suomea ostaessaan matkapaketit sekä lento- ja laivayhteydet kohdemaan Suomesta. Vuonna 2005 Suomessa 1-2 päivää viipyneistä gateway-matkailijoista 10 prosenttia oli venäläisiä. (Kosonen, Paajanen & Reittu 2006, 9;27.) Rajatutkimuksen (2013) mukaan vuonna 2013 Suomeen saapui 231 000 läpikulkumatkalla olevaa venäläistä. (Tutkimus- ja Analysointikeskus 2014a, 3.)

Tavallisesti venäläismatkailijat ihastelevat Suomea ja sen siisteyttä, puhtautta sekä rauhallisuutta, mutta parannettavaakin Suomelta löytyy. Venäläismatkailijat ovat antaneet kritiikkiä etenkin jonottamisesta raja-aseilla, kauppojen ja muiden matkakohteiden aukioajoista sekä puutteista palvelutarjonnassa. Venäläismatkailija haluaa enemmän matkakohteita ja aktiviteetteja lapsille. (Rusgate 2014b.) MEK:n Venäjällä teettämän matkailijatutkimuksen mukaan viisi tärkeintä matkakohteen valintaan vaikuttavia tekijöitä ovat turvallisuus, ystävällinen vastaanotto, viisumihankinnan helppous, helpot ja mukavat matkajärjestelyt sekä hyvät liikenneyhteydet. Näitä viittä valintakriteeriä voidaan pitää myös Suomen vahvuuksina, ja syinä miksi venäläiset valitsevat juuri Suomen matkakohteeseen. Vuoden 2010 TAK Oyn Rajatutkimuksessa venäläismatkailijoista jopa 97 prosenttia piti Suomea turvallisenä matkailumaana ja tärkeimmäksi Suomen matkakohteen valinnaksi matkailijat mainitsivat hyvät kulkuyhteydet. (Tutkimus- ja Analysointikeskus 2013, 11.) Venäläismatkailijoiden mukaan hyvän matkakohteen Suomesta tekee turvallisuus, luonnonläheisyys ja kilpailukykyinen hinta-laatusuhde. Venäläismatkailijat haluavat tulla yhä uudestaan Suomeen ja palveluista haaveillaan kotimaassa. Venäläisiä houkuttelevat erityisesti Suomen hyvät mökkipalvelut. Venäläiset tulevat Suomeen etenkin hyvien ostomahdollisuuksien perässä, koska Suomen kauppojen valikoima on laaja ja kansainvälinen. (Kauppa.fi 2014.)

TAK:in Rajatutkimuksen (2013) mukaan Suomen vahvimpia vetovoimatekijöitä ja etuja venäläismatkailijoiden mielestä ovat sijainti ja hyvät liikenneyhteydet. Henkilöautolla matkustavia venäläisiä houkuttelevat usein Suomeen mm. tiestön hyvä kunto sekä rajanylityksen nopeus ja vaivattomuus. Venäläismatkailijoita houkuttelee Suomeen myös Suomen ja Venäjän kauppojen väliset hintaerot, kun Suomesta ostetusta tuotteesta venäläismatkailija saa usein vielä tax free tai invoice -alennuksen. Nämä alennukset laskevat tuotteen hintaa entisestään. Tax free -kaupassa venäläismatkailija saa arvonlisäveron palautuksen heti maasta poistuessaan, kun taas invoice-kaupassa asiakas ostaa tuotteet normaalisti arvonlisäveron kanssa ja saa rajalla leiman kuittiinsa. Kuittia vastaan asiakas saa seuraavalla Suomen matkallaan arvonlisäveron palautuksen ostokseensa samassa liikkeessä. Parhaimmillaan venäläismatkailija voi saada tuotteen jopa 19 prosentin alennuksella. Vuonna 2013 kaikista venäläismatkailijoista vain noin kolmannes jätti hyödyntämättä ostoksistaan alv-palautuksen. Hintaeroakin enemmän venäläismatkailijoihin vetoaa luottamus suomalaisten tuotteiden laatuun, kun Rajatutkimuksessa (2013) yleisin kerrottu syy tulla ostosmatkalle Suomeen oli tuotteiden laatu. (Tutkimus- ja Analysointikeskus 2014b, 19–29; Yle 2014d.)

Suomen sijainnin vaikutus näkyy myös selvästi venäläisten matkakohteen valinnassa. Muita vetovoimatekijöitä venäläisten lomamatkailulle olivat Suomen puhdas luonto, turval-

lisuus ja rauhallisuus. Venäläisten Suomeen suuntautuvan matkailun suosion selittää myös Suomen aktiivinen rooli Schengen-viisumien myöntäjänä Venäjällä. Venäläiset koki-
vat Schengen-viisumin anomisen Suomen viisumipisteistä nopeaksi ja vaivattomaksi ver-
rattaessa muihin maihin. Suomi myöntää myös helpommin monikertaviisumeita, joka
mahdollistaa yhdellä viisumilla moneen eri maahan matkustamisen. Nämä tekijät yhdessä
selittävät osaltaan Suomen suosion venäläisten matkakohteena. Poliittisilla suhteilla on
myös vaikutusta kohdemaan valintaan, kun matkailijat muokkaavat median kautta asentei-
ta kyseisiä maita kohtaan. Levada-Center'in kyselytutkimuksen mukaan Suomi on sijoittu-
nut alhaisimmin verrattaessa viiden maan Venäjä vihamielisyyttä. Uutena trendinä venä-
läismatkailijoita Suomeen lisää lomakiinteistöjen ostaminen. Vuoden 2013 alussa venä-
läisten omistuksissa oli yhteensä noin 6000 kiinteistöä, asuntoa, loma- tai viikko-osaketta.
(Tutkimus- ja Analysointikeskus 2014b, 30–35.)

Talvella venäläisiä houkuttelevat pohjoisen nähtävyydet, etenkin Lapin luonto. Kesällä
taas venäläismatkailijat viettävät pääkaupunkiseudun lisäksi mielellään mökkilomia Itä-
Suomessa, mikä on johtanut Itä-Suomen matkailun nousuun. Venäläisille lapsikeskeisyys
on hyvin tärkeää, jonka vuoksi lapset vaikuttavatkin vahvasti matkailukohteiden valintaan.
Suomesta länsirannikko on ainoa alue, jonne venäläisryntäys ei ole vielä yltänyt, vaikka
monet kohteet, kuten Turku ovatkin saaneet suosiota venäläisiltä. (Studio55.fi 2012.)

4.4 Venäläisten matkailutottumukset

Rosstatin rajanylitystilaston mukaan venäläiset suosivat matkakohteissaan niin naapuri-
maita kuin myös tunnettuja Euroopan maita ja etelän kohteita. Vuonna 2012 venäläismat-
kailijoiden kahdeksan suosituinta matkakohdetta olivat järjestyksessä Suomi, Turkki, Kii-
na, Egypti, Viro, Saksa, Thaimaa ja Puola. Vaikka venäläiset tekivätkin eniten matkoja
Suomeen, oli Suomi turistimatkakohteena vasta sijalla yhdeksän. Taas suosituimpia turis-
timatkakohteita olivat Turkki, Egypti, Kiina ja Thaimaa. Edellä mainittujen maiden suosi
selittyy venäläismatkailijoiden halusta nauttia auringosta, rannoista sekä halvoista hinnois-
ta. (Tutkimus- ja Analysointikeskus 2013, 7.) Tarkasteltaessa Hotels.com hotellivarauksia
vuoden 2013 ensimmäisestä puolikkaasta, voidaan huomata että venäläisten suosimissa
kohteissa oli sekaisin lyhyen ja pitkän matkan kohteita. Eurooppa oli ylivoimaisesti suosi-
tuin alue, jossa oli 14 paikkaa top 20:stä. Viisi suosituinta kaupunkia järjestyksessä olivat
Pariisi, Rooma, Madrid, Barcelona ja Praha. Helsinki löytyi vasta sijalta 17, mikä selittyy
tulosten perustuvan hotellivarausten määrään. Useimmiten suomalaiset ovat päivämatal-
la Suomessa, jolloin hotellia ei tarvita. (Hotels.com 2013, 15.)

Venäläiset matkustavat useimmiten rantalomille. Ylivoimaisesti suurin osa (73 %) ulkomaille matkustavista on lomamatkalla. Yli puolet (55 %) venäläismatkailijoista valitsevat rantakohteen, kun taas vain 15 prosenttia kaupunkimatkan. Venäläismatkailijat viettävät yhä enemmän aikaa ulkomailla, kun vuodesta 2007 vuoteen 2013 yöpymisten kesto kasvoi 11 yöstä 12 yöhön. Myös venäläismatkailijoiden kulutus kasvoi 35 % per yö. (ITB Berlin 2014, 16.) Vuonna 2013 kymmenestä suosituimmasta kohdemaasta venäläismatkailu kasvoi eniten Puolaan 62 %, Viroon 23,3 % ja Turkkiin 23,2 %. Puolan suosio selittyi vuonna 2012 voimaan otetulla raja-alueiden viisumivapaudella, jonka ansiosta Kaliningradin ja Puolan pohjoisten maakuntien asukkaat ovat voineet matkustaa Venäjän ja Puolan välillä ilman viisumia. (Rusgate 2014c.)

Matkailun edistämiskeskuksen (2014) mukaan venäläisten matkatoimistojen kautta myytävien lomien suosituimmat matkakohteet ovat Ranska, Tšekki, Turkki, Kreikka, Espanja ja Italia. Venäläismatkailijat suosivat Pohjoismaista Suomea sekä Ruotsia. Suomi tarjoaa venäläismatkailijoille mahdollisuuden helposti saavutettavaan ostoslomaan. Ruotsi taas on vielä monelle venäläiselle uusi kohde, jossa voidaan nauttia mielenkiintoisista kaupunki- ja risteilytuotteista. (MEK 2014d.) World Tourism Organisation (2009) luettelee muita kilpailukykyisiä kohteita olevan Kaakkois-Aasiassa Thaimaa, Kiina ja Japani sekä Pohjois-Afrikassa Tunisia ja Egypti, Lähi-idässä Yhdistyneet arabiemiirikunnat ja Etelä-Amerikassa Brasilia ja Karibia. Näihin kohteisiin venäläismatkailijoita houkuttelevat etenkin rantalomat, joissa voidaan nauttia ympärivuotuisesta auringon paisteesta sekä rannoista. Kohteissa on myös eksotiikan tuntua ja venäläismatkailijoiden on helppo hankkia viisumit näihin matkakohteisiin. (UNWTO 2009, 13–14.)

Venäläisiä kiinnostavat erityisesti matkapaketit, joihin liittyy vierailuja sekä ohjelmaa esimerkiksi kirpputoreilla ja huutokaupoissa, viini- ja juustomaistiasia sekä tutustumisia elokuvien kuvauspaikkoihin. Kuitenkin suurin kysyntä on rantalomille. Rantalomat ovat suosituimpia kaikilla matkustajasegmenteillä, mutta erityisesti nuorilla ja lapsiperheillä. Toiseksi eniten kysyntää löytyy hiihto- ja laskettelumatkoille, jotka kiinnostavat lähinnä nuoria ja keski-ikäisiä 35–50-vuotiaita matkailijoita. Kohteet jaotellaan hintatason mukaan joista kalliimpaa ryhmää edustavat Sveitsi, Ranska, Saksa ja Andorra Italiassa. Budjettikohteisiin kuuluvat Bulgaria ja Suomi. Venäläismatkailijat eivät valitse matkakohdetta niinkään luontoattraktioiden takia, koska muut Euroopan maat ovat melko samanlaisia kuin Venäjällä, poikkeuksena ovat kuitenkin Norjan vuonot ja Islannin kuumat lähteet. (UNWTO 2009, 14.) Euroopassa on myös kysyntää terveyst- ja hyvinvointi matkoille, mutta niitä tulee kehittää vielä lisää varta vasten Venäjän markkinoille. Tällä hetkellä ne ovat vielä liian kalliita venäläismatkailijoille. Arvioiden mukaan noin 120 000 - 200 000 venäläistä matkus-

taa vuosittain ulkomaille käyttääkseen lääketieteellisiä palveluita. Matkakohde valitaan klinikan ja lääkärin hinnan sekä maineen perusteella. (Finlandcare 2014.)

UNWTO:n (2009) mukaan venäläismatkailijat etsivät tietoa matkakohteista mielellään painetuista materiaaleista, kuten esitteistä. Muita tapoja saada venäläismatkailijan mielenkiinto ovat bannerit ja mainostaulut, radio ja televisio sekä etenkin puskaradio. Malankin (2012) mukaan taas venäläiset eivät luota mainoksiin ja matkatoimistoihin, vaan suosituksiin ja matkanjärjestäjiin. Suunniteltaessa matkaa venäläiset kysyvät mielipiteitä ja kokemuksia tuttavilta. Ostopäätös tehdään, kun arvostettu ystävä tai tuttava kertoo positiivisista kokemuksistaan. Venäläismatkailijat ovat yhä vaativampia suunnitellessaan matkoja. He vaativat laatua ja tasoa niin majoituksessa kuin muissa palveluissa. Tulevaisuudessa massamarkkinoille tulee yhä uusia ensikertalaisia venäläismatkailijoita, jotka etsivät edullisia matkakohteita, lähinnä rantalomia. Taas kokeneet venäläismatkailijat vierailevat useamman kerran hyväksi toteamissa kohteissa tai etsivät uutta ja erilaista, mikä tarjoaa parempaa laatua. (UNWTO 2009, 12–17; Malankin 2012, 83.) Venäläisistä kolme neljäsosaa järjestää lomamatkansa kokonaan itse, kun matkatoimistoa käyttää neljännes venäläismatkailijoista. (Tutkimus ja Analysointikeskus 2013, 1.)

Kasvettuaan nopeasti usean vuoden ajan ja tullen yhdeksi tärkeimmistä lähtevien matkojen markkinoista Euroopassa, vuonna 2014 Venäjän markkinat kohtasivat hidastuksia. Vuoden 2014 ruplan heikkenemisen myötä ulkomaanmatkojen hinnat nousivat yli 20 prosenttia ja useat matkanjärjestäjät menivät konkurssiin. Näistä ongelmista huolimatta vuoden 2015 näkymät pysyvät edelleen myönteisenä, joskin kasvu on hitaampaa aiempiin vuosiin verrattuna. (ITB Berlin 2014, 15.) World Travel Monitorin (2014) mukaan Venäjän vaikealla tilanteella on kolme vaikutusta matkustukseen vuonna 2015. Todennäköisesti suurin vaikutus on se, että venäläiset varaavat halvempia matkoja tai yrittävät säästää seuraavaan vuoteen (18 %). Kriisin myötä venäläismatkailijat voivat matkustaa kotimaassaan (10 %) tai sitten eivät matkusta ollenkaan (5 %). Kuitenkin 67 prosenttia venäläisistä aikoo matkustaa vuonna 2015 ulkomaille yhtä paljon tai enemmän kuin edellisvuotena. Kun taas 23 prosenttia kertoo voivansa matkustaa vähemmän ja vain 10 prosenttia ei matkusta ulkomaille ollenkaan. Näiden tulosten perusteella IPK International ennustaa, että Venäjän lähtevät matkat kasvavat 4 prosenttia vuonna 2015. Näin ollen venäläiset kuluttajat haluavat kriisistä huolimatta matkustaa, mutta kamppailu Venäjän markkinoista käydään hinnan avulla. (ITB Berlin 2014, 17.)

5 Tutkimuksen toteutus

Osana tätä opinnäytetyötä toteutettiin tutkimus, jonka toimeksianto saatiin Haminan kaupungin matkailu- ja tapahtumapalveluilta. Tutkimus toteutettiin syksyn 2014 aikana ja tavoitteena oli tutkia EU-pakotteiden vaikutusta venäläismatkailijoihin Kaakkois-Suomessa. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kuinka EU:n vuonna 2014 asettamat Venäjä-pakotteet näkyivät venäläismatkailussa Kaakkois-Suomessa mm. yöpymisissä, tyytyväisyydessä, matkan kestossa sekä matkailijamäärissä. Tutkimuksen avulla selvitettiin, olivatko talouspakotteet kasvattaneet venäläisten innokkuutta matkustamaan Kaakkois-Suomeen hakemaan esimerkiksi elintarvikkeita sekä muita hyödykkeitä. Opinnäytetyön toivottiin antavan vastauksia siihen, miten pakotteet vaikuttavat matkailuun ja etenkin venäläismatkailijoiden matkailutottumuksiin.

Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeella marras-joulukuussa vuonna 2014. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat venäläismatkailijat, jotka olivat viettäneet tai aikeissa viettää aikaa Kaakkois-Suomessa. Kyselyn ulkopuolelle jätettiin venäläismatkailijat, jotka eivät aikoneet viettää ollenkaan aikaa Kaakkois-Suomessa. Jos kohderyhmään olisi otettu myös esimerkiksi muualle Suomeen matkustavat venäläismatkailijat, ei tuloksia olisi voitu yleistää Kaakkois-Suomeen. Tutkimusaineistoa kerättiin juuri Kaakkois-Suomen venäläismatkailijoilta, sillä näin varmistettiin vastaajien tuntevan alueen sekä tuovan yksityiskohtaista tietoa pakotteiden vaikutuksista alueelle. Tutkimustuloksia tarkasteltiin eri teemojen mukaisesti, joita olivat taustatiedot, Kaakkois-Suomen palvelut ja pakotteet. Kysymykset oli ryhmitelty kyselylomakkeessa teemojen mukaan. (Liite 2.)

Työn tavoitteena oli laatia myös kehittämissuhteita siitä, miten venäläismatkailijoiden määrää, tyytyväisyyttä sekä matkan kestoa voitaisiin kasvattaa. Tässä luvussa esitellään opinnäytetyössä käytettyä tutkimusmenetelmää ja perusteluja menetelmän valinnasta, tutkimuksen etenemisestä, itse tutkimuksen järjestämisestä sekä sen reliabiliteetista ja validiteetista.

5.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Tutkimuksessa hyödynnettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää, koska sen avulla opinnäytetyöhön saatiin suurempi otanta. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus edellyttää käsiteltävän ilmiön tuntemista jo entuudestaan ja tietoa siitä, mitkä tekijät vaikuttavat ilmiöön. Määrällisessä tutkimuksessa tutkittavan ilmiön tekijät tulee muuttaa muuttujiksi, joita myöhemmin käsitellään tilastollisten menetelmien avulla. (Kananen 2011, 12–14.) Kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusta on vaikea erottaa toisistaan, sillä ne täydentävät toisi-

aan. Kvantitatiivinen tutkimus voi edeltää kvalitatiivista tutkimusta, kun esimerkiksi halutaan perustella kvalitatiiviseen tutkimukseen valitut ryhmät. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 136–137.)

Kvantitatiivista tutkimusta kutsutaan määrällisen lisäksi myös eksperimentaaliseksi, tilastolliseksi sekä positivistiseksi tutkimukseksi. Tutkimuksen keskeisiä piirteitä ovat tutkimusongelman määrittely, aiemmat teoriat sekä johtopäätökset aiemmista tutkimuksista, käsitteiden määrittely sekä hypoteesien eli olettamuksien esittäminen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 140.) Kanasen (2011) mukaan kvantitatiivisen tutkimuksen olemukseen kuuluu pyrkimys yleistämään asioita. Yleistäminen suoritetaan jälkeinpäin, kun tutkimustuloksia kerätään vain pieneltä joukolta otoksia kyselylomakkeen avulla. Kvantitatiivinen tutkimus olettaa, että tämä pieni otos edustaa koko joukkoa. (Kananen 2011, 17.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla selvitetään lukumääriin ja prosentiosuuksiin liittyviä kysymyksiä, jotka edellyttävät suurta ja edustavaa otosta. Aineistoa kerätessä käytetään yleensä tutkimus- eli kyselylomakkeita, jossa on valmiit vastausvaihtoehdot. Määrällisessä tutkimuksessa voidaan kerätä tietoa myös havainnoiden, jossa tiedot kerätään tekemällä havaintoja tutkimuskohteesta. (Heikkilä 2008, 16, 19.) Kvantitatiivista tutkimusta varten toteutetaan koejärjestelyjä tai aineistonkeruusuunnitelmia, joissa havaintoaineiston sopivuus määrälliselle tutkimukselle on ensisijaisen tärkeää. Tutkittavia henkilöitä valitessa tulee määritellä perusjoukko, josta otetaan otos. Tutkimuksen tulokset eli muuttujat sijoitetaan taulukkomuotoon. Kvantitatiivisen tutkimuksen tulokset havainnoidaan ja analysoidaan muun muassa erilaisten taulukoiden avulla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 140.)

Tässä opinnäytetyössä kvantitatiivinen kyselylomake koostui strukturoiduista eli monivalintakysymyksistä, jotka olivat tarkoin rajattuja. Kvantitatiivinen tutkimus valittiin, koska sen avulla opinnäytetyöhön saatiin suurempi otanta. Kvantitatiivinen tutkimus antoi laajan tutkimusaineiston, jonka pohjalta analysoitiin tuloksia. Kvantitatiivisen tutkimuksen rinnalle valittiin perinteinen kyselylomake. Tutkija ei uskonut saavansa rehellisiä vastauksia kysymyksiin haastatteleamalla, koska osa kysymyksistä olisi voinut olla vastaajille henkilökohtaisiakin. Tutkimusmenetelmää valittaessa otettiin huomioon myös käytettävissä oleva aika ja tutkijan taidot. Kvalitatiivisessa tutkimuksen haastatteluissa olisi kulunut paljon aikaa litteroinnissa ja tutkija ei myöskään kokenut venäjän kielen taidon olevan niin hyvä, että tutkimus olisi voitu toteuttaa haastatteleamalla. Haastattelu olisi varmasti onnistunut, mutta ongelmia olisi ilmennyt litteroinnin yhteydessä. Haastatteluun olisi voinut olla vaikeampi saada vastauksia, vaikka asetettu tavoitemäärä olisikin ollut pienempi kuin kyselylomakkeissa. Potentiaaliset vastaajat olisivat voineet kokea haastatteluun kuluvan liikaa

aikaa ja näin ollen jättäytyneet osallistumasta tutkimukseen. Kyselymenetelmästä oli myös enemmän hyötyä toimeksiantajalle, jota kiinnostivat erityisesti vastaajien taustatiedot. Taustatietoja kysyttiin kyselylomakkeessa paljon, joka vaikutti kysymysten määrään. Kyselytutkimuksessa oli myös etuna se, että niiden avulla voitiin juuri kysyä monia asioita.

Kyselylomakkeesta jätettiin avoimet kysymykset pois ja ne korvattiin monivalintakysymyksillä. Osa kysymyksistä oli strukturoidun kysymyksen ja avoimen kysymyksen välimuoto, sillä valmiisiin vastausvaihtoehtoihin jätettiin avoin kysymys kuten mitä muuta. Näin saatiin uusia näkökulmia, joita tutkija ei ollut etukäteen osannut ajatella. Monivalintakysymyksistä oli myös se etu, että niiden avulla voitiin vertailla vastauksia. Kysymysten järjestystä kyselylomakkeessa mietittiin myös paljon ja ideoita haettiin Hirsjärven ym. Tutki ja kirjoita kirjasta, jossa neuvottiin laittamaan yleisimmät kysymykset alkuun ja yksityiskohtaisemmat loppuun. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 199; 203.) Kysymykset testattiin venäläisillä koehaastateltavilla, koska haluttiin varmistaa tutkijan ja vastaajien ymmärtävän kysymykset yhtäläisesti. Vastaukset käsiteltiin SPSS tilasto-ohjelmalla numeraalisen koodauksen avulla.

Tutkimusmenetelmäksi valittiin kvantitatiivinen tutkimus, koska sen avulla saatiin tutkimusongelmaan sopiva laaja tutkimusaineisto. Tutkimusongelman kannalta oli elintärkeää saada suuri tutkimusaineisto, jotta tuloksia voitiin yleistää ja vertailla. Aineistonkeruutavaksi valittiin kyselylomake, jonka avulla pystyttiin saamaan paljon vastaajia ja samalla voitiin kysyä montaa eri asiaa. Kyselylomakkeen etuna oli se, että siinä voitiin kysyä monia asioita kaikilta vastaajilta samassa muodossa. Näin pienennettiin virhearviointien mahdollisuus tuloksia analysoitaessa. Tutkimusmenetelmää valittaessa otettiin myös huomioon kysymykset, joista osa voitiin kokea hyvinkin henkilökohtaisiksi (esim. kulusasiat). Kvantitatiivisella tutkimuksella varmistettiin vastaajien rehellisyys ja samalla vältettiin vastaajan mahdollinen kiusaantuminen henkilökohtaisista kysymyksistä. Kvantitatiivisesta tutkimusmenetelmästä oli tutkijalle sopivampi, koska hän pystyi valitsemaan tutkimuksen ajankohdan itselleen sopivaksi. Tutkimusaineistoa voitiin lähteä hankkimaan heti, kun kyselylomake oli saatu valmiiksi. Näin ei kulunut turhaa aikaa suunniteltaessa kohderyhmälle sopivia aikoja, kuten kvalitatiivisessa tutkimuksessa olisi täytynyt tehdä. Huolellisesti laaditun kyselylomakkeen käsittely ja analysointi oli helppoa ja nopeaa tilasto-ohjelman avulla.

5.2 Kyselytutkimuksen järjestäminen

Kyselytutkimus toteutettiin neljässä eri paikassa Kaakkois-Suomessa marras-joulukuussa 2014. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Kaakkois-Suomen venäläismatkailijat. Tutkimus-

paikoiksi valittiin Vaalimaan Rajahovi, Lappeenrannan Puhakankatu, Kotkan kauppatori sekä Haminan keskusta. Kyselylomakkeita oli myös jaettavana Haminan kaupungin matkailu- ja tapahtumatoimistolla, joihin ei valitettavasti saatu yhtään vastausta. Ensimmäisenä kyselyitä lähdettiin suorittamaan Vaalimaan Rajahoviin perjantaina 28. marraskuuta. Seuraavaksi kyselyitä hankittiin Lappeenrannassa lauantaina 29. marraskuuta ja Haminassa sunnuntaina 30. marraskuuta. Kyselylomakkeita päätettiin kerätä venäläismatkailijoilta viikonloppuna, jolloin heitä on yleensä eniten liikkeellä Kaakkois-Suomen alueella. Viikonloppun aikana vastauksia saatiin reilu 80 kappaletta, jonka jälkeen päätettiin vielä yrittää saada vastauksia Kotkasta torstaina 4. joulukuuta. Kyselylomakkeisiin vastauksia saatiin yhteensä 93, joihin vilkkaimmin vastattiin Lappeenrannan Puhakankadulla sekä Haminan keskustassa. Vaalimaan rajahovissa sekä Kotkan kauppatorilla vastaaminen oli hiljaisempaa.

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat venäläismatkailijat. Tutkija tunnisti venäläiset kuulemalta heidän puhuvan venäjää sekä ulkoisesta olemuksesta. Tutkija kuitenkin varmisti vastaajien olevan potentiaalisia vastaajia vielä kysymällä ovatko he saapuneet Venäjältä ja aikovatko he tai ovatko viettäneet aikaa Kaakkois-Suomessa. Venäläismatkailijoille näytettiin myös kuvaa Kaakkois-Suomen kartasta, johon oli merkattu kunnat kyrillisillä aakkosilla. Näin varmistettiin heidän tietävän mitä kuntia Kaakkois-Suomeen kuuluu. Itse tutkimus aloitettiin kertomalla itsestään ja kysymällä kohteliaasti onko heillä aikaa osallistua kyselyyn. Tutkija kertoi mitä tutkimus koskee ja kuinka he hyötyvät vastaamisesta. Kyselyyn vastaaminen vei vastaajilta noin 3-5 minuuttia riippuen vastaajasta, minkä aikana tutkija oli vastaajien ulottuvilla mahdollisten lisäkysymysten varalta. Muutamille vanhemmista vastaajista kyselylomakkeen fontti oli liian pieni, minkä takia heille luettiin kysymykset ääneen. Kyselyn päätyttyä vastaajille annettiin karkkia, kynä ja kalenteri, jotka olivat toimeksiantajan sponsoroimia.

Vaikka tavoitteena oli saada noin 100 vastausta, voidaan jo 93 vastaukseen olla tyytyväisiä. Vastausmäärä on korkea suhteutettuna siihen, että kyselylomakkeessa oli paljon kysymyksiä ja venäläismatkailijoita vähän liikkeellä Kaakkois-Suomessa. Vastausten kerääminen ei myöskään ollut helppoa, varsinkin miesten kanssa kyselytutkimus muodostui jonkunlaiseksi ongelmaksi. Useat miehet ottivat tutkimusaiheen todella henkilökohtaisesti ja vähättelivät pakotteita sanoen: "Mitkä pakotteet? Venäjällä on kaikki hyvin." Jotkut myös suhtautuivat kyselyyn aggressiivisesti, pitäen luentoa tutkijalle siitä, kuinka amerikkalaiset ovat aivopesseet suomalaiset ja Suomi tottelee kaikessa Eurooppaa. Vastaajilta, jotka suhtautuivat näin tutkimusaiheeseen, ei saatu ollenkaan vastausta, vaan yleensä he jatkoivat matkaansa avautumisen jälkeen. Naiset eivät reagoineet negatiivisesti kyselyyn

vaan täyttivät tyytyväisesti lomakkeet ja kiittivät saadessaan palkkioksi kalenterin, kynän ja karkkia.

5.3 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Tutkimuksen validiteetilla eli pätevyydellä tarkoitetaan tutkimuksen kykyä mitata tutkimustuloksia eli ollaanko tutkimassa sitä mitä pitikin. Validiteetti voidaan jakaa sekä sisäiseen että ulkoiseen validiteettiin. Ulkoisella validiteetilla tarkoitetaan, että voidaanko tutkimus yleistää johonkin ryhmään tai ryhmiin. Sisäisellä validiteetilla tarkoitetaan taas tutkimuksen omaa luotettavuutta. (Metsämuuronen 2006, 48; 57.) Kanasen (2011) mukaan tutkimuksen validiteetti varmistetaan valitsemalla oikea tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruumenetelmä sekä mittaamalla tutkimusongelmaa käsitteleviä asioita. (Kananen 2011, 121.)

Tutkijan tulee asettaa täsmälliset tutkimusongelmat tutkimukselle, jotta hän ei tutki vääriä asioita. Jos mitattavia käsitteitä ja muuttujia ei ole tarkoin määritelty, eivät mittaustuloksetkaan voi olla päteviä. Jälkikäteen pätevyyttä ei voi enää tarkastella, vaan se varmistetaan huolellisella suunnittelulla ja tarkoin harkitulla tiedonkeruulla. Validin tutkimuksen toteutumisesta edesauttavat perusjoukon tarkka määrittely, edustava otos sekä korkea vastausprosentti. (Heikkilä 2008, 29–30.) Tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella usein eri keinoin, joista yleisin tapa on verrata tutkimustuloksia jo julkaistuun teoriaan. Tuloksia pidetään validina, jos ne vastaavat jo julkaistua teoriaa tai pystyvät jopa tarkentamaan sitä. Tutkimuksen luotettavuutta edesauttaa tutkijan tarkka kuvaus tutkimuksen toteuttamisesta, tulosten tulkinnasta ja millä perusteella tulkintoja esitetään sekä mihin päätelmät perustetaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 231–233.)

Tutkimuksen reliabiliteetti tarkoittaa tutkimustulosten tarkkuuta ja toistettavuutta eli sitä saako kaksi eri haastattelijaa saman tuloksen kahdella eri tutkimuskerralla. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 186.) Tutkimuksen tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia vaan niiden tulee olla toistuvia samanlaisin tuloksin. Tutkijan tulee olla tarkka sekä kriittinen, mutta tärkeintä on omata taito tulkita tuloksia ja käyttää vain sellaisia analysointimenetelmiä, jotka hallitaan hyvin. Kyselytutkimuksessa tulisi huomioida jo otantaa suunniteltaessa joskus suureksikin nouseva poistuma eli kato, jolla tarkoitetaan ennalta toivotun vastaajien määrän alittamista. Validiutta on vaikea tarkastella jälkikäteen, kun taas reliabiliteettia voidaan tarkastella mittauksen jälkeen. Tutkimuksen luotettavuuden ja pätevyuden kannalta on tärkeää, että otos on edustava, tarpeeksi suuri, vastausprosentti korkea sekä kysymykset mittaavat oikeita asioita. (Heikkilä 2008, 30–31, 186–188.)

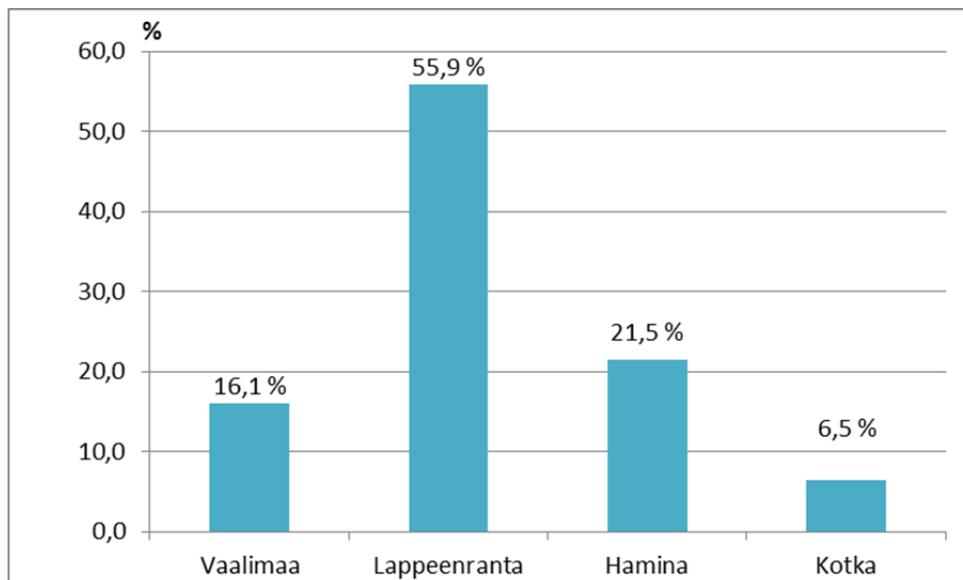
Kvantitatiivinen tutkimus lähetettiin kymmenelle venäläiselle testattavaksi ennen itse tutkimusaineiston keräämistä. Heistä seitsemän vastasi takaisin ja antoi lähinnä korjausehdotuksia kielioopin suhteen, eikä niinkään sisältöön. Venäjänkielisen kyselylomakkeen tarkisti viimeiseksi Haaga-Helian venäjän kielen opettaja, joka antoi vielä vinkkejä kysymysten muotoiluun. Tutkimuksen luotettavuutta voi vähentää väärinymmärrykset vastaajien ja tutkijan välillä, jolloin kysymykset ymmärretään eri tavalla kuin on haluttu. Tutkimuksen toimivuuden testaamisessa ei kuitenkaan ilmennyt eri tulkintoja, joka osoitti vastaajien ymmärtävän kysymykset halutunlaisesti. Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös se, että tutkimuskohde sekä tutkittu materiaali olivat yhteensopivia, jolloin työtaustoituksessa ei ole epäolennaisia tekijöitä. Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi kyselylomakkeen kysymykset suunniteltiin tarkasti yhdessä toimeksiantajan kanssa, jotta ne vastaisivat tutkimusongelmaan sekä antaisivat myös toimeksiantajalle haluttua tietoa.

Tutkimuksen taustoittamisessa käytettiin kirja- sekä internetlähteitä, joista enemmistö oli kuitenkin aiheen ajankohtaisuuden takia internetlähteitä. Kirjallisuudesta pyrittiin käyttämään mahdollisimman tuoreita teoksia kuin myös internetlähteistä. Internetlähteinä käytettiin luotettavia sivustoja, esimerkiksi pakotteista tietoa etsittäessä ei käytetty iltapäivälehtiä vaan valtakunnallisia luotettavia lehtiä. Varsinkin pakotteista oli vaikeaa löytää kirjallisuutta, jonka vuoksi opinnäytetyössä käytettiin paljon hyväksi ajankohtaisia artikkeleita, internetlähteitä ja asiantuntijahaastatteluita. Tutkimuksen taustoittamisosuuden kirjoittamisessa hyödynnettiin kahden kaakkoissuomalaisen matkailunasiantuntijan tuoreita asiantuntijanäkemyksiä mm. Kaakkois-Suomesta, alueen venäläismatkailijoista sekä tulevaisuudesta.

6 Tutkimustulokset

Tässä osiossa esitellään tutkimuksessa kerätyt tulokset. Alussa esitellään venäläismatkailijoiden taustatietoja, kuten sukupuoli, ikä ja ammatti. Tuloksissa esitellään myös matkailijoiden matkustuskeinoja, matkakohdetta sekä syitä matkustaa Kaakkois-Suomeen. Myöhemmin analysoidaan tuloksia paikallisten palveluiden tyytyväisyydestä sekä kehittämiskohteista. Viimeisenä esitellään pakotteiden vaikutus venäläismatkailijoihin Kaakkois-Suomessa. Vastausten analysointi tapahtui SPSS tilasto-ohjelmalla ja apuna graafisten kuvioiden tekemisessä käytettiin Microsoft Excel 2010 -taulukkolaskentaohjelmaa. Tilastollisessa analysoinnissa käytettiin yhteenvetotaulukointia sekä ristiintaulukointia.

Kyselylomakkeita saatiin kerättyä yhteensä 93 kappaletta Vaalimaalla, Lappeenrannassa, Haminassa ja Kotkassa. Hylättyjä vastauslomakkeita ei ollut yhtään. Kyselylomakkeisiin saatiin vilkkaimmin vastauksia Lappeenrannan Puhakankadulla sekä Haminan keskustassa. Vaalimaan rajahovissa ja Kotkan kauppatorilla vastaaminen oli hiljaisempaa. (Kuvio 12.) Etenkin Vaalimaan rajahovissa huomattiin venäläismatkailijoiden vähentyneen, kun aikaisemmin paikka on ollut viikonpäivästä huolimatta täynnä matkailijoita. Marraskuun 2014 lopussa kyselylomakkeisiin vastauksia kerättäessä oli vaikeaa löytää venäläismatkailijoita vastaamaan.

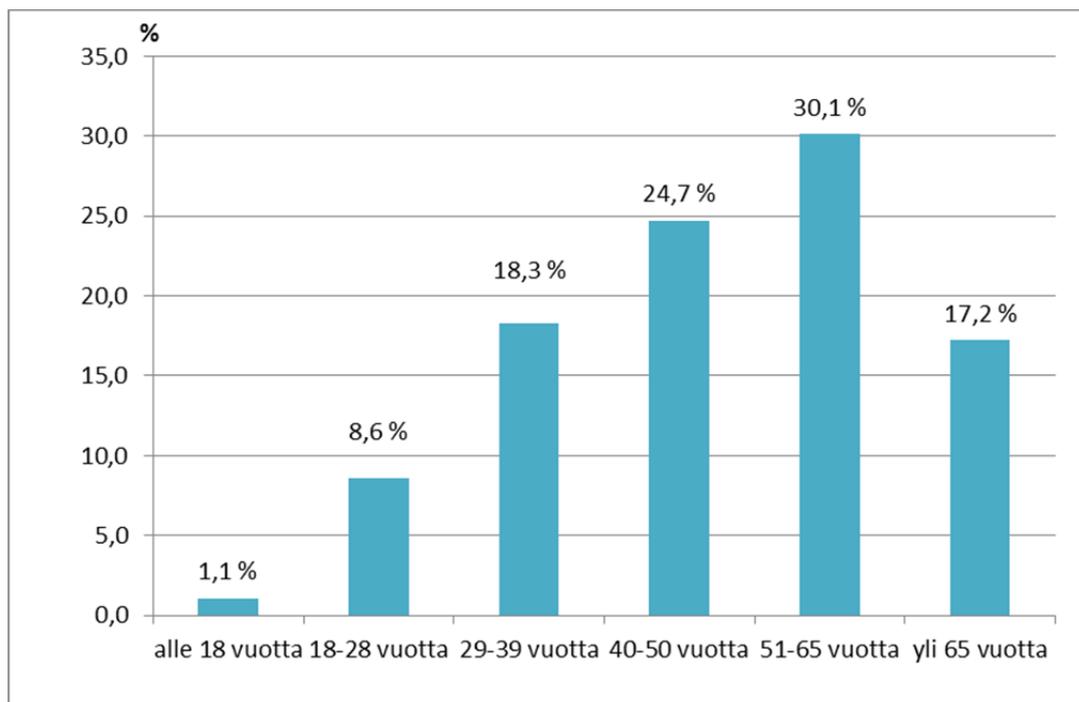
Kuvio 12. Lomakkeiden täyttöpaikat ja vastausten määrä (n=93)

6.1 Venäläismatkailijoiden taustatiedot

Toimeksiantaja esitti toiveen kyselylomaketta suunniteltaessa, että venäläismatkailijoilta kyseltäisiin enemmän taustatietoja mm. matkustajaprofiileista, tavasta matkustaa, kestosta jne. Toive otettiin huomioon kyselylomakkeessa, joka alkaa taustatietoja selvittävillä

kysymyksillä. (Liite 2.) Venäläismatkailijoiden taustatietojen eli demografisten tekijöiden selvittämiseksi kyselykaavakkeessa kysyttiin sukupuolta, ikää ja ammattia. Taustatietoja varten selvitettiin myös venäläismatkailijoiden aiemmat vierailut, matkaseura, matkakohde, matkan kesto, syy sekä kulkuneuvo.

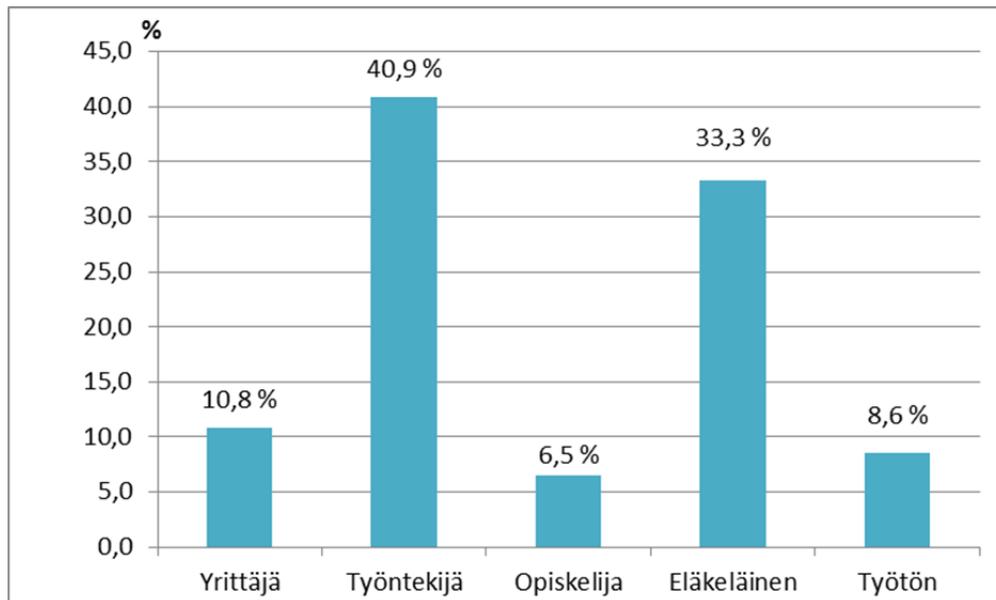
Kyselyyn vastasi yhteensä 93 venäläismatkailijaa, joista 29 prosenttia oli miehiä ja 71 prosenttia naisia. Miesten määrä jäi huomattavasti alhaisemmaksi, koska he usein kieltäytyivät ottamasta osaa kyselyyn, kun taas naiset vastasivat mielellään. Seuraavaksi venäläismatkailijoilta kysyttiin ikää (Kuvio 13.). Kuviosta näkee tutkimuksen tavoittaneen eniten keski-ikäisiä henkilöitä. Suurin osa vastaajista sijoittui ikäryhmään 51–65 vuotta, joka oli 30,1 prosenttia kaikista vastaajista. Seuraavaksi suurin ryhmä oli 40–50-vuotiaat, joiden osuus oli 24,7 prosenttia vastanneista. Vähiten vastauksia saatiin alle 18-vuotialta, joita oli vain yksi. Tämä oli toisaalta hyvä tutkimuksen kannalta, jotta saatiin mahdollisimman totuudenmukainen käsitys pakotteiden vaikutuksista. Alle 18-vuotiaat eivät usein vastaa rahankäytöstä, jolloin vastaukset olisivat voineet vääristää tuloksia. Vastanneista miehistä suurin osa kuului 40–50-vuotiaisiin (25,9 %) ja 51–65-vuotiaisiin (25,9 %). Myös naisilla ikäjakauma keskittyi selvästi edellä mainittuihin ikäluokkiin.

Kuvio 13. Vastaajien ikäjakauma (n=93)

Kolmantena taustakysymyksenä kyselylomakkeessa selvitettiin vastaajien ammattiryhmää (Kuvio 14.) Vastaajista suurimman ryhmän muodostivat työntekijän asemassa työskentelevät (40,9 %). Eläkeläisiä vastaajista oli joka kolmas (33,3 %), mikä selittyy vastaajien

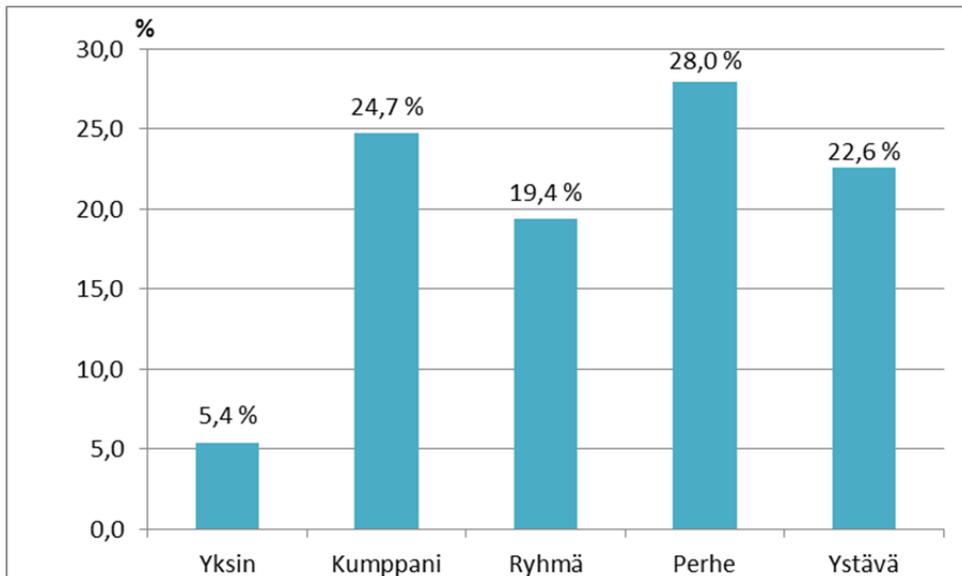
korkealla iällä. Kolmanneksi eniten vastaajista oli yrittäjiä (10,8 %). Kyselylomakkeeseen vastanneista pienimmät ryhmät olivat työttömät (8,6 %) ja opiskelijat (6,5 %).

Kuvio 14. Vastaajien ammattijakauma (n=93)

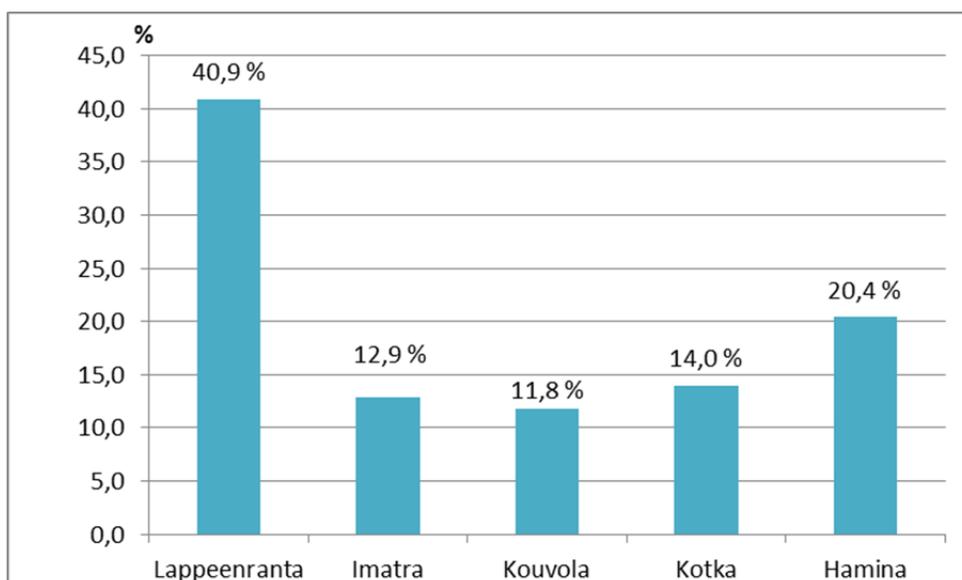
Venäläismatkailijoilta haluttiin tietää myös historiaa aikaisemmista matkoista Kaakkois-Suomeen. Kaakkois-Suomen sijainti rajan läheisyydessä selittää alhaisen määrän alueelle ensikertaa matkustaneista, joita oli 19,4 prosenttia vastanneista. Matkustustottumuksia tarkastellessa käy ilmi, että aikaisemmin Kaakkois-Suomessa vierailleista venäläismatkailijoista suurin osa kävi alueella 1-5 kertaa (53,3 %) ja loput enemmän kuin 5 kertaa vuonna 2013.

Matkaseuranaan vastanneilla oli useimmiten perhe (28 %) tai kumppani (24,7 %). Vastanneet matkustivat myös ryhmässä, jonka osuus oli 19,4 prosenttia. (Kuvio 15.) Jotta Kaakkois-Suomea voitaisiin kehittää matkailullisesti, oli hyvin tärkeää kysyä matkailijoiden matkaseurasta. Tulosten avulla voidaan paremmin ottaa huomioon alueen matkustajasegmentit. Verrattaessa matkustussegmenttejä kaupunkeihin saatiin seuraavanlaisia tuloksia: Lappeenrantaan matkustavista enemmistö (28,9 %) matkusti kumppanin kanssa, Imatraan 41,7 prosenttia ystävien kanssa, Kouvolaan 36,4 % perheen kanssa, Kotkaan 38,5 % perheen kanssa ja Haminaan 31,6 % ryhmässä. Jokaiseen kaupunkiin saapui vähiten yksin matkavia, joka voi olla seurausta vähäisistä työmatkustajista. Perheiden määrä matkustajasegmenteistä oli huomattava, ja heidät tulisivatkin huomioida paremmin alueella.

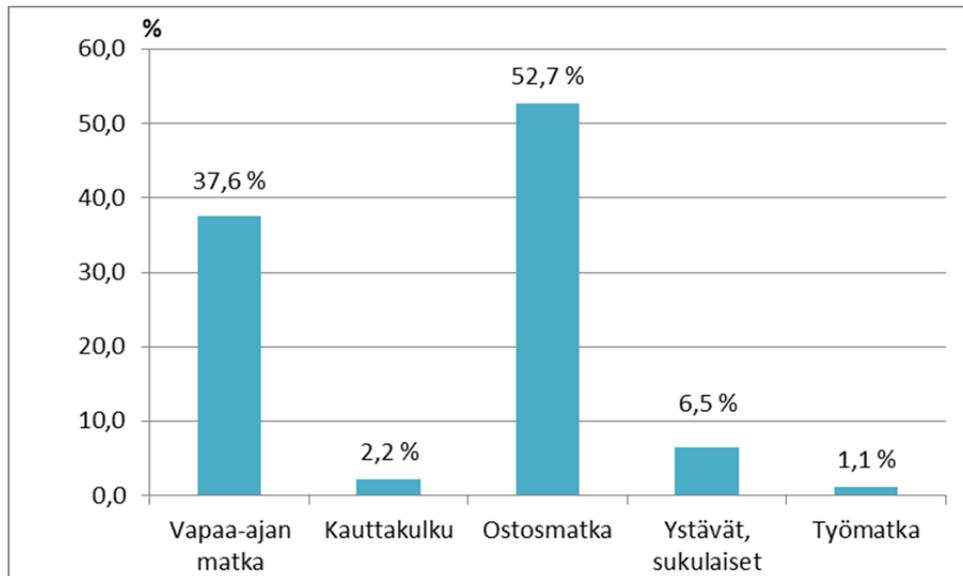
Kuvio 15. Venäläismatkailijoiden matkaseura Kaakkois-Suomessa (n=93)

Seuraavana vertailussa ovat tulokset, jotka esittävät venäläismatkailijoiden pääasiallisia matkakohteita Kaakkois-Suomessa. Vastaajista enemmistö valitsi pääasialliseksi matkakohteeksi Lappeenrannan (40,9 %). Seuraavaksi eniten venäläismatkailijoita oli Hamina (20,4 %), kun taas Imatra, Kouvola ja Kotka tavoittivat yhdessä lähes saman verran kuin Lappeenranta. (Kuvio 16.) Lukuja katsoessa tulee kuitenkin huomioida tutkimuksen toteutus, nimittäin alue mistä saatiin eniten vastauksia, oli Lappeenranta. Totuudenmukaisempi tulos olisi saatu, jos kyselyä ei olisi tehty missään tietyssä kaupungissa, vaan esimerkiksi rajalla.

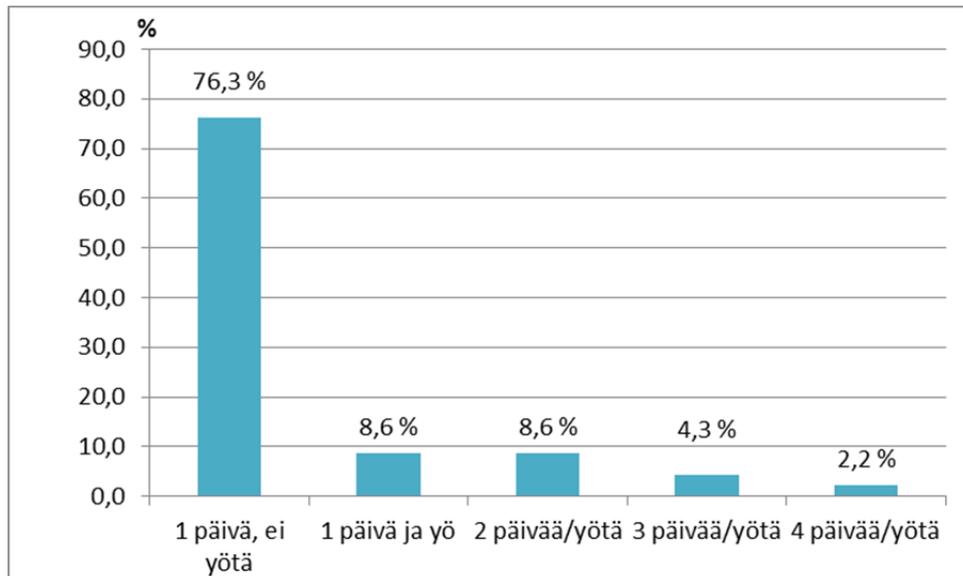
Kuvio 16. Vastanneiden pääasiallinen matkakohde Kaakkois-Suomessa (n=93)

Kuviossa 17 esitetään venäläismatkailijoiden syitä matkustaa Kaakkois-Suomeen. Oletusti vastaajista enemmistö oli ostosmatkalla, jonka osuus kaikista matkoista oli 52,7 prosenttia. Seuraavaksi eniten Kaakkois-Suomeen tehtiin vapaa-ajan matkoja (37,6 %). Venäläismatkailijoita saapui myös Kaakkois-Suomeen jonkun verran tapaamaan ystäviä ja sukulaisia, kun taas alueella työtä tekevien määrä oli erittäin alhainen. Vastaajista kukaan ei kertonut matkan syyn olevan opiskelu. (Kuvio 17.)

Kuvio 17. Venäläismatkailijoiden syy matkustaa Kaakkois-Suomeen (n=93)

Vuosi 2014 on vaikuttanut paljon Kaakkois-Suomessa vieraileviin venäläismatkailijoihin, jonka seurauksena osattiin odottaa alhaisia yöpymismääriä. Tulosten mukaan alueelle tehdyt matkat ovat kestoltaan lyhyitä, sillä alueelle matkanneista venäläisistä jopa 76,3 prosenttia vietti vain yhden päivän lainkaan yöpymättä. (Kuvio 18.) Vastaajat, jotka yöpyivät Kaakkois-Suomessa, valitsivat useimmiten majoitukseksi hotellin (51,7 %) tai kylpylä-hotellin (31 %). Haminassa ja Kotkassa oli vähiten yöpyjiä, kun Kotkan matkakohteeseen valinneista vastaajista kaikki olivat päivämatkalla ja Haminan valinneista vain 10,5 prosenttia yöpyi yhden yön alueella. Eniten yöpyjiä oli Lappeenrannan (31,6 %) sekä Imatran (33,3 %) alueella. Määrällisesti eniten yöpyjiä oli Lappeenrannassa (12 matkailijaa), jossa myös vietetään eniten aikaa. Venäläismatkailijoilta haluttiin kysyä myös millä kulkuneuvolla he saapuvat Kaakkois-Suomeen. Vastaajista suurin osa saapui alueelle autolla (73,1 %), seuraavaksi linja-autolla (17,2 %) ja vähiten junalla.

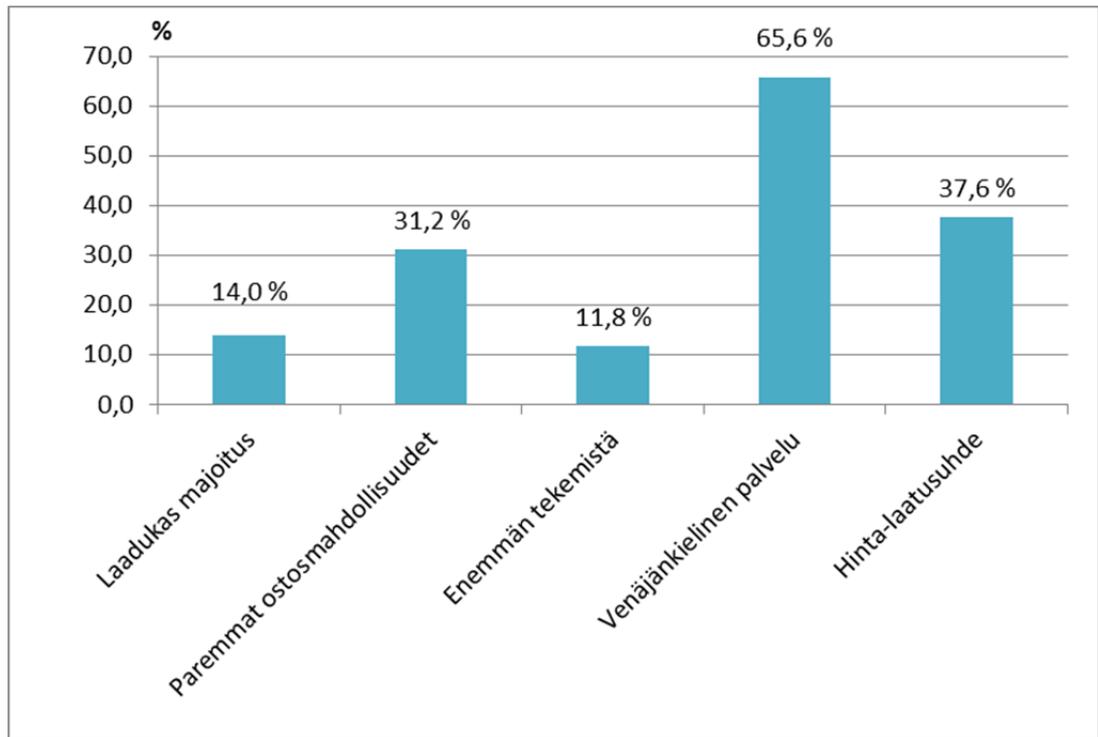

Kuvio 18. Vastaajien matkankesto Kaakkois-Suomessa (n=93)

6.2 Kaakkois-Suomen palvelut

Tässä kyselylomakkeen osiossa haluttiin tietoa Kaakkois-Suomen palveluiden laadusta, kehittämiskohteista sekä venäläismatkailijoiden tarpeista. Tarkoituksena oli saada tietoa siitä, mitä palveluita venäläismatkailija kaipaa oleskelunsa aikana, missä alueissa on vielä parantamisen varaa ja mikä saisi matkailijat viipymään alueella pidempään.

Vastaajilta kysyttiin tekijöistä, mitkä saivat heidät viipymään kauemmin Kaakkois-Suomessa, jonka vastausvaihtoehtoina olivat laadukas majoitus, paremmat ostosmahdollisuudet, enemmän tekemistä, venäjänkielinen palvelu sekä hinta-laatusuhde. Vastaajat pystyivät myös vastaamaan muu kohtaan oman näkemyksenä, mutta kaikki 93 vastaaja valitsivat jonkin valmiista vaihtoehdoista. Toistuvin vastaus oli venäjänkielinen palvelu, jonka valitsi 65,6 prosenttia vastanneista. Venäläismatkailijat vastasivat myös kaipaavansa parempaa hinta-laatusuhdetta sekä ostosmahdollisuuksia, jotta he viipyisivät kauemmin Kaakkois-Suomessa. Huomionarvoista on se, että vastaajista vain murto-osa koki laadukkaan majoituksen tai suuremman määrän aktiviteetteja kasvattavan heidän matkansa kestoja. (Kuvio 19.) Tämän tutkimuksen perusteella Kaakkois-Suomen tulisi panostaa etenkin venäjänkielisen palvelun tasoon. Näin venäläismatkailijat eivät valitsisi halvempia matkakohteita kuten Viroa, jossa venäjänkielinen palvelu on hyvää.

Kuvio 19. Matkan keston pitenemiseen vaikuttavat tekijät (n=93)

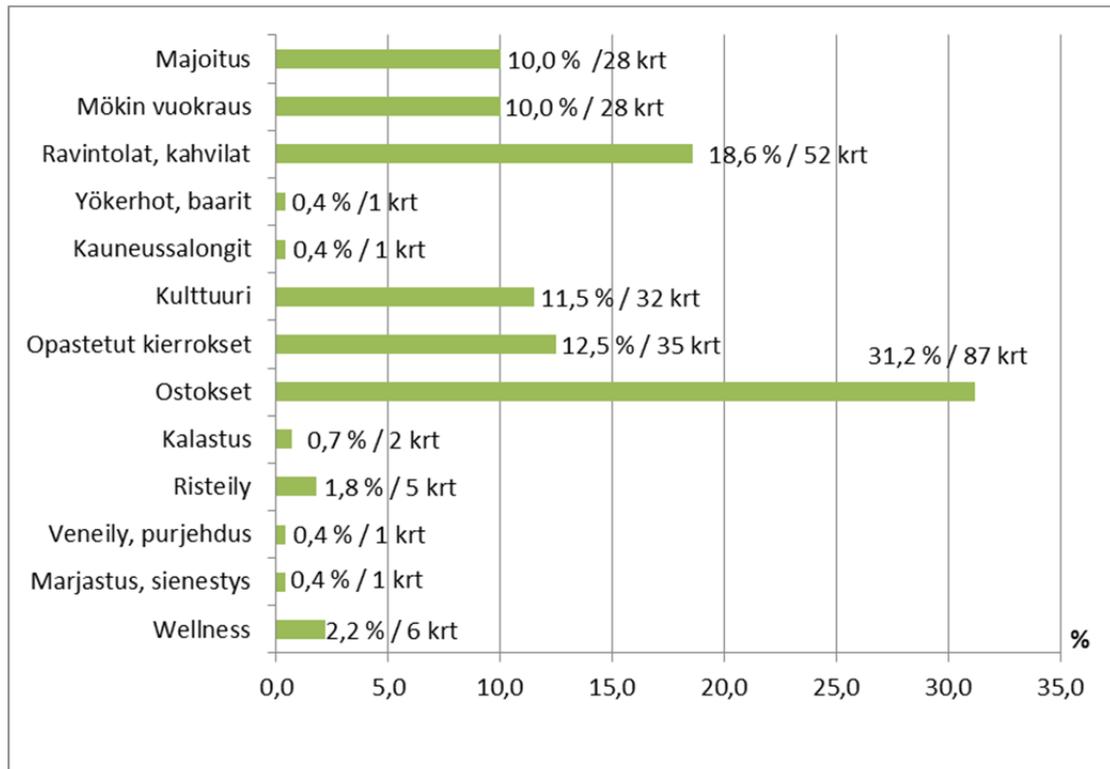
Taulukossa 2 on esitetty palveluita ja aktiviteetteja, joita venäläismatkailijat toivoisivat Kaakkois-Suomessa olevan. Vastaajia pyydettiin valitsemaan viisi tekijää numeroiden ykkösestä viitoseen, ykkösen ollessa tärkein ja vitosen vähiten tärkeä. Tutkittaessa venäläismatkailijoiden kaipaamia palveluita ja aktiviteetteja nousi esille selvästi kaksi palvelua, joita vastaajat pitivät tärkeimpinä Kaakkois-Suomen alueella: kauppakeskuksia (36,6 %) ja opastettuja kierroksia (29 %). Toiseksi tärkeimmiksi palveluiksi valittiin outletit ja kaupat (31,2 %) sekä taas kauppakeskukset (17,2 %). Myös museot ja näyttelyt olivat toivottuja palveluita. Kauppakeskukset, outletit sekä museot ja näyttelyt pitivät sijaansa myös kolmanneksi ja neljänneksi tärkeimmissä palveluissa. Taas vähiten tärkeänä pidettiin majoitusta, jonka 22,6 % vastaajista oli valinnut. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Toivotut palvelut ja aktiviteetit Kaakkois-Suomessa (n=93)

Palvelu/aktiviteetti	Tärkeimmät palvelut	2.	3.	4.	Vähiten tärkeimmät
Majoitus	8,6 %	2,2 %	5,4 %	6,5 %	22,6 %
Mökin vuokraus	1,1 %	3,2 %	4,3 %	4,3 %	5,4 %
Ravintolat, kahvilat	4,3 %	15,1 %	14,0 %	5,4 %	4,3 %
Yökerhot, baarit				2,2 %	3,2 %
Kauneussalongit				4,3 %	3,2 %
Autokaupat					2,2 %
Teatterit, elokuvat		2,2 %	4,3 %	6,5 %	5,4 %
Ooppera, baletti			4,3 %	8,6 %	5,4 %
Museot, näyttelyt	8,6 %	16,1 %	19,4 %	10,8 %	9,7 %
Opastetut kierrokset	29,0 %	5,4 %	6,5 %	11,8 %	2,2 %
Kauppakeskukset	36,6 %	17,2 %	15,1 %	4,3 %	2,2 %
Outletit, kaupat	5,4 %	31,2 %	11,8 %	9,7 %	3,2 %
Spa, uimahallit	2,2 %	3,2 %	3,2 %	1,1 %	4,3 %
Kalastus	2,2 %	1,1 %	2,2 %	3,2 %	7,5 %
Risteily	1,1 %		2,2 %	2,2 %	5,4 %
Veneily, purjehdus				2,2 %	
Mikroautot		1,1 %		6,5 %	1,1 %
Marjastus, sienestys			1,1 %	3,2 %	2,2 %
Metsästy				1,1 %	2,2 %
Vaellus				1,1 %	
Pyöräily		1,1 %		2,2 %	3,2 %
Ratsastus				1,1 %	1,1 %
Golf				1,1 %	3,2 %
Sauna	1,1 %	1,1 %	6,5 %	1,1 %	1,1 %

Toivotuista ja vähemmän toivotuista palveluista sekä aktiviteeteista etsittiin eroavaisuuksia miesten ja naisten välillä. Tärkeimmiksi koettujen tekijöiden osalta käy ilmi, että miehet pitivät tärkeänä majoitusta ja naiset puolestaan toivoivat kauppakeskuksia. Opastettujen kierrosten suosio oli jakautunut tasaisesti molemmilla sukupuolilla, kun miehistä jopa 33,3 prosenttia ja naisista 27,3 prosenttia valitsi kyseisen tekijän tärkeäksi. Miehet kokivat myös ravintolat ja kahvilat tärkeiksi, kun taas naisista vain 1 vastaaja oli valinnut kyseisen tekijän. Tutkittaessa vähiten tärkeitä palveluita ja aktiviteetteja ilmenee, että miehet pitivät vähiten tärkeänä kulttuurillisia palveluita kuten teattereita ja elokuvia. Taas naisille majoitus oli vähiten tärkeä, mikä taas oli miehille yksi tärkeimmistä palveluista. Mielipide museoiden ja näyttelyiden tärkeydestä jakautui jo naisten välillä, kun 10,6 prosenttia naisista piti aktiviteettia tärkeänä. Taas 9,1 prosenttia naisista piti kyseistä aktiviteettia vähiten tärkeänä. Tuloksia miesten ja naisten välisistä eroista ei voida kuitenkaan yleistää, koska miehet olivat tutkimuksessa aliedustettuina.

Tutkimuksessa selvitettiin myös vastaajien mielipidettä siitä, missä palveluissa ja aktiviteeteissa on heidän mielestään parantamisen varaa. Vastaajien tuli valita kolme vaihtoehtoa palveluista ja aktiviteeteista, joita ei kuitenkaan täytynyt laittaa tärkeysjärjestykseen. Jokaisen vastaajan tuli valita siis kolme vaihtoehtoa, jolloin 93 vastaajan määrällä vastauksia tuli yhteensä 279 kappaletta. Kuviossa 20 esitellään ne palvelut ja aktiviteetit, jotka vastaajat olivat merkinneet parannettaviksi. Jokaisesta tekijästä löytyy prosenttiosuus sekä itse vastausten määrä, joka on merkitty kertaa lyhenteellä krt.

Kuvio 20. Palveluita ja aktiviteetteja Kaakkois-Suomessa, joissa parantamisen varaa (n=93)

Analysoidessa vastauksia parannettavista palveluista ja aktiviteeteista nousi esiin ostokset, jotka saivat 31,2 prosenttia vastauksista. Ostoksiin kuuluvat outletit, kaupat ja kaupakeskukset. Myös haastateltava Tiina Koivuranta kertoi alueen ostosmatkailussa olevan haasteita. Hänen mukaansa Kaakkois-Suomessa saisi olla enemmän tarjottavaa, liikkeitä ja erikoiskauppoja, eikä niinkään suuria ketjuja. Myös liikkeiden aukioloajoissa on vielä parantamisen varaa. Seuraavaksi eniten ääniä saivat ravintolat ja kahvilat 18,6 prosentin osuudella. Ravintoloiden ja kahviloiden korkea prosenttiosuus selittyy todennäköisesti niiden vähyydellä ja heikolla vaihtelevuudella. Heikolla vaihtelevuudella tarkoitetaan sitä, kun monessa Kaakkois-Suomen kaupungissa on samat ketjut, jotka dominoivat alaa.

Huomionarvoista on opastettujen kierrosten 12,5 prosentin osuus äänistä, sillä tutkittaessa Kaakkois-Suomen palveluita opastetut kierrokset olivat hyvin katettu myös venäjänkielillä monella paikkakunnalla. Ongelmana voikin olla niiden huono markkinointi, jolloin venäläismatkailijat eivät saa tietää edes koko palvelusta. Muita suhteellisen korkean vastuumäärän saaneita ovat kulttuuripalvelut mökin vuokraus ja majoitus. Kulttuuri kattaa museot, näyttelyt, oopperan, baletin, teatterin ja elokuvat. Myös haastatteluissa painotettiin etenkin mökkimajoituksen huonoa saatavuutta rajan läheisyydessä. Majoitus on yleisestikin osissa Kaakkois-Suomen kaupungeissa heikkous, kun majoituspaikkoja ei ole saatavilla tarpeeksi ja niiden taso ei ole välttämättä tarpeeksi korkea venäläismatkailijoille.

6.3 Pakotteiden vaikutus venäläismatkailijoihin

Tässä osiossa esitellään pakote-kysymyksiin saatuja vastauksia. Tutkimuskysymykset käsittelivät rahankäyttöä, ruplan kurssin heikentymistä sekä pakotteita ja niiden vaikutuksia venäläismatkailijoihin. Edellä mainituilla tutkimuskysymyksillä yritettiin kartoittaa pakotteiden vaikutusta venäläismatkailijoihin Kaakkois-Suomessa. Vastauksia haluttiin mm. kysymyksiin ovatko matkailijamäärät laskeneet, tulevatko matkailijat alueelle hankkimaan elintarvikkeita sekä käyttävätkö he vähemmän rahaa kuin ennen.

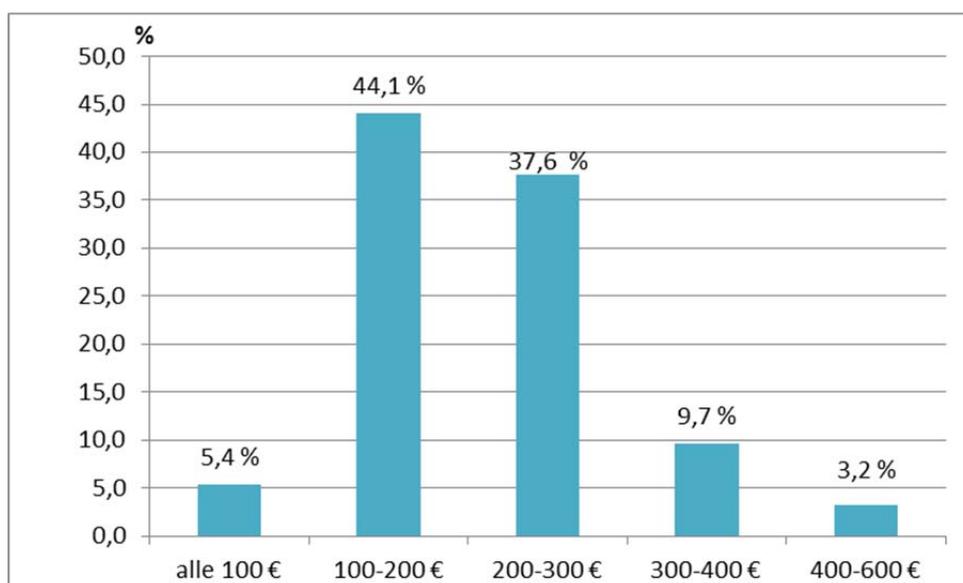
6.3.1 Venäläismatkailijoiden rahankäyttö

Alla olevasta taulukosta (Taulukko 3.) näkee, kuinka venäläismatkailijoiden rahankäyttö jakaantui Lappeenrannan ja Imatran seudulla, Kotka-Haminan sekä Kouvolan seudulla. Taulukkoon on myös merkitty venäläismatkailijoiden rahankäyttö kokonaisuudessaan Etelä-Karjalassa, Kymenlaaksossa, Kaakkois-Suomessa sekä koko Suomessa. Rahankäyttö on jaettu palveluostoihin ja tuoteostoihin. Taulukon lopussa esitellään venäläismatkailijoiden päiväkohtainen sekä vierailukohtainen kulutus. TAK Oyn (2014) mukaan vuonna 2013 venäläismatkailijoiden päiväkohtainen kulutus oli 159 euroa ja vierailukohtainen kulutus 266 euroa. Päivää kohden venäläismatkailija käytti noin 24 euroa palveluihin ja 135 euroa tuoteostoihin, kun taas matkustajaa kohden käytettiin palveluihin 66 euroa ja tuoteostoihin 200 euroa. Samana vuonna venäläismatkailijat käyttivät rahaa Kaakkois-Suomessa yhteensä 435 miljoonaa euroa, kun kokonaisuudessaan Suomessa käytettiin 1 210 miljoonaa euroa. Ylen (2015) mukaan vuonna 2013 kaikista venäläismatkailijoista vain noin kolmannes jätti hyödyntämättä ostoksistaan alv-palautuksen, kun taas vuonna 2014 tax free -myynti väheni 31 prosenttia koko Suomessa. Tax free -myynnin vähentyminen on seurausta ruplan kurssin laskemisesta. Kaakkois-Suomessa tax free -myyntien lasku on ollut myös voimakasta, kun Lappeenrannassa ja Kouvola luku on -40 prosenttia sekä Kotkassa -39 prosenttia, kun taas Imatralla (-29 %) lasku on ollut pienempää. (Tutkimus- ja Analysointikeskus 2014a; Yle 2015.)

Taulukko 3. Venäläisten rahankäyttö Suomessa vuonna 2013 (mukaillen Tutkimus- ja Analysointikeskus 2014a, 22.)

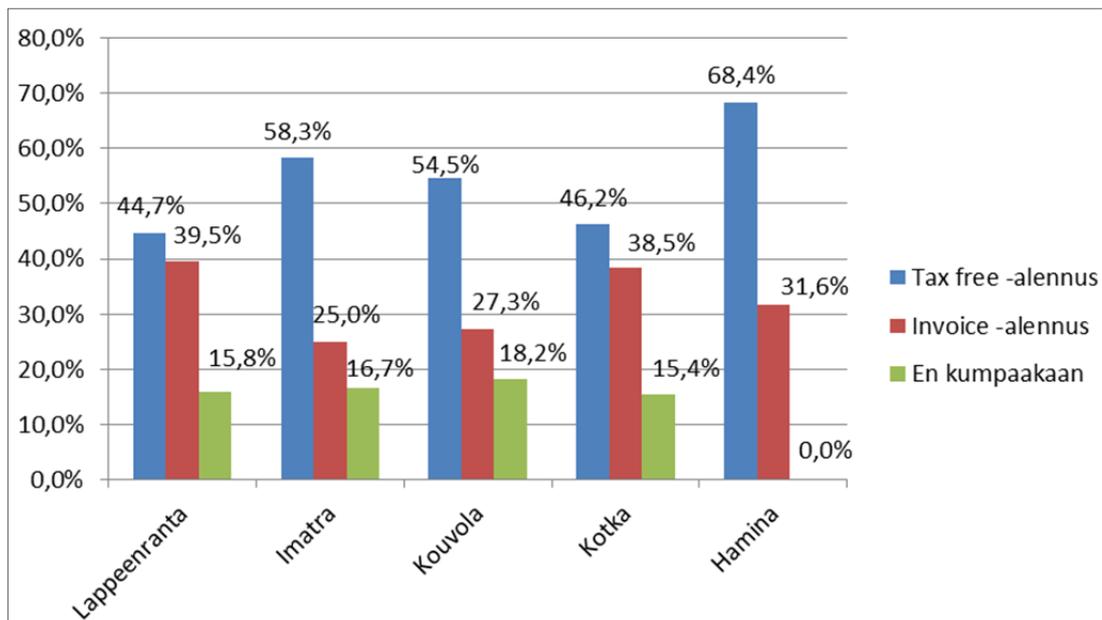
Rahankäyttö 2013	Palveluostot milj. €	Tuoteostot milj. €	Yhteensä milj. €
Lappeenrannan seutu	18	259	278
Imatran seutu	20	63	82
Etelä-Karjala yhteensä	84	322	361
Kouvolan seutu	4	14	17
Kotka-Haminan seutu	7	50	57
Kymenlaakso yhteensä	11	63	74
Kaakkois-Suomi yhteensä	95	385	435
Suomessa yhteensä	301	908	1 210
	Palveluostot	Tuoteostot	Yhteensä
Matkustajaa kohden (€)	66 €	200 €	266 €
Päivää ja matkustajaa kohden (€)	24 €	135 €	159 €

Venäläismatkailijoilta haluttiin kysyä myös heidän rahankäytöstään Kaakkois-Suomessa. Vastausvaihtoehtoja oli kuusi: alle 100 euroa, 100–200 euroa, 200–300 euroa, 300–400 euroa, 400–600 euroa ja enemmän. Kaikki vastaukset sijoittuivat valmiiksi annettuihin vaihtoehtoihin, jolloin yksikään vastanneista ei käyttänyt yli 600 euroa Kaakkois-Suomessa. Rahankäyttöä analysoitaessa selvisi, että vastaajista suurin osa käyttää matkallansa Kaakkois-Suomessa rahaa 100–300 euroa. Huomionarvoista on se, että jopa 10 % vastaajista ilmoitti käyttävänsä 300–400 euroa, ottaen huomioon ruplan kurssin heikkenemisen. (Kuvio 21.)

Kuvio 21. Venäläismatkailijoiden rahankäyttö Kaakkois-Suomessa (n=93)

Tutkimuksessa kysyttiin myös vastaajilta hyödyntävätkö he veroetuja Kaakkois-Suomen matkallansa. Vastaajista 53 prosenttia ilmoitti hyödyntävänsä tax free -alennusta ja yksi kolmasosa invoice -alennusta, kun taas vain 13 prosenttia ei käyttänyt kumpaakaan veroetua matkallansa. Lappeenrannan pääasialliseksi matkakohteekseen valinneet matkailijat tekivät eniten tax free- sekä invoice -ostoksia. Kuviossa 22 esitellään veroetujen hyödyntämistä kaupungeittain, jossa näkyy jokaisessa kaupungissa hyödynnettyjen veroetujen osuus kaikista etuuksista. Lappeenrannassa ja Kotkassa tax free- ja invoice -alennuksia hyödynnettiin lähes yhtä paljon, kun taas muissa Kaakkois-Suomen kaupungeissa hyödynnettiin tax free -alennusta selkeästi enemmän. Hamina oli kaupungeista ainoa, jossa kaikki vastaajat hyödynsivät jompaakumpaa veroetuksista. Veroetuuksien hyödyntämättä jättäneiden vastaajien osuus oli kaikissa kaupungeissa samaa luokkaa, noin 16 prosentin molemmin puolin. (Kuvio 22.)

Kuvio 22. Venäläismatkailijoiden veroetujen hyödyntäminen Kaakkois-Suomessa (n=93)

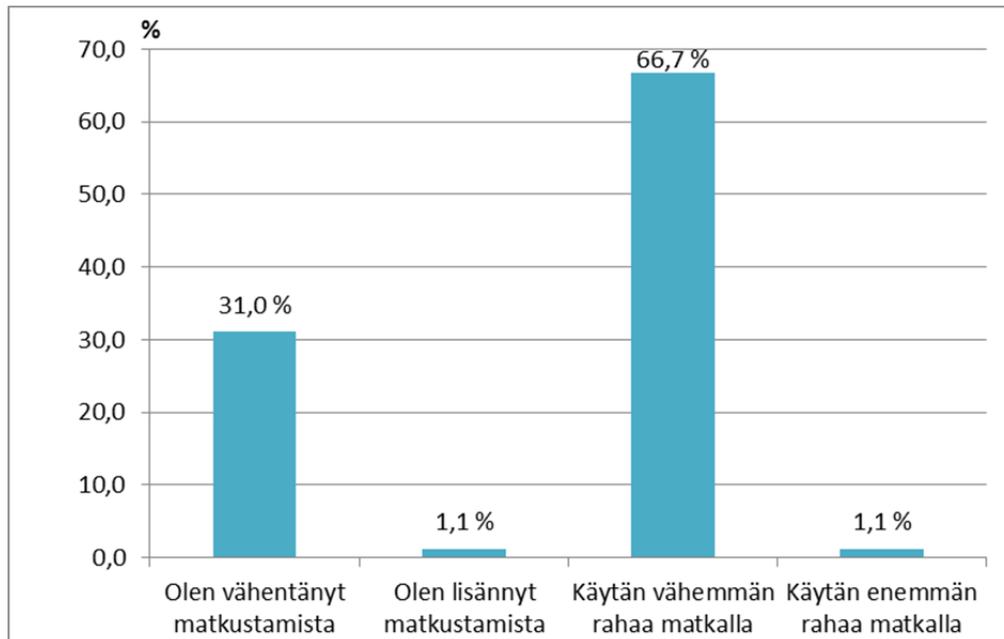
Ylen (2014) mukaan Tax free -alennuksen suosio selittyy sillä, että tax free -kaupassa turisti saa arvolisäveron palautuksen välittömästi rajalla maasta poistuttaessa, kun taas invoice -kaupassa asiakas maksaa tuotteesta hinnan mikä sisältää arvolisäveron ja saa rajalla kuittiinsa leiman, jonka jälkeen asiakas voi pyytää arvolisäveron palautusta myyjäliikkeestä seuraavalla Suomen-reissulla. Invoice -alennuksen etuna on kuitenkin se, että asiakkaalle palautetaan suurempi osa arvolisäverotuksesta, kuin tax free -alennuksessa. Tax free ja invoice -myyntiä voidaan kasvattaa markkinoinnilla sekä venäjänkielisen palvelun avulla, jolloin venäläismatkailijat saisivat enemmän tietoa palvelusta. (Yle 2014d.)

6.3.2 Ruplan kurssin heikentyminen

Uutistoimisto AFP:n mukaan Venäjän inflaatio voi vuoden 2015 aikana kohota jopa 17 prosenttiin, kun tammikuussa 2015 inflaatio oli noin 11 prosenttia. Korkeimmat inflaatioluvut tullaan saavuttamaan todennäköisesti maaliskuussa. Myös ruplan arvo on heitellyt vuoden 2013 ja 2014 välillä ajoittain kovastikin. Vuonna 2014 ruplan arvo laski pahimmillaan jopa 41 prosenttia Yhdysvaltain dollariin nähden, kun vuoden 2015 alussa ruplan arvo on laskenut dollariin verrattuna noin 16 prosenttia. Hintoja nostavat niin öljyn alhainen hinta, kuin myös Ukrainan kriisi ja siitä seuranneet Euroopan unionin asettamat pakotteet. (Talouselämä 2015.)

Visit Finland (2014) kertoo ruplan kurssin heikentymisen vaikuttaneen myös uuden vuoden 2015 sesonkiin. Visit Finland arvioi, että Suomeen saapui kolmanneksen vähemmän venäläismatkailijoita aikaisempiin tilastoihin verrattuna. Venäläisten valmismatkojen kysyntä on vähentynyt vuoden 2014 kesän matkanjärjestäjien konkurssien takia, joka vaikuttaa suoraan venäläismatkailijoiden määrään. Talouselämän (2014) mukaan ruplan arvon nopea lasku on näkynyt myös Kaakkois-Suomessa, jossa useat yritykset ovat joutuneet sulkemaan oviensa. Etenkin Imatralla ja Lappeenrannassa yritykset ovat lopettaneet huonon talouden ja vähäisten venäläismatkailijoiden määrien takia. Matkailijoiden määrän laskiessa tarjonta on kasvanut, jolloin hinnat ovat myös laskeneet. (Visit Finland 2014; Talouselämä 2014b.)

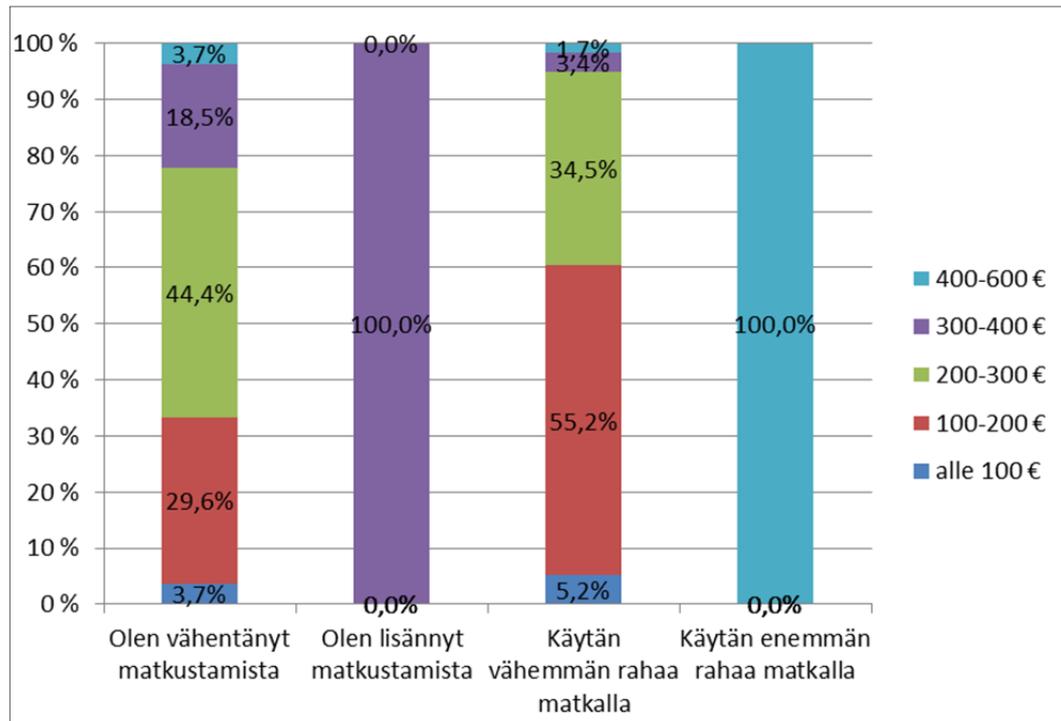
Kysyttäessä venäläismatkailijoilta onko ruplan kurssin heikentyminen vaikuttanut matkustamiseen 93,5 prosenttia vastaajista vastasi kyllä ja loput ei. Naiset vastasivat hieman miehiä enemmän, että kurssi on vaikuttanut matkustamiseen, kun miehistä 85,2 prosenttia ja naisista 97 prosenttia vastasi kyllä. Venäläismatkailijoille, jotka vastasivat kyllä, esitettiin vielä lisäkysymys siitä kuinka ruplan kurssin heikentyminen on vaikuttanut matkustamiseen. Vaihtoehtoja oli neljä kappaletta: olen vähentänyt matkustamista, olen lisännyt matkustamista, käytän vähemmän rahaa matkalla ja käytän enemmän rahaa matkalla. Venäläismatkailijoista 66,7 prosenttia vastasi ruplan kurssin heikentymisen vähentäneen heidän rahankäyttöänsä matkalla. Vain kaksi henkilöä sanoi käyttävänsä enemmän rahaa matkalla ja lisänneensä matkustamista, jolloin 31 prosenttia vastasi vähentäneensä matkustamista. (Kuvio 23.)

Kuvio 23. Ruplan heikentymisen vaikutukset (n=87)

Tuloksista etsittiin eroavaisuuksia matkaseurojen välisistä vastauksista ja ruplan kurssin heikentymisen vaikutusten osalta käy ilmi, että ryhmien välillä ei ristintaulukoinnissa havaittu olevan eroja. Kaikki matkaseurat olivat hyvin lähellä toisiaan prosentuaalisesti, kun kartoitettiin vähemmän rahaa käyttävien osuutta. Ainoa ryhmä, joka oli maininnut käyttävänsä enemmän rahaa matkallansa, olivat perheen kanssa matkustava

Analysoitaessa ruplan kurssin heikentymisen vaikutusta matkustamiseen ja rahankäyttöön ilmeni, että vastaajilla, jotka sanoivat lisänneensä matkustamista ja käyttävänsä matkalla enemmän rahaa oli rahankäyttö suurempaa. Vähemmän rahaa käyttäneistä vastaajista suurin osa käytti matkallansa 100–200 euroa, kun taas matkustamista vähentäneistä vastaajista enemmistö käytti 200–300 euroa. Voidaan siis olettaa, että venäläismatkailijat, jotka käyvät harvemmin matkalla kuluttavat enemmän rahaa erilaisiin palveluihin ja tuotteisiin. Näin käyntikerrat voivat olla harvemmat, mutta matkojen laatu parempi. (Kuvio 24.)

Kuvio 24. Ruplan kurssin heikentymisen vaikutukset rahankäyttöön (n=87)

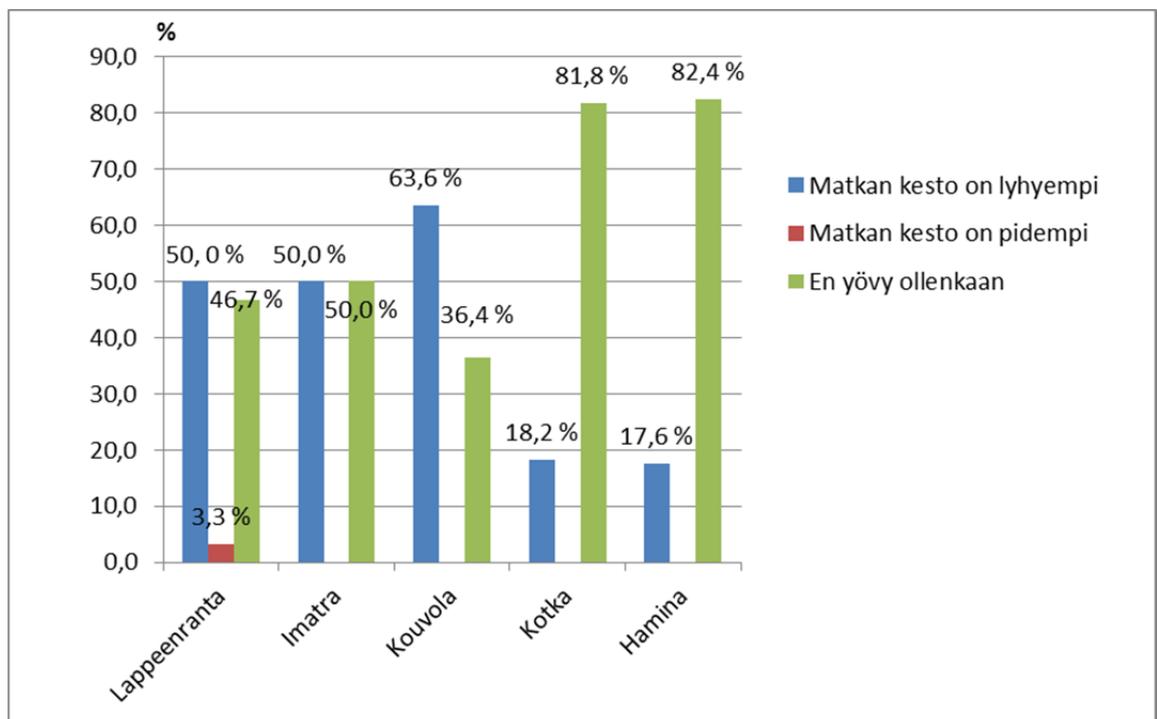
6.3.3 Pakotteet

Kyselylomakkeen viisi viimeistä kysymystä käsittelevät pää tutkimusongelmaa eli sitä kuinka pakotteet vaikuttavat venäläismatkailijoihin Kaakkois-Suomessa. Ensimmäinen kysymys viidestä selvitti onko pakotteilla vaikutusta matkaan Kaakkois-Suomessa. Vastausvaihtoehtoja olivat kyllä ja ei. Venäläismatkailijoille, jotka vastasivat että pakotteet vaikuttavat heidän matkaansa esitettiin vielä lisäkysymys miten pakotteet vaikuttavat. Vastausvaihtoehtoja oli neljä: matkan kesto on lyhyempi, matkan kesto on pidempi, en yövy ollenkaan sekä muu kohta, johon vastaajat saavat kirjoittaa oman näkemyksensä. Venäläismatkailijoista 84,9 prosenttia vastasi pakotteiden vaikuttaman matkaansa Kaakkois-Suomessa. Yllättäen 15,1 prosenttia vastanneista ilmoitti, että pakotteilla ei ole vaikutusta. Analysoitaessa miesten ja naisten välisiä eroja huomattiin tulosten olevan lähes samanlaiset sukupuoleen katsomatta. Ammattien välillä taas erot olivat selkeämmät, kun työntekijöistä suurin osa vastasi pakotteiden vaikuttavan matkaan ja taas opiskelijoihin ja yrittäjiin pakotteet vaikuttivat vähiten.

Kysymykseen myönteisesti vastanneista yli puolet ilmoitti, että he eivät yövy ollenkaan Kaakkois-Suomessa. Seuraavaksi eniten pakotteet vaikuttivat siihen, että matkan kesto on lyhyempi. Vain yksi henkilö kertoi matkan kestävän pidempään pakotteista huolimatta. Vastaajista kukaan ei kirjoittanut omaa näkemystään siitä miten pakotteet ovat vaikuttaneet, jonka vuoksi tulokset jakautuivat kolmen valmiin vaihtoehdon kesken. Miesten ja

naisten välillä löytyi eroja, kun naisista enemmistö ilmoitti, että ei yövy ollenkaan. Miehistä suurin osa kertoi matkan keston olevan lyhyempi.

Taulukoitaessa pakotteiden vaikutuksia Kaakkois-Suomen eri matkakohteiden kanssa huomataan, että Lappeenrannassa ja Imatralla vaikutukset olivat jakautuneet hyvinkin tasaisesti kahden tekijän kesken. Muissa kaupungeissa erot olivat huomattavia. Ainoa vastaaja, joka kertoi pakotteiden vaikuttavan positiivisesti matkan kestoon, oli valinnut Lappeenrannan pääasiallisesti matkakohteeksi. Kotkassa ja Haminassa prosenttiosuudet jakautuivat hyvin samankaltaisesti: yli 80 prosenttia vastanneista ilmoitti, että ei yövy matkallansa ollenkaan, kun taas Kouvolassa suurin osa kertoi matkan keston olevan lyhyempi. (Kuvio 25.)

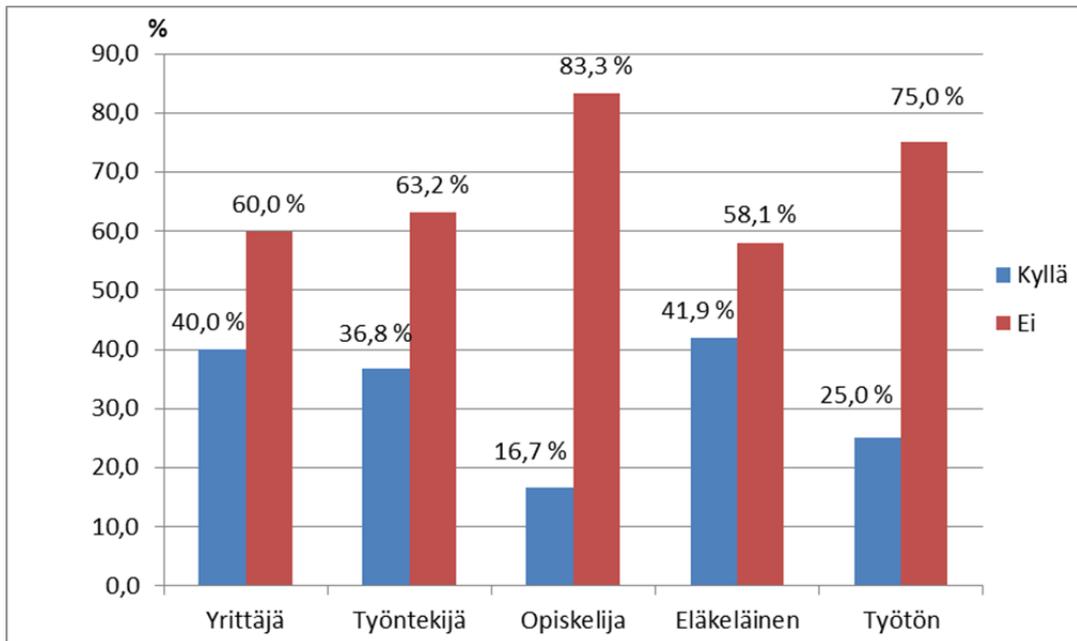
Kuvio 25. Pakotteiden vaikutus pääasiallisissa matkakohteissa (n=79)

Tutkittaessa pakotteiden vaikutteita eri matkaseurojen välillä ilmenee, että erot ovat suurempia kuin tarkasteltaessa kaupunkien välisiä eroja. Yksin matkaavista kaikki muut kertoivat pakotteiden vaikuttavan matkan pituuteen lyhentävästi, paitsi yksi vastanneista ilmoitti matkan kestävän pidempään. Selkein tulos saatiin ryhmän kanssa matkustaneilta, joista jopa 93,8 prosenttia vastasi, että ei yövy ollenkaan matkallansa. Ystävien kanssa matkustavat olivat jakautuneet tasaisesti, kun taas kumppaneiden ja perheiden välillä ero vastauksissa oli suurempi.

Tarkasteltaessa pakotteiden vaikutusten eroja eri ammattien välillä huomattiin, että tulokset ovat hyvin samankaltaiset ammatista riippumatta. Jokaisen ammatin enemmistö kertoi, että ei yövy ollenkaan Kaakkois-Suomen matkalla. Opiskelijoiden kesken vastaukset olivat jakautuneet tasaisesti kahden tekijän välillä: puolet vastasi matkan keston olevan lyhyempi ja puolet eivät yövy ollenkaan alueella pakotteiden takia.

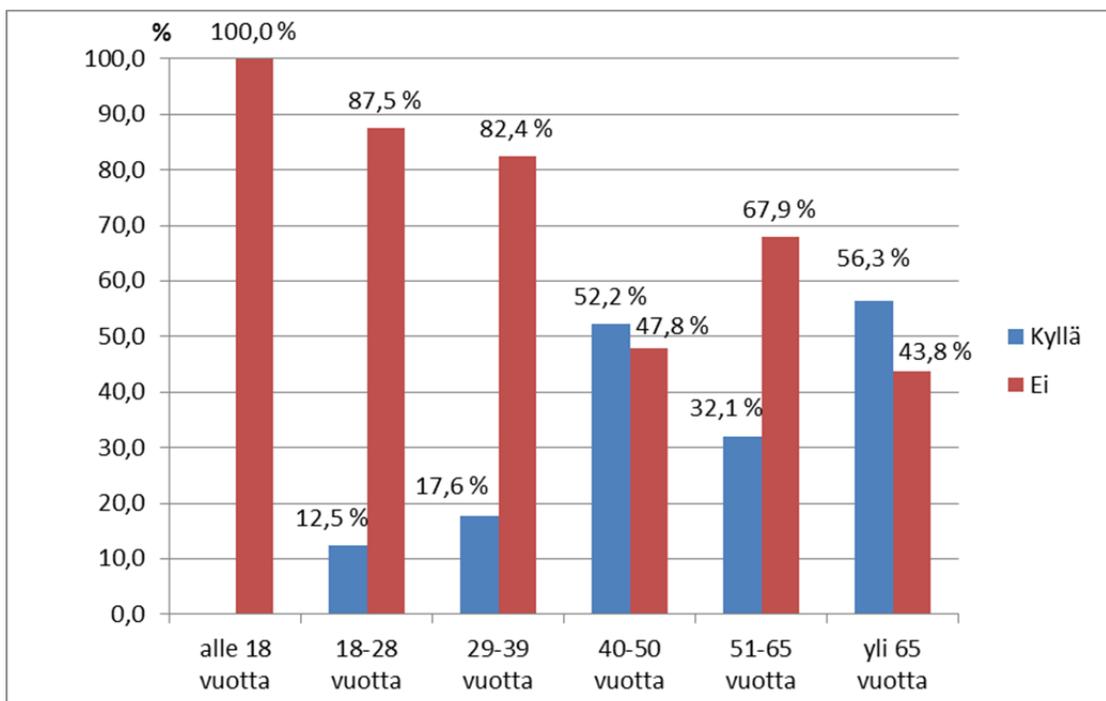
Tämän tutkimuksen perusteella rahan ja pakotteiden vaikutusten välillä näyttäisi olevan yhteys. Sillä enemmän kuluttavat vastasivat matkan keston olevan lyhyempi ja taas vähemmän kuluttavista suurin osa vastasi, että eivät yövy alueella ollenkaan pakotteiden takia. Voidaan siis olettaa, että venäläismatkailijoista enemmän rahaa käyttävät olivat valmiita yöpymään, vaikka he olivatkin joutuneet lyhentämään matkan kestoa. Puolestaan taas vähemmän rahaa kuluttavat venäläismatkailijat eivät yöpyneet alueella ollenkaan, jolloin rahaa kului tietysti myös vähemmän. Venäläismatkailijat, jotka kertoivat pakotteiden vaikuttavan niin, että he eivät yövy ollenkaan matkallansa olivat myös valinneet matkan kestoksi yhden päivän ilman yöpymistä.

Seuraavaksi venäläismatkailijoilta kysyttiin ovatko pakotteet lisänneet heidän matkustamistaan Kaakkois-Suomeen, jonka tulokset olivat myös yllättäviä. Etukäteistieto on ollut, että lähes kaikki vastaavat kieltävästi kysymykseen. Analysoitaessa tuloksia huomattiin, että asia ei ole näin selkeä. Vastaajista kuitenkin suurin osa vastasi, etteivät pakotteet ole lisänneet heidän matkustamistaan Kaakkois-Suomeen, mutta jopa 36,6 prosenttia vastasi myönteisesti kysymykseen. Tulos on yllättävä kun verrataan tuloksia keskenään ruplan heikentyneen kurssin vaikutuksiin, jolloin vain kaksi henkilöä kertoi lisänneensä matkustamista. Suhteuttaessa myönteisesti ja kielteisesti vastanneet ammattien välillä selviää, että vastaukset olivat tasaväkisimpiä eläkeläisten ja yrittäjien keskuudessa. Taas opiskelijoista ja työttömistä selkeästi suurempi osa vastasi, että pakotteet eivät ole lisänneet matkustamista Kaakkois-Suomeen. Työntekijöistä suurin osa (63,2 %) vastasi, että pakotteet eivät ole lisänneet matkustamista, mutta heistä myös huomattava osa oli lisännyt matkustamista pakotteiden vuoksi. (Kuvio 26.)

Kuvio 26. Ovatko pakotteet lisänneet eri ammattien matkustamista Kaakkois-Suomeen (n=93)

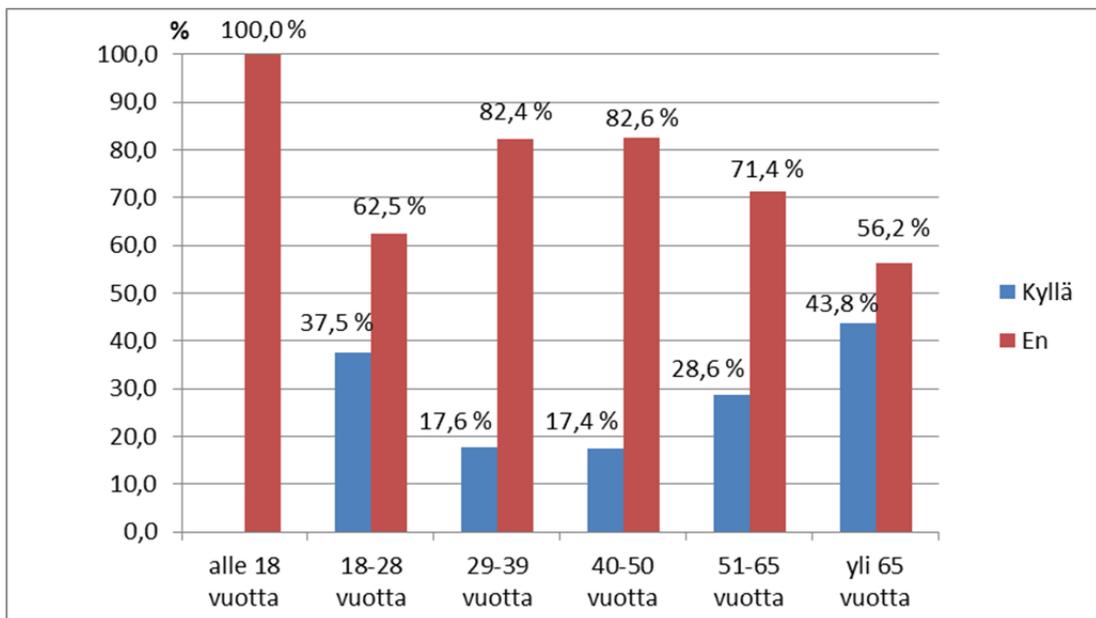
Ikäryhmien alle 18 vuotta, 18–28 vuotta sekä 29–39 vuotta välillä erot kyllä ja ei vastanneiden kesken olivat hyvin selkeät. Heistä suurin osa vastasi, että pakotteet eivät ole lisänneet matkustamista Kaakkois-Suomeen. Ikäryhmien 40–50 vuotta ja yli 65 vuotta vastaukset jakautuivat hyvin tasaisesti, mutta yllättävää on se, että heistä enemmistö silti vastasi pakotteiden lisänneen matkustamista Kaakkois-Suomeen. (Kuvio 27.)

Kuvio 27. Ovatko pakotteet lisänneet eri ikäryhmien matkustamista (n=93)

Pakotteiden myötä Venäjä alkoi lisätä oman maatalouden tehoja ja elintarvikkeiden tuotantoa, jonka seurauksena Venäjä lanseerasi uuden valtiollisen laatumerkin. Laatumerkin tarkoituksena oli lisätä venäläisten elintarvikkeiden suosiota kotimarkkinoilla, sen jälkeen kun Venäjä kielsi monien ulkomaalaisten elintarvikkeiden tuonnin. (Itar Tass 2014.) Tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää ovatko venäläismatkailijat pakotteiden myötä alkaneet suosia enemmän venäläisiä tuotteita. Kysymyksiä suunniteltaessa aiottiin kyllä ja ei vastausvaihtoehtojen lisäksi laittaa avoin kohta, johon vastaaja olisi voinut vastata mitä tiettyjä tuotteita hän on alkanut suosia, mutta pitääkseen vastausten analysoinnin selkeänä se jätettiin pois.

Ennakkokäsityksistä poiketen vastaajista jopa 73,1 prosenttia vastasi, että ei ole alkanut pakotteiden myötä suosia venäläisiä tuotteita. Sukupuolten välisiä huomattavia eroja ei ollut. Sekä naisista että miehistä suurin osa kertoi, että ei suosi venäläisiä tuotteita pakotteiden takia. Miehillä prosenttiosuuksien jakautuminen oli epätasaisempaa kuin naisilla, kun 18,5 prosenttia miehistä vastasi suosivansa venäläisiä tuotteita ja naisilla luku oli taas 30,3 prosenttia. Kuvioista 28 voi todeta, että ikäryhmillä ei ole merkitystä venäläisten tuotteiden suosimiseen. Tarkasteltaessa kuitenkin nousee esiin se, että yli 65-vuotiaiden välillä vastaukset olivat jakautuneet tasaisemmin kuin muilla ikäryhmillä. Ikäryhmistä 29–39-vuotiaat sekä 40–50-vuotiaat selkeästi eivät olleet alkaneet suosia venäläisiä tuotteita, myös ainoa vastaaja alle 18-vuotiaista vastasi kielteisesti. (Kuvio 28.)

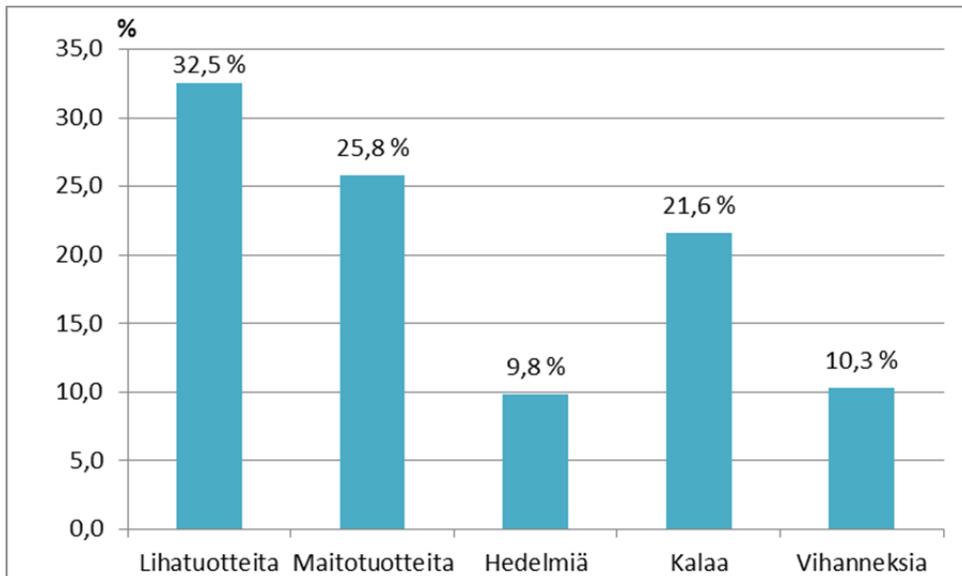
Kuvio 28. Venäläismatkailijoiden venäläisten tuotteiden suosiminen ikäryhmittäin (n=93)

Taulukoitaessa erikseen Kaakkois-Suomen eri kaupungit ja niissä aikaansa viettävien vastaajien venäläisten tuotteiden suosimisen huomataan tulosten olevan hyvin samankal-

taisia kaikissa kaupungeissa, joissa enemmistö ei alkanut suosia venäläisiä tuotteita. Poikkeuksen kuitenkin teki Haminan pääasialliseksi matkakohteekseen valinneet vastaajat, joista 63,2 prosenttia sanoi alkaneensa suosia venäläisiä tuotteita pakotteiden takia.

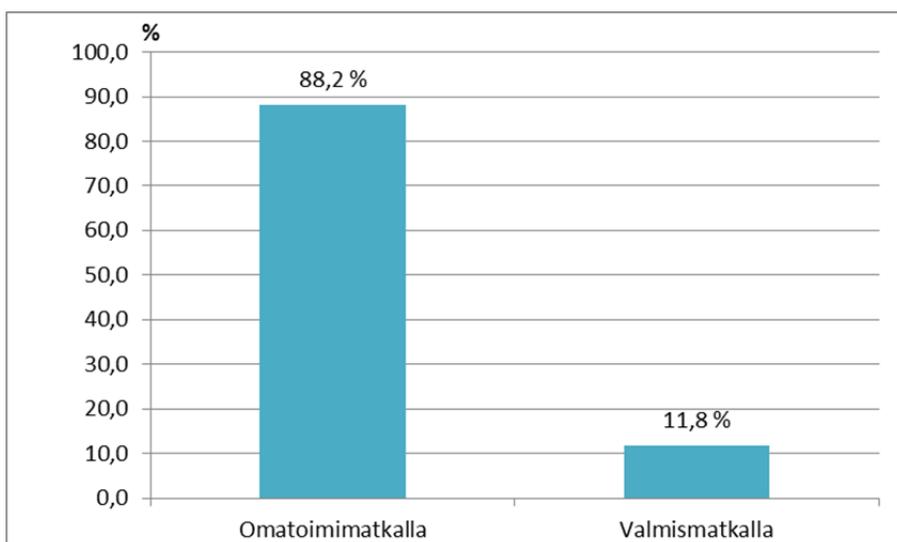
Kun pakotteet tulivat suomalaisten tietoisuuteen median välityksellä, alettiin puhua niin sanotusta venäläisryntäyksestä Kaakkois-Suomessa. Venäläisryntäyksellä tarkoitetaan Suomeen saapuvia venäläismatkailijoita, jotka hankkivat suuria määriä erilaisia elintarvikkeita ja muita hyödykkeitä, mitkä pakotteiden myötä muuttuivat heidän kotimaassaan mahdottomiksi saada. Tutkimuksessa venäläismatkailijoilta kysyttiin aikovatko he hankkia Kaakkois-Suomesta pakotteiden takia elintarvikkeita tai muita hyödykkeitä. Vastaajille, jotka vastasivat kyllä, esitettiin tarkentava kysymys, jossa selvitettiin mitä tuotteita he hankkivat Kaakkois-Suomesta. Kyselylomakkeessa vastausvaihtoehtoja oli kuusi kappaletta: lihatuotteita, maitotuotteita, hedelmiä, kalaa, vihanneksia sekä muuta. Huomionarvoista on se, että venäläismatkailijoista jopa 58,3 prosenttia vastasi, että ei aio pakotteiden takia hankkia Kaakkois-Suomesta elintarvikkeita tai muita hyödykkeitä. Tulokset siis viittaavat siihen, että Kaakkois-Suomessa ei nähdä venäläisryntäystä, jolloin venäläismatkailijat tulisivat alueelle hamstraamaan kotimaassaan pakotelistalle joutuneita tuotteita.

Lähes kaikki kyllä vastanneista valitsivat enemmän kuin yhden tuoteryhmän, jolloin vastauksia tuli yhteensä 194 kappaletta. Kuviossa esiintyvät prosenttiosuudet on laskettu tästä luvusta. Venäläismatkailijat hakivat Kaakkois-Suomesta eniten lihatuotteita ja vähiten hedelmiä. (Kuvio 29.) Analysoinnissa selvitettiin myös mahdollista yhteyttä hankittujen elintarvikkeiden ja kulkuneuvojen väliltä. Tutkimus osoitti, että auton kanssa (74,2 %) liikkeellä olleet vastaajat hankkivat eniten elintarvikkeita Kaakkois-Suomesta, kun taas junan kanssa (6,2 %) matkustavat vähiten. Taulukoitaessa erikseen miesten ja naisten hankkimat elintarvikkeet huomataan, että miehistä (36 %) sekä naisista (31,3 %) suurin osa hankki lihatuotteita. Miehet hankkivat vähiten hedelmiä ja naiset vihanneksia. Verrattaessa hankittuja elintarvikkeita matkaseurojen kesken selvisi, että perheiden (28,4 %) ja ryhmien (25,3 %) kanssa matkustavat ostivat eniten elintarvikkeita. Lihatuotteita ja maitotuotteita ostivat useimmiten ryhmän kanssa matkustavat, kun taas hedelmiä, kalaa ja vihanneksia ostavista enemmistö oli perheiden kanssa matkustavia.

Kuvio 29. Pakotteiden seurauksena Kaakkois-Suomesta hankitut elintarvikkeet (n=93)

Pakotteet ovat vaikuttaneet Venäjällä myös matkailuun, kun useat venäläiset matkanjärjestäjät ajautuivat konkurssiin vuonna 2014. Viimeisenä kysymyksenä venäläismatkailijoilta kysyttiin ovatko he omatoimimatalla vai valmismatkalla. Vastauksia analysoitaessa ilmeni, että suurin osa vastaajista oli omatoimimatalla (88,2 %). (Kuvio 30.) Kaikki yksin, perheiden ja ystävien kanssa matkustavat olivat omatoimimatalla, jolloin valmismatkoja käyttivät vain kumppanien ja ryhmien kanssa matkustavat. Silti kumppaneiden kanssa matkustavista suurin osa oli omatoimimatalla, kun taas ryhmän kanssa matkustaneista suurin osa oli valmismatkalla. Valmismatkalla olleista vastaajista 90,9 prosenttia käytti matkallansa rahaa 100–200 euroa ja alle prosentti 200–300 euroa. Omatoimimatalla olleista taas suurin osa (41,5 %) käytti matkallansa 200–300 euroa.

Kuvio 30. Omatoimi- ja valmismatkojen osuus (n=93)

7 Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

Tässä luvussa esitellään luvussa 6 esitettyjen tutkimustulosten pohjalta näkemyksiä siitä, miten pakotteet vaikuttavat venäläismatkailijoihin Kaakkois-Suomessa. Tuloksia verrataan aiemmin esitettyyn teoriaan. Kuitenkaan pakotteiden vaikutuksesta matkailuun ei löydy paljoa materiaalia, jonka vuoksi vertaaminen on hankalaa. Myös tutkimustuloksia on vaikea verrata aikaisempiin, koska pakotteiden vaikutuksista venäläismatkailijoihin ei ole tehty aiempia tutkimuksia. Johtopäätösten perusteella esitetään kehittämisehdotuksia siitä, miten Kaakkois-Suomeen saapuvien venäläismatkailijoiden matkan kestoa voitaisiin kasvattaa sekä heidän tyytyväisyyttä lisätä etenkin nyt, kun Venäjän taloudellisen ja poliittisen ilmapiirin tila on vaikuttanut Suomen matkailuelinkeinoon.

Tutkimuksen päätarkoituksena oli selvittää kuinka Euroopan unionin asettamat pakotteet ja niiden seurauksena laaditut Venäjän vastapakotteet vaikuttivat venäläismatkailijoihin Kaakkois-Suomessa. Pakotteiden vaikutuksia tarkasteltiin mm. yöpymisissä, matkan kestossa sekä matkustusmäärissä. Tutkimuksessa perehdyttiin myös siihen kasvattivatko talouspakotteet venäläisten innokkuutta matkustamaan Kaakkois-Suomeen hakemaan esimerkiksi elintarvikkeita sekä muita hyödykkeitä.

Tutkimuksessa käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Kysely suoritettiin marras-joulukuussa 2014. Tutkimuspaikoiksi valittiin Vaalimaan Rajahovi, Lappeenrannan Puhakankatu, Kotkan kauppatori sekä Haminan keskusta. Kyselylomakkeita oli myös jaettavana Haminan kaupungin matkailu- ja tapahtumatoimistolla, joihin ei valitettavasti saatu yhtään vastausta. Kyselylomakkeisiin vastauksia saatiin yhteensä 93, joista eniten vastauksia tuli Lappeenrannasta. Työntaustoitusta varten haastateltiin kahta Kaakkois-Suomen matkailunasiantuntijaa, joilta saatiin tuoretta näkemystä Kaakkois-Suomeen, alueen venäläismatkailijoihin sekä tulevaisuuteen.

Tutkimuksessa kerätyn aineiston mukaan käy ilmi, että lähes yksi kolmasosa Kaakkois-Suomeen matkustaneista venäläismatkailijoista oli 51–65-vuotiaita. Yli 40 prosenttia vastaajista työskenteli työntekijä asemassa ja yksi kolmasosa oli eläkeläisiä. Näin ollen suurella osalla vastaajista oli pienemmät tulot ja he käyttivät todennäköisesti vähemmän rahaa. Kaupan liiton (2014) tutkimuksen mukaan juuri enemmistö Suomeen saapuvista venäläismatkailijoista on aiempaa pienituloisempaa ja he myös kuluttavat vähemmän rahaa. (Kaupan liitto 2014.) Tutkimukseen osallistuneista vain 19,4 prosenttia matkusti ensikertaa Kaakkois-Suomeen. Aikaisemmin Kaakkois-Suomessa vierailleista venäläismatkailijoista yli puolet oli käynyt alueella 1-5 kertaa vuonna 2013. Tutkimuksessa ilmeni, että reilu 50 prosenttia venäläismatkailijoista matkusti Kaakkois-Suomeen yhdessä perheen tai

kumppanin kanssa. Vastaajista jopa 76,3 prosenttia vietti Kaakkois-Suomessa vain yhden päivän yöpymättä. Alueella yöpyvistä yli 50 prosenttia valitsi majoitukseksi hotellin. Venäläismatkailijat saapuivat Kaakkois-Suomeen useimmiten autolla (73,1 %).

Vastaajista 40,9 prosenttia valitsi pääasialliseksi matkakohteekseen Lappeenrannan. Seuraavaksi eniten matkaajia oli Haminassa (20,4 %). Tuloksia tarkastellessa tulee kuitenkin huomioida se, että vastauksia saatiin juuri eniten Lappeenrannassa sekä Haminassa. Tämän vuoksi tulokset ovat voineet vääristyä. Totuudenmukaisempi tulos pääasiallisesta matkakohteesta olisi voitu saavuttaa tekemällä kyselyt yhdessä ja samassa paikassa, kuten esimerkiksi rajalla tullin tiloissa. Tutkimuksen tulokset ovat yhtenäiset vuoden 2013 Rajatutkimuksen kanssa matkan tarkoituksesta sekä pääasiallisesta matkakohteesta. Rajatutkimuksen (2013) mukaan venäläismatkailijat vierailevat eniten Lappeenrannassa ja saapuvat Kaakkois-Suomeen useimmiten ostosmatkalle tai lomamatkalle. (Tutkimus- ja Analysointikeskus 2014a.) Myös tämän tutkimuksen tulosten mukaan yli puolet venäläismatkailijoista oli ostosmatkalla ja reilu yksi kolmasosa vapaa-ajan matkalla. Tulee kuitenkin huomioida, että tämän tutkimuksen tulokset ovat kuitenkin vain suuntaa antavia. Sillä tutkimuksen vastausten määrä on Rajatutkimusta pienempi.

Liljaksen (2014) mukaan Venäjän taloudellisen tilan sekä ruplan heikentymisen myötä venäläisten matkailu sekä ostovoima ovat vähentyneet. Ruplan arvon laskiessa matkailusta on tullut venäläisille yhä kalliimpaa ja pakotteiden myötä useita venäläisiä matkanjärjestäjiä on mennyt konkurssiin. (Liljas 2014.) Rusgate (2014) kertoo, että venäläismatkailijat ovat alkaneet suosia lähimatkailua, jonka seurauksena Kaakkois-Suomi on hyötynyt sijainnistaan. Opinnäytetyön tulokset eivät tue teoriaa siitä, että pakotteiden myötä venäläismatkailijoiden määrä olisi lisääntynyt ja syntynyt ns. Venäläisryntäystä, jolla tarkoitetaan elintarvikepakotteista johtuvaa lisääntynyttä ostosmatkailua. (Rusgate 2014a.) Tulosten mukaan yli puolet vastaajista ei hankkinut elintarvikkeita tai muita hyödykkeitä Kaakkois-Suomesta pakotteiden takia. Tulos johtuu mahdollisesti siitä, että venäläisten ostovoima on heikentynyt. Näin ollen he todennäköisesti tyytyvät halvempiin tuotteisiin. Tutkimustulosten mukaan venäläismatkailijat eivät panosta venäläisiin tuotteisiin, jolloin ulkomaisille tuotteille on vielä kysyntää. Itar Tass (2014) kertoi Venäjän hyödyntäneen pakotesotaa ottamalla esimerkiksi suomalaisesta Hyvää Suomesta -merkistä ja luoden oman valtiollisen laatumerkin, jolla pyrittiin lisäämään venäläisten elintarvikkeiden suosiota. (Itar Tass 2014.) Tutkimustulosten mukaan näyttää siltä, että venäläiset eivät ole pakotteiden myötä alkaneet suosia venäläisiä tuotteita.

Tutkimus osoittaa venäläisten matkailuun vaikuttaneen enemmän ruplan kurssin heikkeneminen kuin itse pakotteet. Ruplan kurssin heikentyminen on vähentänyt etenkin matkai-

lijoiden rahankäyttöä, eikä niinkään matkustusta. Tulosten mukaan siis Kaakkois-Suomessa usein käyvät venäläismatkailijat tekevät matkoja Kaakkois-Suomeen, mutta matkoilla käytetään vähemmän rahaa ja niiden kesto on lyhyempi. Useimmiten venäläismatkailijat eivät yöpyneet lainkaan Kaakkois-Suomessa. Tulokset venäläismatkailijoiden yöpymisestä ovat samankaltaiset vuoden 2012 Rajahaastattelututkimuksen tuloksien kanssa, jolloin venäläismatkailijat yöpyivät Suomessa keskimäärin 1,1 yötä ja jopa yli 70 prosenttia ei yöpynyt Suomessa lainkaan. (MEK 2013.) Tämän tutkimuksen mukaan 76,3 prosenttia venäläismatkailijoista vietti Kaakkois-Suomessa vain yhden päivän yöpymättä.

Vertailtaessa rahankäyttöä vuoden 2013 Rajahaastattelun tuloksiin huomataan, että venäläismatkailijoiden vierailukohtainen kulutus on tämän tutkimuksen mukaan laskenut hie-man. Vuonna 2013 venäläismatkailija käytti 266 euroa per vierailu ja tämän tutkimuksen vastaajista suurin osa käytti 100–200 euroa matkallansa. (Tutkimus- ja Analysointikeskus 2014a.) Tulokset ovat kuitenkin vain suuntaa antavia, sillä tässä tutkimuksessa otanta oli pieni. Tutkimuksessa ei myöskään selvitetty tarkkaa rahankäytön määrää, vaan vastausvaihtoehtojen rahamäärät olivat laajat. Vastaajista yli yksi kolmasosa kertoi pakotteiden lisänneen heidän matkustamistaan Kaakkois-Suomeen. Venäläisten matkanjärjestäjien mennessä konkurssiin, tekivät venäläismatkailijat yhä enemmän omatoimimatkoja auton kanssa.

Kuviossa 31 esitetään tiivistetysti pakotteiden vaikutukset venäläismatkailijoihin Kaakkois-Suomessa. (Kuvio 31.) Pakotteiden vaikutukset venäläismatkailijoihin jäivät oletettua vähäisemmiksi ja osa tuloksista oli hyvinkin yllättäviä. Ruplan kurssin heikentyminen vaikutti eniten venäläismatkailijoiden ostovoiman heikkenemiseen sekä matkustamisen vähene-miseen. Eniten ruplan heikentyminen vaikutti rahankäyttöön, kun venäläismatkailijoiden kulutus laski 100–200 euroon verrattaessa. Vuonna 2014 puhuttiin pakotteista sekä mah-dollisesta venäläisryntäyksestä, mutta tutkimustulosten mukaan odotettu venäläisryntäys on jäänyt oletettua pienemmäksi. Enemmistö vastaajista ilmoitti, että ei aio hankkia elin-tarvikkeita tai muita hyödykkeitä Kaakkois-Suomesta. Näyttää siltä, että pakotteet vaikut-tavat eniten matkan kestoon eivätkä niin paljoa matkustusmääriin. Oletettua pienempi osa venäläismatkailijoista sanoi vähentäneensä matkustamista pakotteiden takia. Pakotteiden innoittamana Venäjä lanseerasi myös hyvin paljon suomalaista Hyvää Suomesta -merkkiä muistuttavan valtiollisen laatumerkin, jolla yritettiin kasvattaa venäläisten elintarvikkeiden suosiota. (Itar Tass 2014.) Kuitenkaan tämä kotimainen laatumerkki ei näyttänyt kasvatta-neen venäläisten tuotteiden suosiota, kun vastaajista jopa yli 70 prosenttia ei ole alkanut suosia venäläisiä tuotteita. Vaikka Venäjä asetti vastapakotteena tuontikieltoon useat EU:sta, Yhdysvalloista, Kanadasta, Australiasta sekä Norjasta tuotavat elintarvikkeet, silti

vastaajista lähes 60 prosenttia ei hankkinut elintarvikkeita Kaakkois-Suomesta. (Valtiovarainministeriö 2014.)

Kuvio 31. Pakotteiden vaikutus venäläismatkailijoihin Kaakkois-Suomessa

Opinnäytetyön tavoitteena oli myös laatia Kaakkois-Suomelle kehitysideoita siitä, miten venäläismatkailijoiden matkan kestoa voitaisiin kasvattaa sekä heidän tyytyväisyyttä lisätä. Venäläismatkailijoilta kysyttiin tekijöistä, mitkä saisivat heidät viipymään kauemmin Kaakkois-Suomessa. Tulosten mukaan venäläismatkailijat kaipaavat eniten venäjänkielistä palvelua. Kaakkois-Suomen tulee panostaa venäjänkielisen palvelun tasoon, jotta venäläismatkailijat eivät valitse halvempia matkakohteita kuten Viroa. Nimittäin Virossa venäjänkielistä palvelua on hyvin saatavilla, joka osaltaan houkuttelee venäläismatkailijoita. Uuden Suomen (2014) mukaan Viron suosio venäläismatkailijoiden keskuudessa kasvoi vuonna 2013 Venäjän talouden kasvun hidastuessa, jonka vuoksi matkailijat etsivät aiempaa halvempia loma- ja ostoskohteita. (Uusi Suomi 2014c.)

Venäläismatkailijat viipyisivät myös kauemmin alueella, jos hinta-laatusuhde sekä ostomahdollisuudet olisivat paremmat. Kaakkois-Suomessa tulisikin ottaa huomioon se, että Suomeen saapuvat venäläismatkailijat ovat usein käyneet jopa monia kertoja Suomessa. Tämän vuoksi tarvitaan uusia palveluita sekä aktiviteetteja, jotta venäläismatkailijat valitsevat seudun matkakohteekseen. Matkan kestoon Kaakkois-Suomi voi tällä hetkellä vaikuttaa hinnoittelullaan. Kriisin yhä vallitessa venäläismatkailijat valitsevat matkakohteensa hinnan perusteella. Venäläismatkailijat todennäköisesti viipyisivät seudulla pidempään, jos majoituspalveluiden hinnat olisivat kilpailukykyisemmät. Haastateltava Birthe Suni kertoi,

että joulukuussa 2014 yöpymisvuorokaudet olivat laskeneet -20 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Myös majoituspalveluille olisi varmasti kannattavampaa tarjota huoneita halvemmilla hinnoilla, kuin pitää huoneita tyhjänä.

Kuten Malankin (2012) toteaa, myös tutkimuksessa selviää, että palvellakseen venäläisiä kuluttajia yritysten ei tarvitse osata täydellisesti venäjää. Venäjänkielisen palvelun tärkeys riippuu myytävästä tuotteesta tai palvelusta. Jos kyseessä on kallis tuote, on tärkeää, että asiakas saa palvelua äidinkielellään. Kun taas kysymyksessä on esimerkiksi majoittumiseen liittyvät tilanteet, selviää asiakas yleensä venäjänkielisellä painetulla versiolla. (Malankin 2012.) Venäjänkielisen palvelun tasoa Kaakkois-Suomen kunnat voisivat parantaa tarjoamalla yrittäjille esimerkiksi venäjänkielisiä oppaita, joiden sisällöt vaihtelevat toimialoittain. Näissä oppaissa esiteltäisiin venäjänkielistä perussanastoa, jota juuri nämä toimialat tarvitsevat. Jotta kustannukset eivät nousisi liian korkeiksi, voitaisiin oppaat tehdä yhteistyössä paikallisten koulujen kanssa.

Venäläismatkailijoilta kysyttiin myös millaisia palveluita ja aktiviteetteja he toivoisivat Kaakkois-Suomessa olevan. Tuloksia analysoitaessa esiin nousi etenkin kaksi palvelua, joita vastaajat pitivät tärkeimpinä: kauppakeskukset ja opastetut kierrokset. Myös vuoden 2013 Rajatutkimuksessa selviää, että venäläismatkailijoiden mielestä Suomessa on puutteita palvelutarjonnassa ja he mainitsivat myös juuri opastettujen kierrosten vähäisyyden. (Tutkimus- ja Analysointikeskus 2014a.) Tutkittaessa teoriaosuutta varten Kaakkois-Suomen palveluita, olivat opastetut kierrokset hyvin katettu myös venäjänkielellä monella paikkakunnalla. Ongelmana voikin olla niiden huono markkinointi, jolloin venäläismatkailijat eivät saa tietää edes koko palvelusta. Kehittämisehdotuksena Kaakkois-Suomessa opaspalveluita tarjoavat kunnat ja yrittäjät voisivat kehittää palveluiden saatavuutta internetin kautta ostettavaksi. Pienille yrityksille investoiminen omilla sivuilla olevaan verkkokauppaan saattaa olla liian kallista, mutta esimerkiksi kuntien matkailusivuilla hyvinkin mahdollista. Kuluja voidaan pienentää yhä edelleen, jos se toteutetaan keskitetysti ja yhdessä matkailuorganisaatioiden kesken.

Vastaajille esitettiin myös kysymys missä palveluissa ja aktiviteeteissa on eniten parantamisen varaa, jolloin esille nousivat taas kauppakeskukset. Myös outletit ja kaupat sekä ravintolat ja kahvilat saivat suhteellisen korkean osan äänistä. Haastateltava Tiina Koivuranta kertoi alueen ostosmatkailussa olevan haasteita. Hänen mukaansa Kaakkois-Suomessa saisi olla enemmän tarjottavaa, liikkeitä ja erikoiskauppoja, eikä niinkään suuria ketjuja. Myös liikkeiden aukioloajoissa on vielä parantamisen varaa. Ravintoloiden ja kahviloiden korkea prosenttiosuus selittyy todennäköisesti niiden vähyydellä ja heikolla

vaihtelevuudella. Heikolla vaihtelevuudella tarkoitetaan sitä, kun monessa Kaakkois-Suomen kaupungissa on samat ketjut, jotka dominoivat alaa.

Venäläismatkailijoiden pääsy saapua Suomeen on useimmiten ostosmatkailu, jota tulee kehittää. Kehittämällä voidaan mahdollisesti vähentää matkustajavirtojen ajamista alueen ohi suoraan pääkaupunkiseudulle. Tarjontaa on vaikeaa lisätä heikon taloudellisen tilanteen vallitessa, mutta jo olemassa olevat yrittäjät voisivat joustaa aukioloaikojen kanssa viranomaisten lupien salliessa. Kaakkois-Suomessa näkee liian usein pieniä kauppia ja puoteja suljettuina juuri niinä aikoina kun venäläismatkailijoita on eniten. Myös asiantuntijoiden haastatteluissa ilmeni, että venäläismatkailijoiden tyytyväisyyttä voitaisiin parantaa joustamalla aukioloajoissa. Tutkija on myös huomannut saman ongelman ravintoloiden ja kahviloiden kanssa: useista kaupungeista löytyy kyllä tarjontaa, mutta aukioloajat eivät kohtaa matkailijoiden kanssa.

Kauppan liiton pääekonomisti Jaana Kurjenojan mukaan digitaalinen kauppa ja monikanavaisuus kehittyvät Venäjällä koko ajan, jonka seurauksena Suomen fyysisten ja digitaalisten palveluiden on oltava riittävän houkuttelevia. (Kauppan liitto 2014.) Myös haastateltava Tiina Koivuranta kertoo, että Kaakkois-Suomen heikkouksina ovat palveluntarjoajien nettisivut. Nettisivut harvoin ovat edes saatavilla venäjänkielillä lukuun ottamatta isompia hotelleja. Nettisivujen houkuttelevuudessa on myös kehittämistä. Haastateltava Birthe Suni mainitsi myös, että palveluiden ostettavuudessa sähköisesti on kehittämistä. Hän kuitenkin mainitsi asian paranevan tulevaisuudessa, kun käyttöön otetaan sähköinen myyntijärjestelmä.

Kuviossa 32 esitellään kehitysehdotuksia Kaakkois-Suomen matkailuorganisaatioille sekä -yrityksille, jotta venäläismatkailijoiden tyytyväisyys paranisi sekä matkailijamäärät nousisivat. (Kuvio 32.) Tulosten mukaan Kaakkois-Suomella on eniten kehitettävää ostosmahdollisuuksissa, opastetuissa kierroksissa sekä ravintoloissa ja kahviloissa. Suomen talouden tilanne on myös heikohko, jolloin ei ole todennäköistä että alueelle saataisiin kovin paljon uusia yrittäjiä kasvattamaan palvelutarjontaa. Venäläismatkailijoiden tyytyväisyyttä voidaan kuitenkin lisätä tekemällä pienimuotoisempia muutoksia, kuten pidentämällä kauppia ja ravintoloiden aukioloaikoja lakien puitteissa. Venäläismatkailijoiden viipymistä Kaakkois-Suomessa saataisiin tulosten mukaan pidennettyä tarjoamalla enemmän venäjänkielistä palvelua. Kaakkois-Suomessa venäjänkielen palvelun tasoa voitaisiin kasvattaa tarjoamalla yrityksille venäjänkielisiä oppaita, joissa usein tarvittavia kyseisen toimialaan liittyviä fraaseja ja sanoja. Pakotteiden myötä useat venäläiset matkanjärjestäjät ajautuivat konkurssiin, jonka seurauksena venäläismatkailijoiden valmismatkojen määrä on laskenut Suomessa. (Visit Finland 2014.) Kasvattaakseen valmis-

matkojen osuutta Kaakkois-Suomeen tehdyistä matkoista voisivat Kaakkois-Suomen matkailuorganisaatiot osallistua vuoden 2015 Visit Finlandin järjestämään workshopiin, jossa voidaan markkinoida palveluita noin 90 venäläiselle sekä muiden IVY-maiden matkanjärjestäjälle. (Matkailusilmä 2014.)

Kuvio 32. Kehittämissuhteet kasvattaakseen Kaakkois-Suomeen matkaavien venäläismatkailijoiden tyytyväisyyttä sekä matkustusmääriä

Venäläismatkailijoiden määrä Suomessa tulee varmasti säilymään vielä pidemmän aikaa vähenevänä, mutta venäläismatkailijoiden matkustus ulkomaille kuitenkin jatkuu. Venäläismatkailijoiden matkakohteen määrittelee tällä hetkellä hinta. Mikäli Kaakkois-Suomi haluaa pysyä jatkossakin venäläisten suosiossa, tulee hinnoittelussa olla nyt joustava ja suosia edullisia tarjouksia. Kaakkois-Suomi pystyy houkuttelemaan alueelle matkailijoita vuoden 2014 kriisin johdosta parhaiten hinnan avulla, kun venäläismatkailijoiden ostovoima on romahtanut pakotteiden myötä. Koska venäläismatkailu Suomeen pysyy todennäköisesti vielä pidemmän aikaa heikkona, on tärkeää, että palveluntarjoajat ja matkailuyrittäjät eivät pistä toimeentuloa pelkästään venäläismatkailijan varaan. Palveluita suunniteltaessa tulee ottaa huomioon myös muut matkailijasegmentit.

8 Pohdinta

Opinnäytetyön kirjoittajalla oli jo kauan kytenyt ajatus siitä, mihin haluaa tutkimusaiheen liittyvän ja lopulta ajankohtaisuudellaan nousi aiheeksi pakotteet ja niiden vaikutus venäläismatkailijoihin. Alussa vaikeuksia syntyi aiheen rajaamisessa. Koko ajan oli pelkoa aiheen laajuudesta, mutta ensimmäisen seminaarin aikana työhön saatiin selkeyttä. Tutkimuksen taustoittamisosuuden kirjoittamisessa oli erityisesti eniten ongelmia. Koska aihe oli niin ajankohtainen, oli luotettavan tiedon löytäminen ja valitseminen vaikeaa. Painettua tietoa löytyi hyvin vähän jos ollenkaan, kun taas internetlähteitä löytyi laidasta laitaan. Koska internetlähteitä oli niin paljon, kului paljon aikaa pelkästään lähteiden kriittiseen lueskeluun. Kirjoittaessa teoriaa ongelmana ei niinkään ollut liian vähäinen teksti, vaan välillä sitä jouduttiin jopa karsimaan.

Teoreettisen viitekehyksen jälkeen siirryttiin kyselyn laatimiseen, joka vei yllättävän paljon aikaa. Ensinnäkin kysymyksiä muotoiltiin teorian pohjalta suomeksi, jonka jälkeen ne esiteltiin toimeksiantajalle sekä seminaariryhmälle. Kun kyselylomake sai viimeisen muotonsa, käännettiin se vielä venäjäksi. Ennen aineiston keräämistä kysely lähetettiin usealle venäläiselle testattavaksi sekä kielioppi tarkistettiin venäjän kielen opettajan kanssa, jolla saavutettiin kielen selkeys sekä helppo ymmärrettävyys.

Kyselyitä lähdettiin tekemään marras-joulukuussa 2014 venäläismatkailijoille Vaalimaalla, Lappeenrannassa, Haminassa sekä Kotkassa. Kyselyiden kerääminen oli ehkä hauskin, mutta samalla myös hyvin vaativa osuus opinnäytetyöprosessissa. Ajanhallinta nousi myös yhdeksi ongelmaksi opinnäytetyön etenemisessä, jonka seurauksena työ valmistui hieman sovittua myöhemmin. Vastauksia kyselyyn saatiin 93 kappaletta. Vastausmäärä saattaisi olla korkeampi, jos kysely olisi ehditty tehdä venäläismatkailijoiden viettäessä Kansallisen yhtenäisyyden päivän -lomaa Suomessa marraskuun alussa. Pakotteiden vaikutus näkyi selvästi kyselytutkimusta tehdessä, kun venäläismatkailijoita liikkui Kaakois-Suomen alueella silmin nähden todella vähän verrattuna aiempiin vuosiin. Kysely oli pitkä, vaikka vastaamiseen kului aikaa testatessa noin 5 minuuttia ja kaikki kysymykset olivat monivalintakysymyksiä. Vastausmäärään 93 kappaletta voidaan kuitenkin olla tyytyväisiä juuri venäläismatkailijoiden vähyyden sekä kysymysten määrän vuoksi.

Haastavinta opinnäytetyössä oli kuitenkin tulosten analysoiminen SPSS tilasto-ohjelmalla, jonka käytöstä kirjoittajalla oli kulunut useampi vuosi. SPSS tilasto-ohjelmaan perehtynyt ohjaaja kuitenkin auttoi tarpeen vaatiessa mm. katsomalla muuttujien määrittelyt läpi. Tuloksia analysoidessa ja johtopäätöksiä kirjoittaessa huomattiin, että kyselylomakkeen kysymykset olisivat voineet olla vielä tarkempia. Näin tuloksista olisi saatu merkittävämpiä

huomioita ja tarkennuksia. Kyselylomakkeessa keskityttiin ehkä liikaa niin taustatietojen keräämiseen kuin myös Kaakkois-Suomen palveluiden kehittämiseen, mutta taas toisaalta näiden avulla saatiin yksityiskohtaisempaa tietoa pakotteiden vaikutuksista tiettyihin teki-
jöihin verrattaessa.

Vaikka vastausmäärä jäi alle 100, voidaan tulosta silti pitää hyvänä otettaessa huomioon venäläismatkailijoiden vähäisen määrän Kaakkois-Suomessa kyselyitä tehdessä. Kyselyyn oli valmiina vastaamaan lähes kaikki venäläismatkailijat, jotka vastaan tulivat kyselyä tehdessä. Jälkikäteen miettiessä ja omaa opinnäytetyöprosessia ajatellen asioita olisi voinut tehdä toisin. Etenkin ajanhallinnassa olisi ollut parantamisen varaa sekä kyselylomaketta olisi voinut hioa vielä enemmän, jotta tutkimusongelmiin olisi saatu yksityiskohtaisempaa tietoa. Kirjoittaja on kuitenkin tyytyväinen saavutuksiinsa, sillä tutkimusongelmiin löydettiin selkeät vastaukset vaikka ne eivät olisikaan olleet kaikista yksityiskohtaisimpia. Jatkotutkimuksissa olisikin suotavaa tehdä esimerkiksi kvalitatiivinen tutkimus, jonka avulla saataisiin syvällisempää tietoa pakotteista ja niiden vaikutuksista. Opinnäytetyötä oli mukava tehdä, kun aihe oli kirjoittajaa kiinnostava sekä siinä sai hyödyntää omaa osaamista etenkin venäjän kielen parissa. Opinnäytetyöprosessi oli myös opettavainen, sillä kirjoittaja oppi ajanhallintaa, laatimaan kvantitatiivisen tutkimuksen alusta loppuun, käyttämään paremmin SPSS -ohjelmaa, kriittistä ajattelutapaa sekä tietoa venäläismatkailijoista.

Tutkimuksen luotettavuutta on osittain hankalaa arvioida, kun kaikkia tutkimustuloksia etenkin pakotteiden osalta ei voida vertailla jo aiempiin tutkimuksiin ja näin todistaa mittaus-
tulosten toistettavuutta. Tutkimuksessa käytettiin tutkijalle sekä tutkimuksen luonteen-
seen sopivinta tutkimusmenetelmää eli kvantitatiivista tutkimusta. Kvantitatiiviseen tutkimukseen päädyttiin, koska tutkimusongelman selvittämisen takia tarvittiin laaja tutkimus-
aineisto. Tutkimuksen luotettavuutta esiintyi tarkasteltaessa tuloksia, joissa vastaajat useimmiten päätyivät samanlaiseen tulokseen. Vastausten pienestä määrästä johtuen tuloksia ei voida kuitenkaan yleistää. Tutkimuksen luotettavuutta voi vaarantaa kyselylo-
makkeen kysymykset, jos vastaajat ovatkin käsittäneet monet kysymykset eri tavalla kuin tutkija on suunniteltu. Kysymysten ymmärtäminen varmistettiin kuitenkin etukäteen lähettämällä kyselylomake venäläisille testattavaksi, jossa ei ilmennyt eroavaisuuksia tutkijan ja vastaajien välillä. Kysymykset olivat myös tarkasti muotoiltuja, jolloin virheisiin ei jäänyt hirveästi varaa. Tutkimuksen luotettavuutta lisää juuri kysymysten tarkka suunnittelu, jossa otettiin hyvin huomioon asetetut tutkimusongelmat sekä teoria. Tutkimustuloksien tietojen syöttö tehtiin huolellisesti SPSS tilasto-ohjelmaan ja ne tarkistettiin ennen tallentamista ja tulosten analysointia. Haaga-Helian ohjaaja tarkisti vielä tutkijan lisäksi, että tiedot olivat syötetty oikein.

Tutkimuksen luotettavuutta vähentää kuitenkin se, että kukaan vastaajista ei vastannut avoimiin kysymyksiin, joissa vastaaja olisi voinut tuoda oman näkemyksensä esiin. Tämä voi johtua siitä, että valmiit vaihtoehdot olivat riittäviä tai sitten vastaajat täyttivät kyselylomakkeen huolimattomasti ajattelematta asiaa sen enempää. Kuitenkin kyselyitä kerättyessä vastaajat kysyivät, jos eivät ymmärtäneet jotakin kysymystä. He eivät siis vain vastanneet satunnaisesti jotakin. Tutkimuksen luotettavuutta vähentää vastausten pieni määrä, sillä suoria johtopäätöksiä ei tämän tutkimuksen vastausmäärällä voitu esittää. Otos ei edustanut täydellisesti perusjoukkoa, sillä esimerkiksi miesten määrä tutkimuksessa oli hyvin alhainen. Olisiko miesten määrää tutkimuksessa voitu kasvattaa esimerkiksi tarjoamalla parempi lahja vastaamisesta? Olisiko mahdollista, että miehille palkkio vastaamisesta ei houkuttellut vastaamaan kyselyyn. Vaan miehet olisivat tarvinneet suuremman houkuttimen, kuten esimerkiksi mahdollisuuden osallistua arvontaan, jossa voi voittaa yhden yön majoittumisen Kaakkois-Suomessa. Tutkimuksen luotettavuutta olisi voitu parantaa valitsemalla sopivampi ajankohta kyselyiden keräämiseen. Hyvä ajankohta olisi ollut marraskuun alku, jolloin venäläiset viettivät Kansallisen yhtenäisyyden päivää. Tutkimustuloksia analysoitaessa olisi voitu käyttää ristiintaulukointia enemmän hyödyksi, jos otanta olisi ollut suurempi ja eri tutkimuspaikka. Totuudenmukaisempi tulos olisi saatu, jos kyselyä ei olisi tehty useassa Kaakkois-Suomen kaupungeissa, vaan esimerkiksi rajalla.

Työstä on ehdottomasti hyötyä toimeksiantajalle, koska se antaa ajankohtaista tietoa pakotteiden vaikutuksista venäläismatkailijoihin. Opinnäytetyö oli hyvin ajankohtainen ja tarpeellinen, sillä se toi tarpeellista tietoa matkailuvuoden 2015 alussa pakotteista ja niiden vaikutuksista alueen venäläismatkailuun. Tämän tutkimuksen tulosten avulla toimeksiantaja voi matkailustrategiaa suunniteltaessa ottaa huomioon kriisin vaikutukset ja ennaltaehkäistä negatiivisia vaikutuksia, tai ainakin varautua niihin. Tutkimusongelmia rajattaessa on myös otettu huomioon toimeksiantajan toiveet ja niitä on muokattu, jotta työstä olisi mahdollisimman paljon hyötyä toimeksiantajalle. Työelämäyhteys näkyy opinnäytetyössä selkeästi, sillä opinnäytetyöstä koituu hyötyä niin tutkijalle, toimeksiantajalle ja matkailualalle. Opinnäytetyöprosessi on auttanut minua myös ammatillisessa kehityksessä sekä verkostoitumisessa, kun haastattelun yhteydessä tarjottiin mahdollista kesätyöpaikkaa matkailualan yrityksessä. Ammatillisesti olen kehittänyt asiantuntijuuttani venäläismatkailijoiden osalta sekä parantanut venäjänkielen taitoa.

Toivon, että opinnäytetyöstä on hyötyä niin Kaakkois-Suomen kunnille kuin myös matkailualan asiantuntijoille. Tutkimus antaa ajankohtaista tietoa pakotteista, jonka vaikutuksia Suomen tai Kaakkois-Suomen matkailulle ei ole vielä tutkittu laajemmin. Opinnäytetyön tutkimusaihe on hyvin ajankohtainen ja tärkeä matkailualalle, jolloin on vaikea uskoa, että aiheesta ei oltaisi tekemässä laajempaa tutkimusta tai tällä hetkellä tehtäisi jo. Pakottei-

den vaikutuksista venäläismatkailijoihin olisi ehdottomasti tarpeellista tehdä jatkotutkimuksia. Vaikutuksia tulisi tutkia yksityiskohtaisemmin ja suuremmalla otoksella, jotta pakotteiden vaikutuksia voitaisiin hyödyntää matkailualalla. Pienellä otoksella on se vaara, että vastaukset eivät anna totuudenmukaista kuvaa tilanteesta. Mahdollisia jatkotutkimuksia varten olisi hyvä selvittää kuinka pakotteet vaikuttavat kokonaisuudessa matkailuun eikä pelkästään tietyn alueen matkailuun. Jatkotutkimuksessa olisi hyvä selvittää minkälaisia mahdollisuuksia pakotteet tuovat ja kuinka käyttää näitä mahdollisuuksia hyödyksi matkailussa. Jatkotutkimus voitaisiin myös suorittaa kvalitatiivisena tutkimuksena niin venäläismatkailijoille kuin esimerkiksi Rajavartiolaitoksen työntekijöille, joilla on paljon konkreettista ja ajankohtaista tietoa pakotteista ja niiden vaikutuksista venäläismatkailijoihin. Jatkotutkimuksen tekijältä vaaditaan lähes täydellistä venäjän kielen osaamista, etenkin jos tutkimusmenetelmänä olisi kvalitatiivinen tutkimus.

Lähteet

Aamulehti. 2014. Kauppalehti: Valio aloittamassa uudet yt-neuvottelut - jo toiset Venäjäpakotteiden takia. Luettavissa:

<http://www.aamulehti.fi/Talous/1194930630958/artikkeli/kauppalehti+valio+aloittamassa+uudet+ytneuvottelut+jo+toiset+venajapakotteiden+takia.html>. Luettu: 10.10.2014.

Asikainen, A. 2014. Ajankohtaista markkinoilta. Luettavissa: http://www.mek.fi/wp-content/uploads/2013/05/Ajankohtaista-markkinoilta_Ven%C3%A4j%C3%A4-IVY_2014-1.pdf. Luettu: 22.10.2014.

BBC. 2014a. Ukraine Crisis: Timeline. Luettavissa: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26248275>. Luettu: 5.10.2014.

BBC. 2014b. Finns on Russian border wary of Nato ties. Luettavissa: <http://www.bbc.com/news/world-europe-29049601>. Luettu: 10.10.2014.

Bloomberg. 2014. EU warns Putin of more sanctions as Ukraine crisis grows. Luettavissa: <http://www.bloomberg.com/news/2014-08-15/eu-warns-russia-on-ukraine-aid-convoy-as-cover-for-troops.html>. Luettu: 6.10.2014.

Cooper, C. 2012. Essentials of Tourism. Pearson Education Limited. England.

Cooper, C., Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D. & Wanhill, S. 2008. Tourism Principles and Practice. Pearson Education Limited. England.

Dallen, T. 2005. Shopping Tourism, Retailing, and Leisure.

E-pressi.com. 2014a. Kaakkois-Suomeen matkailutuloa yhteensä 1,6 miljardia euroa. Luettavissa: <http://www.epressi.com/tiedotteet/logistiikka-ja-liikenne/kaakkois-suomeen-matkailutuloa-yhteensa-16-miljardia-euroa.html>. Luettu: 12.10.2014.

E-pressi.com. 2014b. Venäläisten ostosmatkailu Suomeen hiipui mutta lomamatkailu lisääntyi. Luettavissa: <http://www.epressi.com/tiedotteet/matkailu/venalaisten-ostosmatkailu-suomeen-hiipui-mutta-lomamatkailu-lisaantyi.html?p290=24>. Luettu: 22.10.2014.

ETC. 2014. ETC Country Reports - Russia. Luettavissa: <http://etc-digital.org/wp-content/uploads/2014/02/ETC-Russia-Country-Report.pdf>. Luettu: 5.2.2015.

Etelä-Karjalan liitto. 2014a. Väestö. Luettavissa: <http://www.ekliitto.fi/tietopalvelu/tilastoja/vaesto/>. Luettu: 12.10.2014.

Etelä-Karjalan liitto. 2014b. Venäläiset turistit toivat Etelä-Karjalaan 360 miljoonaa euroa vuonna 2013. Luettavissa: <http://www.ekliitto.fi/blog/venalaiset-turistit-toivat-etela-karjalaan-360-me/>. Luettu: 22.10.2014.

Euroopan unionin neuvosto. 2014. Venäjän Itä-Ukrainassa harjoittaman roolin johdosta sovitut EU:n pakotteet hyväksyttiin. Luettavissa: <http://www.consilium.europa.eu/homepage/showfocus?lang=fi&focusID=113180>. Luettu: 7.10.2014.

Eventica Communications. 2014. The Russian Outbound Travel Market. Luettavissa: http://www.eventica.co.uk/files/The_Russian_Outbound_Travel_Market.pdf. Luettu: 30.1.2015.

Experience Business. 2014. Pietarilaisten matkailijoiden käyttäytymismalleja. Luettavissa: <http://ekulma.kulmat.fi/kirjasto/Rucola1/>. Luettu: 15.11.2014.

Finlandcare. 2014. Venäläiset terveysturistit - mahdollisuus suomalaisille yrityksille. Luettavissa: <http://www.finlandcare.fi/content/ven%C3%A4l%C3%A4iset-terveysturistit-mahdollisuus-suomalaisille-yrityksille>. Luettu: 24.10.2014.

Glubokovskaya, V. 2008. Russian consumers want to splash their cash. Luettavissa: <http://ezproxy.haaga-helia.fi:2133/docview/227463457/fulltext?source=fedsrch&accountid=11365>. Luettu: 15.11.2014.

GoSaimaa.com. 2014a. Lappeenrannan ortodoksinen kirkko. Luettavissa: <http://www.gosaimaa.com/fi/Tekemiset/Nahtavydydet-ja-kayntikohteet/Kayntikohteet/Kayntikohteet?id=e7a1b772-3d2f-4594-9bd6-cd7a7002e899>. Luettu: 15.10.2014.

GoSaimaa.com. 2014b. Taidemuseoiden näyttelyt. Luettavissa:

<http://www.gosaimaa.com/fi/Tekemiset/Kulttuuri,-museot-ja-viihde/Nayttelyt/Taidemuseoiden-nayttelyt>. Luettu: 15.10.2014.

GoSaimaa.com. 2014c. Elämys- ja ohjelmapalvelut. Luettavissa:

<http://www.gosaimaa.com/fi/Tekemiset/Elamys--ja-ohjelmapalvelut>. Luettu: 16.10.2014.

GoSaimaa.com. 2014d. Nopeat yhteydet Saimaalle. Luettavissa:

<http://www.gosaimaa.com/fi/Tietoa-alueesta/Kulkuyhteydet>. Luettu: 18.10.2014.

GoSaimaa.com. 2014e. Laivalla Lappeenrantaan. Luettavissa:

<http://www.gosaimaa.com/fi/Tietoa-alueesta/Kulkuyhteydet/Laivalla>. Luettu: 18.10.2014.

GoSaimaa.com. 2014f. Linja-autolla Saimaalle. Luettavissa:

<http://www.gosaimaa.com/fi/Tietoa-alueesta/Kulkuyhteydet/Linja-autolla>. Luettu: 18.10.2014.

GoSaimaa Oy 2014. GoSaimaa.com Lappeenrannan ja Imatran seutu 2014. PunaMusta Oy. Joensuu. Esite.

Haminan Hyvät Asukkaat ry. 2014. Etusivu. Luettavissa:

<http://www.haminanhyvatasukkaat.fi/fi/etusivu/> . Luettu: 15.10.2014.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Edita. Helsinki.

Helsingin Sanomat. 2013. Joka neljäs turisti on venäläinen. Luettavissa:

<http://www.hs.fi/kotimaa/a1374549478702>. Luettu: 21.10.2014.

Helsingin Sanomat. 2014a. Tästä on kyse: Ukrainan kriisi on kamppailua Venäjän etupiiristä. Luettavissa: <http://www.hs.fi/datajournalismi/a1305861105634>. Luettu: 5.10.2014.

Helsingin Sanomat 2014b. EU:n pakotteet koskevat kokonaisia teollisuudenaloja. Luettavissa: <http://www.hs.fi/ulkomaat/a1406602381306>. Luettu: 4.10.2014.

Helsingin Sanomat. 2014c. Tutkija: Minskin kokous edistää Venäjän PR:ää. Luettavissa:

<http://www.hs.fi/ulkomaat/a1409024071920>. Luettu: 7.10.2014.

Helsingin Sanomat. 2014d. Venäjä ei voi korvata länttä Kiinalla. Luettavissa: <http://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1408246869654>. Luettu: 7.10.2014.

Helsingin Sanomat. 2014e. Asiantuntija: Venäjän pakote tietäisi Finnairille katastrofia. Luettavissa: <http://www.hs.fi/talous/a1407379453109> . Luettu: 7.10.2014.

Helsingin Sanomat. 2014f. Venäläismatkailijoita käy aiempaa vähemmän ja he kuluttavat aiempaa kitsaammin. Luettavissa: <http://www.hs.fi/talous/a1413769671993>. Luettu: 21.10.2014.

Helsingin Sanomat. 2014g. Arvio: Venäläisturistit tuovat Suomeen 100 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuosi sitten. Luettavissa: <http://www.hs.fi/talous/a1408599218691>. Luettu: 21.10.2014.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Painopaikka Yliopistopaino. Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Tammi. Hämeenlinna.

Holloway, J. 2009. The business of Tourism. Pearson Education Limited. England.

Hotels.com. 2013. Russian International Travel Monitor. Luettavissa: http://press.hotels.com/en-gb/files/2013/11/RITM_FINAL_WEB_V3.pdf. Luettu: 5.2.2015.

Haminan matkailu 2014. Hurmaannu Haminassa. Painokotka Oy. Esite.

Itar Tass. 2014. Russia returns to Soviet-era "Quality Mark" to Certify Goods. Luettavissa: <http://en.itar-tass.com/russia/749665>. Luettu: 7.10.2014.

ITB Berlin. 2014. ITB World Travel Trends Report 2014/2015. Luettavissa: http://www.itb-berlin.de/media/itb/itb_dl_de/itb_itb_berlin/itb_itb_academy/ITB_2015_WTTR_Report_A4_4.pdf. Luettu: 4.2.2015.

Kaakko 135°. 2014a. Kohteet. Luettavissa: <http://www.kaakko135.fi/kohteet>. Luettu: 15.10.2014.

Kaakko 135°. 2014b. Liikenneyhteydet. Luettavissa:
<http://www.kaakko135.fi/liikenneyhteydet>. Luettu: 18.10.2014.

Kaakko 135° matkailu 2014. Matkailijan opas 2014. PunaMusta Oy. Esite.

Kaleva. 2014a. Etelä-Karjalassa ei katsota hyvällä Venäjä-pakotteita. Luettavissa:
<http://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/etela-karjalassa-ei-katsota-hyvalla-venaja-pakotteita/659750/>. Luettu: 2.10.2014.

Kaleva. 2014b. EU ja Yhdysvallat määräsivät Krim-pakotteita. Luettavissa:
<http://www.kaleva.fi/uutiset/ulkomaat/eu-ja-yhdysvallat-maarasivat-krim-pakotteita/659276/>. Luettu: 5.10.2014.

Kaleva. 2014c. Venäjä lieventää pakotteita - Valio käynnistää heti tuotannon. Luettavissa:
<http://www.kaleva.fi/uutiset/talous/venaja-lieventaa-pakotteita-valio-kaynnistaa-heti-tuotannon/673589/>. Luettu: 10.10.2014.

Kananen, J. 2011. Kvantti, Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. 1. painos. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja – sarja. Jyväskylä.

Kaupan liitto. 2014. Venäläiset keskittyvät nyt arkisiin ostoksiin Suomessa – paljon kuluttavat lomalaiset kaikonneet. Luettavissa:
http://www.kauppa.fi/ajankohtaista/tiedotteet/venalaiset_kestittyyvat_nyt_arkisiin_ostoksiin_suomessa_24472. Luettu: 19.1.2014.

Kauppa.fi. 2013. Viisumivapaus toisi merkittäviä alueellisia vaikutuksia kauppaan. Luettavissa:
http://www.kauppa.fi/ajankohtaista/uutiset/viisumivapaus_toisi_merkittaeviae_alueellisia_vaiikutuksia_kauppaan_23628. Luettu: 21.10.2014.

Kauppa.fi. 2014. Ainakin venäläiset tykkäävät. Luettavissa:
http://www.kauppa.fi/ajankohtaista/blogit/kauppablogi/ainakin_venaelaiset_tykkaeaevaet_207. Luettu: 23.10.2014.

Kauppalehti. 2015. Valuutta: Venäjän rupla. Luettavissa:
<http://www.kauppalehti.fi/5/i/porssi/valuutat/valuutta.jsp?curid=RUB&days=365&x=32&y=2>. Luettu: 4.2.2015.

Kauppa- ja teollisuusministeriö. 2006. Suomen matkailustrategia vuoteen 2020 & Toimenpideohjelma vuosille 2007-2013. Luettavissa:

[http://julkaisurekisteri.ktm.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/3D61DB118241A034C22571800022FEC4/\\$file/jul21elo_2006_netti.pdf](http://julkaisurekisteri.ktm.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/3D61DB118241A034C22571800022FEC4/$file/jul21elo_2006_netti.pdf). Luettu: 18.9.2014.

Kinno. 2013. Yöpymisten määrä kasvoi 2012 Kouvolan seudulla. Luettavissa:

<http://www.kinno.fi/node/206>. Luettu: 4.2.2014.

Koivuranta, T. 13.11.2014. Matkailusihteeri. Haminan kaupunki. Haastattelu. Hamina.

Kosonen, R., Paajanen, M. & Reittu, N. 2006. Gateway-matkailu tuottaa uusia matkailualueita. 1 painos. Helsingin kauppakorkeakoulun julkaisuja -sarja. Helsinki.

Kouvolan Matkailu 2014. Kouvola & Iitti 2014. Painotalo Scanweb. Esite.

Krzywacki, J., Viitaniemi, L. & Tanskanen, E. 2013. Ulkomaiset matkailijat Suomessa vuonna 2012.

Kymenlaakson liitto. 2014. Kymenlaakson maakunta. Luettavissa:

<http://www.kymenlaakso.fi/maakunta>. Luettu: 12.10.2014.

Kymen Sanomat. 2014. Etelä-Kymenlaaksossa uskotaan uuden moottoritien vetovoimaan. Luettavissa: <http://www.kymensanomat.fi/Online/2014/09/29/Etel%C3%A4-Kymenlaaksos->

[sa%20uskotaan%20uuden%20moottoritien%20vetovoimaan%20/2014317970948/4](http://www.kymensanomat.fi/Online/2014/09/29/Etel%C3%A4-Kymenlaaksos-). Lu-

[ettu: 18.10.2014.](http://www.kymensanomat.fi/Online/2014/09/29/Etel%C3%A4-Kymenlaaksos-)

Liikennevirasto. 2014. Haminan ohikulkutie. Luettavissa:

http://portal.liikennevirasto.fi/sivu/www/f/hankkeet/kaynnissa/haminan_ohikulkutie#.VH75cPmUcuc. Luettu: 18.10.2014.

Liljas, P. 2014. Over 27 000 Russian Tourists Are Stranded as E.U. Sanctions Take Effect. Luettavissa:

[http://www.nelliportaali.fi/V/9YF3RYG6S5UHBD9LQSB619MDNQBRPE84QEG84KAFP5UN8YCXK9-04115?func=quick-3&short-](http://www.nelliportaali.fi/V/9YF3RYG6S5UHBD9LQSB619MDNQBRPE84QEG84KAFP5UN8YCXK9-04115?func=quick-3&short-format=002&set_number=017960&set_entry=000001&format=999)

[format=002&set_number=017960&set_entry=000001&format=999](http://www.nelliportaali.fi/V/9YF3RYG6S5UHBD9LQSB619MDNQBRPE84QEG84KAFP5UN8YCXK9-04115?func=quick-3&short-format=002&set_number=017960&set_entry=000001&format=999). Luettu: 15.11.2014.

Luontoon.fi. 2014. Valkmusan kansallispuisto. Luettavissa:

<http://www.luontoon.fi/retkikohteet/kansallispuistot/valkmusa/Sivut/Default.aspx>. Luettu: 16.10.2014.

Malankin M. 2012. Venäläiset matkailun asiakkaina. Luettavissa:

<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/53492/URNISBN9789515883469.pdf?sequence=1>. Luettu: 5.11.2014.

Matkailusilmä. 2014/3. MEKin asiakaslehti. Tapahtumia.

MEK. 2013. Ulkomaiset matkailijat Suomessa vuonna 2012. Rajahaastattelututkimus, osa 26.

MEK. 2014a. Krimin kriisi vaikuttaa Venäjällä. Luettavissa: <http://www.mek.fi/news/krimin-kriisi-vaikuttaa-venajalla/>. Luettu: 4.10.2014.

MEK. 2014b. Venäläisten yöpymiset pitivät pintansa. Luettavissa:

<http://www.mek.fi/news/venalaisten-yoyymiset-ennallaan/>. Luettu: 21.10.2014.

MEK. 2014c. Majoitusliikkeiden yöpymisvuorokaudet alueittain ja kunnittain. Majoitus Suomi. Luettavissa: <http://www.mek.fi/tutkimukset-ja-tilastot/majoitustilastot/alueittain-ja-kunnittain/>. Luettu: 31.1.2015.

MEK. 2014d. Suomeen on helppo tulla. Luettavissa: <http://www.mek.fi/tietoa-kohdemaista/venaja/tuotteet-ja-kohderyhmat/>. Luettu: 21.10.2014.

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Rusgate. 2014a. Suomen ja Venäjän rajaliikenne supistunut vuoden alkupuoliskolla. Luettavissa: <http://www.rusgate.fi/2014/09/10/suomen-ja-venajan-rajaliikenne-supistunut-vuoden-alkupuoliskolla/>. Luettu: 10.10.2014.

Rusgate. 2014b. Venäläiset tekivät 5,2 miljoonaa matkaa Suomeen vuonna 2013. Luettavissa: <http://www.rusgate.fi/2014/04/07/venalaiset-tekivat-52-miljoonaa-matkaa-suomeen-vuonna-2013/>. Luettu: 22.10.2014.

Rusgate. 2014c. Venäläismatkailijoiden suosikkimaat: Ukraina ja Suomi. Luettavissa: <http://www.rusgate.fi/2014/03/15/venalaismatkailijoiden-suosikkimaat-ukraina-ja-suomi/>. Luettu: 22.10.2014.

Smith, H. 2006. The Two-Level Game: Russia's Relations with Great Britain, Finland and the European Union. Gummerus Kirjapaino Oy.

Stubb, A. 2014. Pakko toimia. Luettavissa: <http://www.alexstubb.com/?p=811>. Luettu: 7.10.2014.

Studio55.fi. 2012. Lue, mitä turistit haluavat Suomen-lomaltaan. Luettavissa: <http://www.studio55.fi/matkailu/article/lue-mita-turistit-haluavat-suomen-lomaltaan/130818>. Luettu: 21.10.2014.

Suni, B. 1.12.2014. Matkailujohtaja. Kaakko135° matkailu. Haastattelu. Kotka.

Swarbrooke, J. & Horner, S. 2008. Consumer Behaviour in Tourism. Elsevier Ltd. USA.

Talouselämä. 2014a. Talouselämä varoitti tuontikiellosta jo keväällä: Venäjä valitsee pakotteita, jotka vahingoittavat vähiten sitä itseään. Luettavissa: <http://www.talouselama.fi/venaja/talouselama+varoitti+tuontikiellosta+jo+kevaalla+venaja+valitsee+pakotteita+jotka+vahingoittavat+vahiten+sita+itseaan/a2260095>. Luettu: 7.10.2014.

Talouselämä. 2014b. "Tämä ei tule tähän loppumaan" - KL: Ruplan romahdus sulkee nyt kauppoja Itä-Suomessa. Luettavissa: <http://www.talouselama.fi/uutiset/tama+ei+tule+tahan+loppumaan++kl+ruplan+romahdus+sulkee+nyt+kauppoja+itasuomessa/a2283540>. Luettu: 15.1.2014.

Talouselämä. 2015. Venäjän inflaatio jatkuu hurjana: jopa 17 %. Luettavissa: <http://www.talouselama.fi/venaja/venajan+inflaatio+jatkuu+hurjana+jopa+17+/a2286928>. Luettu: 15.1.2015.

Taloussanomat. 2014. Pakotteet painavat Suomen syvemmälle suohon. Luettavissa: <http://www.taloussanomat.fi/jan-hurri/2014/08/06/pakotteet-painavat-suomen-syvemmalle-suohon/201410844/12>. Luettu: 4.10.2014.

- Tevlina, M. 2009. Novie ekonomitseskie realii i podevenie potrebitelej v Rossii. Luettavissa: http://www.era.eu.org/02/downloads/ERA_pc09_tevlina_r.pdf. Luettu: 20.10.2014.
- Tilastokeskus. 2013. Matkailu ulkomailta Suomeen kasvoi vuonna 2012. Luettavissa: http://tilastokeskus.fi/til/rajat/2012/rajat_2012_2013-05-30_tie_001_fi.html. Luettu: 21.10.2014.
- Tutkimus- ja Analysointikeskus TAK Oy. 2013. Venäläisten matkailu- yhteenveto matkailututkimuksista. Luettavissa: <http://www.kinno.fi/sites/default/files/Ven%C3%A4%C3%A4isten%20matkailu%20Kaakkois-Suomeen%20%202025%20-%20luonnos.pdf>. Luettu: 23.10.2014.
- Tutkimus- ja Analysointikeskus TAK Oy. 2014a. Venäläiset matkailijoina Suomessa. TAK Rajatutkimus 2013 tuloksia. Luettavissa: <http://www.tak.fi/wp-content/uploads/2014/04/TAK-Rajatutkimus-2013-esittelyaineisto.pdf>. Luettu: 21.10.2014.
- Tutkimus- ja Analysointikeskus TAK Oy. 2014b. Suomen vetovoimatekijät. Luettavissa: http://www.tak.fi/wp-content/uploads/2013/11/02_liite_suomen_vetovoimatekijat.pdf. Luettu: 23.10.2014.
- Ulkoasiainministeriö. 2013. Pakotteiden perusta, toimeenpano ja lainsäädäntö. Luettavissa: <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=47851&contentlan=1&culture=fi-FI>. Luettu: 4.10.2014.
- Ulkoasiainministeriö. 2014a. Kansainväliset pakotteet. Luettavissa: <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=47850&contentlan=1&culture=fi-FI>. Luettu: 4.10.2014.
- Ulkoasiainministeriö 2014b. Ukrainan tilanne: pakotteet. Luettavissa: <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?contentid=299145>. Luettu: 7.10.2014.
- Uusi Suomi. 2014a. Alexander Stubb: Uudet pakotteet koskevat vain pientä osaa Suomessa. Luettavissa: <http://www.uusisuomi.fi/raha/70933-alexander-stubb-uudet-pakotteet-koskevat-vain-pienta-osaa-suomessa>. Luettu: 6.10.2014.
- Uusi Suomi. 2014b. Ai venäläisryntäys Suomessa? KL: Hölynpölyä. Luettavissa: <http://www.uusisuomi.fi/raha/71303-ai-venalaisryntays-suomessa-kl-holynpolya>. Luettu: 10.10.2014.

Uusi Suomi. 2014c. Missä mennään Suomen venäläismatkailussa? Luettavissa: <http://dobro.puheenvuoro.uusisuomi.fi/157594-missa-mennaan-suomen-venalaismatkailussa>. Luettu: 19.1.2014.

Valtiovarainministeriö. 2014. EU:n Venäjä-pakotteiden ja Venäjän vastapakotteiden taloudelliset vaikutukset. Luettavissa: <http://valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/pdf/2014/budjettineuvottelut-2014/eu-venaja-pakotteet/fi.pdf>. Luettu: 7.10.2014.

Visit Finland. 2014. Konkursseja, lakeja ja tulevaisuuden uskon laskua. Luettavissa: <http://www.visitfinland.fi/tietoa-kohdemaista/venaja/>. Luettu: 15.1.2014.

Visit Kouvola. 2014a. Verla. Luettavissa: <http://www.visitkouvola.fi/fi/verla>. Luettu: 14.10.2014.

Visit Kouvola. 2014b. Repoveden kansallispuisto. Luettavissa: <http://www.visitkouvola.fi/fi/repoveden-kansallispuisto>. Luettu: 16.10.2014.

Visit Kouvola. 2014c. Majoitus. Luettavissa: http://www.visitkouvola.fi/fi/majoitus?tid_i18n%5B%5D=217. Luettu: 14.10.2014.

Vuoristo, K. 2003. Matkailun maailma. WSOY. Helsinki.

Vuoristo, K. & Vesterinen, N. 2009. Lumen ja suven maa. Suomen matkailumaantiede. WSOY. Helsinki.

Wachowiak, H. 2006. Tourism and Borders. Antony Rowe Ltd. Great Britain.

Wall, G. & Mathieson, A. 2006. Tourism Change, Impacts and Opportunities. Pearson Education Limited. England.

World Tourism Organisation. 2009. The Russian Outbound Travel Market with Special Insight into the Image of Europe as a Destination. Luettavissa: https://pub.unwto.org/WebRoot/Store/Shops/Infoshop/4990/4AF7/3D2D/BD50/DE89/C0A8/0164/BB2E/090209_russian_outbound_travel_market_excerpt.pdf. Luettu: 21.10.2014.

World Tourism Organisation. 2014. International tourism generates US\$ 1.4 trillion in export earnings. Luettavissa: <http://media.unwto.org/press-release/2014-05-13/international-tourism-generates-us-14-trillion-export-earnings>. Luettu: 4.2.2015.

Yhdistyneet kansakunnat. 2013. Turvallisuusneuvosto. Luettavissa: <http://www.yk.fi/node/227>. Luettu: 4.10.2014.

Yle. 2014a. Näin Ukrainan kriisi on edennyt. Luettavissa: http://yle.fi/uutiset/nain_ukrainan_kriisi_on_edennyt/7098411. Luettu: 5.10.2014.

Yle. 2014b. Ukrainan kriisin tausta - demokratian valuvikoja. Luettavissa: http://yle.fi/uutiset/ukrainan_kriisin_tausta__demokratian_valuvikoja/7044071. Luettu: 5.10.2014.

Yle. 2014c. Krimin äänestystulos varmistui: liki 97 prosenttia kannatti liittymistä Venäjään. Luettavissa: http://yle.fi/uutiset/krimin_aanestystulos_varmistui_liki_97_prosenttia_kannatti_liittymista_venajaan/7140012. Luettu 5.10.2014.

Yle. 2014d. Invoice-kauppa lähes yhtä suosittua kuin perinteinen tax free. Luettavissa: http://yle.fi/uutiset/invoice-kauppa_lahes_yhta_suosittua_kuin_perinteinen_tax_free/6871718. Luettu: 24.10.2014

Yle. 2015. Tax free -myynti romahti rajusti – venäläinen ei osta, kun tavarahan hinta on tuplaantunut. Luettavissa: http://yle.fi/uutiset/tax_free_-myynti_romahti_rajusti__venalainen_ei_osta_kun_tavaran_hinta_on_tuplaantunut/7724893?ref=leiki-uu. Luettu: 10.1.2015.

Yrittäjät. 2014. Ministeriö kaipaa yrittäjiltä tietoa pakotteiden vaikutuksista yritysten toimintaan. Luettavissa: <http://www.yrittajat.fi/fi-fi/suomenyrittajat/a/tiedotteet/ministerio-kaipaa-yrittajilta-tietoa-pakotteiden-vaikutuksista-yritysten-toimintaan>. Luettu: 15.9.2014.

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko Kaakkois-Suomen matkailun asiantuntijoille

Kaakkois-Suomen kilpailukykyisyys

1. Mikä saa mielestänne venäläismatkailijan valitsemaan matkakohteekseen juuri Kaakkois-Suomen?
2. Mitkä ovat Kaakkois-Suomen kilpailukykyä edistäviä tekijöitä? Kuinka Kaakkois-Suomi eroaa muista Suomen matkailualueista?
3. Mitkä ovat tärkeimmät kehityskohteet Kaakkois-Suomeen suuntautuvan venäläismatkailun kasvattamiseksi ja kilpailukykyisyyden parantamiseksi?

Kaakkois-Suomi ja venäläismatkailijat

4. Kuinka kuvailisitte Kaakkois-Suomeen matkustavia venäläismatkailijoita?
5. Millaiset valmiudet teidän mielestänne Kaakkois-Suomella on vastaanottaa venäläismatkailijoita? Millaisia mahdollisuuksia, uhkia, vahvuuksia ja heikkouksia koette Kaakkois-Suomella olevan?
6. Kuinka venäläismatkailijoiden tyytyväisyyttä voitaisiin parantaa?
7. Miten markkinoitte palveluitanne venäläismatkailijoille? Miten sitä voisi kehittää ja lisätä?
8. Jos ajatellaan erilaisia matkailupaketteja, millainen paketti olisi mielestänne hyvä ja toimiva venäläismatkailijoille? Millaisista palveluista venäläiset ovat kiinnostuneita?

Tulevaisuus

9. Miten koette uudistetun E18-tien vaikuttavan venäläismatkailijoihin ja Kaakkois-Suomen matkailuun?

10. Viisumivapaus on ollut viime aikoina yleinen puheenaihe. Miten luulette mahdollisen viisumivapauden vaikuttavan venäläismatkailijoihin ja Kaakkois-Suomeen?

11. Oletteko huomanneet pakotteiden vaikuttavan venäläismatkailijoihin Kaakkois-Suomessa? Miten? (matkailijamäärä, matkankesto, matkan syy jne.)

12. Millaisena näette venäläismatkailun tulevaisuuden Kaakkois-Suomessa?

Liite 2. Suomenkielinen kyselylomake venäläismatkailijoille

Tutkimuksen aihe: Pakotteiden vaikutus venäläismatkailijoihin Kaakkois-Suomessa

Tutkija: Jatta Nieminen

Kyselyn suorittaa HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun opiskelija Jatta Nieminen osana lopputyötään. Tulokset analysoidaan ja niistä on hyötyä kehittäessä Kaakkois-Suomen matkailua. Tulokset käsitellään luottamuksellisesti. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 5 minuuttia.

Olkaa hyvä, ja rastittakaa Teitä parhaiten kuvaava vaihtoehto. Mielenpiteenne on tärkeä!

1. Sukupuoli

- Mies   Nainen

2. Ikä:

- alle 18 vuotta   18–28 vuotta
 29–39 vuotta   40–50 vuotta
 51–65 vuotta   yli 65 vuotta

3. Ammatinne:

- Yrittäjä   Työntekijä
 Opiskelija   Eläkeläinen
 Työtön   muu, mikä?
_____

4. Onko tämä teidän ensimmäinen kerta Kaakkois-Suomessa?:

- Ei → Viime vuonna kävin Kaakkois-Suomessa:
 1-5 kertaa   enemmän kuin 5 krt
 Kyllä

5. Kenen kanssa matkustatte?:

- Yksin   Kumppani
 Ryhmä   Perhe
 Ystävä   muu, kenen?
_____

6. Mikä on pääasiallinen matkakohteenne Kaakkois-Suomessa?:

- Lappeenranta   Imatra
 Kouvola   Kotka
 Hamina   muu, mikä?
_____

7. Kauan aiotte viipyä Kaakkois-Suomessa?:

- 1 päivä, ei yötä   1 päivä ja yö
 2 päivää/yötä   3 päivää/yötä
 4 päivää/yötä   enemmän, kauan?
_____

8. Jos yövytte/yövyitte Kaakkois-Suomessa, niin missä?

- Hotelli, hostelli   Kylpylähotelli
 Ystävä, sukulainen   Mökki
 Oma asunto   muu, missä?
_____

9. Mikä on matkanne syy tulla Kaakkois-Suomeen?: 10. Millä matkustitte Kaakkois-Suomeen?:

☐ Vapaa-ajan matka	☐ Kauttakulku	☐ Auto	☐ Juna
☐ Ostosmatka	☐ Ystävä, sukulaiset	☐ Linja-auto	☐ muu, mikä?
☐ Työmatka	☐ Opiskelu		_____

11. Mitkä tekijät saivat teidät viipymään kauemmin Kaakkois-Suomessa?:

☐ Laadukas majoitus	☐ Paremmat ostosmahdollisuudet	☐ Enemmän tekemistä
☐ Venäjänkielinen palvelu	☐ Hintalaatusuhde	☐ muu, mikä? _____

12. Minkälaisia palveluita/aktiviteettejä kaipaisit/toivoisit olevan Kaakkois-Suomessa?:

(valitse 5 tärkeintä numeroiden, 1 tärkein - 5 vähiten tärkeä)

☐ Majoitus	☐ Mökin vuokraus	☐ Ravintolat, kahvilat	☐ Yökerhot, baarit
☐ Kauneussalongit	☐ Autokaupat	☐ Teatterit, elokuvat.	☐ Ooppera, baletti
☐ Museot, näyttelyt	☐ Opastetut kierrokset	☐ Kauppakeskukset	☐ Outletit, kaupat
☐ Spa, uimahallit	☐ Kalastus	☐ Risteily	☐ Veneily, purjehdus
☐ Mikroautot	☐ Marjastus, sienestys	☐ Metsästys	☐ Vaellus
☐ Pyöräily	☐ Ratsastus	☐ Vesiaktiviteetit	☐ Golf
☐ Sauna	☐ muu, mikä?: _____		

13. Missä yllä olevissa palveluissa/aktiviteeteissä olisi parantamisen varaa?:

(Alleviivatkaa kolme vaihtoehtoa yllä olevasta listata (kysymys 12.))

14. Paljonko aiotte käyttää rahaa Kaakkois-Suomen matkallanne?:

☐ alle 100 €	☐ 100–200 €
☐ 200–300 €	☐ 300–400 €
☐ 400–600 €	☐ enemmän, paljonko? _____

15. Hyödynnättekö Kaakkois-Suomen matkalla?:

☐ Tax free -alennusta	☐ Invoice -alennusta
☐ En kumpaakaan	

16. Onko ruplan kurssin heikentyminen vaikuttanut matkustamiseen?:

- Kyllä → Olen vähentänyt matkustamista
 Ei Olen lisännyt matkustamista
 Käytän vähemmän rahaa matkalla
 Käytän enemmän rahaa matkalla

18. Ovatko pakotteet lisänneet matkustamistanne Kaakkois-Suomeen?:

- Kyllä
 Ei

20. Aiotteko hankkia Kaakkois-Suomesta pakotteiden takia elintarvikkeita tai muita hyödykkeitä?:

- Kyllä → Aion hankkia:
 En Lihatuotteita Kalaa
 Maitotuotteita Vihanneksia
 Hedelmiä muuta, mitä?

17. Onko pakotteilla vaikutusta matkaanne Kaakkois-Suomessa?:

- Kyllä → Matkan kesto on lyhyempi
 Ei Matkan kesto on pidempi
 En yövy ollenkaan
 muuta, mitä?:
_____

19. Oletteko pakotteiden myötä alkanut suosia enemmän kotimaisia tuotteita?:

- Kyllä
 En

21. Pakotteiden myötä monet venäläiset matkanjärjestäjät menivät konkurssiin, oletteko te:

- Omatoimimatalla Valmismatkalla

Kiitos vastauksestanne!

Liite 3. Venäjänkielinen kyselylomake venäläismatkailijoille

Тема исследования: Влияние санкции на российских туристов в Юго-Восточной Финляндии

Исследователь: Ятта Ниеминен

Данная анкета входит в состав практической части диплома Jatta Nieminen студента Университета Прикладных Наук ХААГА-ХЕЛИА, город Порвоо, Финляндия. Результаты будут проанализированы и использованы для развития туризма в Юго-Восточной Финляндии. Анкета полностью конфиденциальна. Ответы на вопросы займут примерно 5 мин.

Прошу Вас отметить варианты, которые лучше всего Вам подходят. Ваше мнение очень важно!

1. Ваш пол:

- Мужской Женский

2. Ваш возраст:

- моложе 18 18-28
 29-39 40-50
 51-65 старше 65

3. Ваша профессия:

- Предприниматель Рабочий
 Студент Пенсионер
 Безработный Другая, какая?
_____

4. Это Ваша первая поездка в Юго-Восточной Финляндии?:

- Нет → В течение года я бывал/ла:
 1-5 раз более чем 5 раз
 Да

5. С кем вы путешествуете?:

- Одни/одна С партнёром
 С группой С семьей
 С другом По-другому, как?
_____

6. Какие ваши основные туристические направления в Юго-Восточной Финляндии?:

- Лаппеенранта Иматра
 Коувола Котка
 Хамина Другое, какое?
_____

7. Как долго вы пробудете Восточной Финляндии?:

- 1 день, без ночлега 1 сутки
 2 суток 3 суток
 4 суток Больше, как долго?
_____

8. Если Вы ночевали в Финляндии, то в Юго-где?:

- Отель, хостел Спа-отель
 У друзей/ родственников Дача
 Собственная квартира В другом месте, где?
_____

9. Цель поездки в Юго-Восточную Финляндию?: 10. На чем Вы приехали в Юго-Восточную Финляндию?:

- Свободное времяпрепровождение Транзит На машине На поезде
 Покупки/Шоппинг К друзьям На туристическом автобусе Иначе, как?
 Деловая/бизнес поездка Исследование _____

11. Какие факторы могут повлиять на то, чтобы Вы остались дольше в Юго-Восточной Финляндии?:

- Качественное размещение Лучше торговые предложения Более сделать
 Сервис на русском языке Соотношение цены и качества Другой фактор, какой?
_____

**12. Какие услуги Вы хотели бы использовать в Юго-Восточной Финляндии?:
(Отметьте 5 самых важных, 1 самое важное - 5 совсем не важное)**

- Размещение Аренда коттеджей Рестораны, кафе Ночные клубы, бары
 Косметологические салоны Автосалоны Театры, кино Опера, балет
 Музеи, выставки Экскурсии по городу Торговые центры Оутлет, магазины
 Спа, бассейны Рыбалка Круизы Поездка на лодке
 Картинг Прогулка за ягодами, грибами Охота Поход
 Экскурсии на велосипедах Верховая езда Водные виды спорта Гольф
 Сауна Другие услуги, какие?: _____

**13. Какие вышеперечисленные у слуги / мероприятия должны быть улучшены?:
(Подчеркните три альтернативы из выше представленного списка (вопрос 12.)**

14. Сколько вы собираетесь потратить денег на вашем пути в Юго-Восточной Финляндии?:

- меньше 100 € 100–200 €
 200–300 € 300–400 €
 400–600 € Другая сумма, какая?
_____

15. Используете ли вы в Юго-Восточной Финляндии:

- Такс-фри Инвойс
 Я не пользуюсь этим

16. Влияет ли ослабление курса рубля на ваше путешествие?:

- Да → Я сократил/ла путешествие
 Нет Я добавил/ла путешествие
 Я использую меньше денег
 Я использую больше денег

18. Стимулируют ли санкции ваши путешествия в Юго-Восточную Фин.?:

- Да
 Нет

20. Планируете ли Вы купить из-за санкций продовольствие или другие товары в Юго-Восточной Финляндии?:

- Да → Я собираюсь купить:
 Нет Мясные продукты Рыбу
 Молочные продукты Овощи
 Фрукты Другое, что?
_____

17. Влияют ли санкции на ваш визит в Юго-Восточной Финляндии?:

- Да → Продолжительность поездки
 Нет короче
 Продолжительность поездки
 дольше
 Я не ночую
 Другие, что? _____

19. Вы начинаете из-за санкций поддерживать больше отечественную продукцию?:

- Да
 Нет

21. Из-за санкций, российское туроператоры подало на банкротство. Вы в:

- Независимой поездке
 Туристическом пакете

Спасибо за ответы!